

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 24. jaanuar 2018 Nr. 4 (3014)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

Foto: SIIM SOLMAN

Maakonna koguteose teine köide sai kaante vahele

Lk 17

Suure osa raamatus ilmunud artiklitest on kokku pannud Jaanus Kiili, kes toonitas, et tegemist on ikkagi kollektiivse loominguga, kuhu on panustanud väga paljud inimesed.

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine

Varem tellides,
küttepuid soodsam!
Telli 600 5323

Vallad ootavad PKT teise vooru tulemusi

Lk 4

Kohila gümnaasium
saab õppelabori

Lk 7

Vallaarhitekti töö on osutunud mitmekesiseks ja huvitavaks

Lk 10 ja 11

Valides Raplamaa aasta küla

Lk 12-15

Pilguheit filmimaailma
salapärasesse
telgitagustesse

Lk 28

Juhtkiri

Kas Raplamaa koguteos võib kunagi valmis saada?

Raplamaad tutvustavaid raamatuid on juba üksjagu kokku kirjutatud ja kõik nad, õhukesest brošüürist kuni mahuka kodukandiraamatuni, on selle paikkonna elu ja olu fikseerimise mõttes hindamatu väärtusega. On hea, et selliseid ülestähendusi tuleb jätkuvalt juurde, neid ei saa mitte kunagi liiga palju. Kuid igal maakonnal on vaja veel ühte teost, sellist, mis oleks kõigi ülejäänute kohal, nopiks neist välja tähtsama.

Idee panna kokku niisugune raamat, kus saaks koos olla kogu Raplamaa, sündis tegelikult juba palju aastaid tagasi. Vahel räägiti sellest valjemalt, siis vaiksemalt, aeg-ajalt unustati päriselt ära, et siis jälle valju häälega ja nõudlikus toonis kõnelema hakata. Seda seni, kuni maavanemaks sai Tiit Leier, kes ütles, et teeme ta siis lõpuks ära, ja lubas mõttele maavalitsuse tuge.

Sellest hetkest kulub kolm aastat ja siinset loodust, aega ning inimest kirjeldava koguteose esimene osa oligi trüki-värvilõhnalisena esitlemiseks küps. Kuupäevaks kirjutati: 14. jaanuar 2015. See daatum võiks olla maakonna ajaloos eriliselt märgitud – kulub kolm aastat ja me tegime selle ära, saime hakkama! Meil oli põhjust olla enda üle uhked.

Nüüd, tagantjärele, saame tunnustada, et selle esimese, loodust kirjeldava osa tegemine oli ehk siiski kõige lihtsam. Materjal oli suures osas juba valmis kirjutatud ja tuli nüüd kokku korjata ning kaante vahele panna.

Teise, aega käsitleva osa kirjutamine algas paralleelselt looduseraamatu artiklite kogumisega ja oli tunduvalt keerulisem, sest suur osa sellest ajast, mis kaante vahele läks, tuligi algusest peale kokku kirjutada ja nii ka tuleviku ees vastutus võtta – esmane mainija ei tohi eksida. Aga ka see sai tehtud! Raamatu teise osa esitus oli 16. jaanuaril 2018.

Kõik need aastad on kogutud ja kirjutatud otsast juba ka kolmandat osa, mis on pühendatud läbi aegade siin toimetanud inimestele, kultuurile, haridusele, maaelule, ja sellega on kõige keerulisem. Esiteks ei ole veel väga selget kontseptsiooni, teiseks pole määratletud tegijate ringi ning kolmandaks (see on kõige olulisem!) ei ole kuskil kirjas, milline institutsioon võtaks endale vastutuse selle eest, et töö ka tegelikult valmis saaks. Kui meil oleks maakonnamuuseum, oma mälu keskus, oleks lihtsam vastutust jagada. Täna ei puuduta see justkui mitte kedagi ja see teeb murelikuks ning sunnib küsima: kas Raplamaa koguteos võiks üldse kunagi lõplikult valmis saada? Kes tahaks vastata?

Ajaleht 30 aastat tagasi

Ott Herodes tõi kirjastuskomitee kingituse

Ühistöö 26. jaanuaril 1988: „Maidla lastekodu mudilastel ja kasvatajatel oli külas ENSV Riikliku Kirjastuskomitee kunstnik Ott Herodes koos tütre Mariaga. Suurele voldikule joonistasid nad mõnused kommentaaride saatel palju muinasjututege-lasi ning laste soovitud asju. Kasvatajatele rääkis Ott Herodes lastekirjandusest, esteetilisest kasvatuses ja ruumide kujundamisest. Ta andis üle kirjastuskomitee kingituse lastele – ligi 150 raamatut. Paljud neist kuuluvad lastekirjanduse kullafondi.“

Ado Tuuga kirjakunstinäitus

Samast lehest: „Ado Tuuga kirjakunsti saab vaadata Rapla haldushoone neljandal korrusel. Eelmine isikunäitus oli mõne aasta eest Rapla KEKis. Praegusest väljapanekust suuremat osa võis näha aasta varem Piritall Eesti kirjakunstinike vabariiklikul näitusel.

Rapla KEKi kunstnikule Ado Tuugale omistati siis Eesti kalligraafide koondise preemia. Ta on võitnud esikohti ka embleemikavandite konkurssidelt.“

Kärus avati uus söökla

Samast lehest: „Kärus avati pidulikult uus söökla. Ehitajate poolt andis KEKi jaoskonnajuhataja Vello Kabrits sümboolse võtme perenaisele, söökla kokk-brigadirile Kristiina Elbingule. Sovhoosi direktor Kalev Saar tänas ehitajaid. Uues sööklas on 60 kohta. Siin töötavad kolm kokka. Sovhoosirahvale lõunatoidu valmistamisest jääb neil ehk jõudu üle ja paari nädala pärast tahetakse lisaks kahele lõunatunnile avada söökla ka hommikukohvi ajaks. Parteisekretär Jüri Kaur: „Et meil õiget kultuurimaja ei ole, hakkab söökla täitma ka selle aset: õhtuti kasutame seda kohvikuna ja mitmesugusteks kultuuriüritusteks. Tahame maja võimalikult palju kasutada.“

Südamelt ära

Arulage toidu hävitamine

Helerin Väronen

Olen viimasel ajal rohkem jälgima hakanud toidukraami hindu. Muidu jälgisin just kilohinda, kuid nüüd olen avastanud allahinnatud asjade leti, kust saab korraliku köhutäite palju odavamalt kätte.

Suur oli aga minu hämming, kui sain aru, et Rimis ei hinna aeguva kuupäevaga kaupa alla. Veel suurem hämming oli aga siis, kui sain teada, et isegi oma töötajad ei või säilimise kuupäeva ületanud kaupa ei odavamalt ega niisama võtta, kogu kaup läheb lihtsalt äraviskamisele. Ja kohe niimoodi, et seda kuidagi keegi prügikastist kätte ei saaks.

Liiga palju on nii meil kui ka mujal neid, kelle peamine igapäevamure on see, kuidas köht võimalikult odavalt täis saada. Sellistele inimestele võiks just aegunud või kohe aeguva söögikraami väga palju odavamalt või lihtsalt niisama ära anda. Kuid ei,

millegipärast seda ei tehta. Justkui keegi saaks kadedaks, et mõni teine saab kõhu minimaalse raha eest täis või et neil jääb osa kasust saamata, kui niisama toitu jagama hakkavad.

Ilmselt hakkaks siinkohal kaubanduskettide juhtkond tooma põhjendusi, miks toit lihtsalt hävitatakse. Et aegunud toit tekitab kõhuhädasid, on risk tervisele ja mida kõike veel. Aga ma arvan, et sama suure tõenäosusega võib saada toidumürgituse või kõhuhäda kaasa mõnest restoranist.

Miks ei võiks me minna sama teed, mida on läinud Prantsusmaa, kes on võtnud vastu seaduse, mis ütleb, et

Kaupluste allahindlused oleks hea tahte avaldus klientidele ja näitaks ka austust toidu suhtes.

kaubandusketid on kohustatud tähtaja ületanud toidu anetama äraviskamise asemel heategevuseks, loomatoiduks või kompostiks? Ja lähtuda põhimõttest, et mida värskem, seda kallim, lastes säilivuskuupäeva lähenedes hinnad poole ja enamagi võrra alla. Ja seda kõigis kaubanduskettides. Kaupluste allahindlused oleks hea tahte avaldus klientidele ja näitaks ka austust toidu suhtes. Ma usun, et nii jääks äraviskamiseks vähem kaupa alles ja poepidaja saaks veel kasumit ka.

Siit-sealt on olnud kosta ka arvamus, et kui toidupoed õhtuti suuremalt sellist allahindlust teeks, ei oleks lõpuks enam neid, kes päeval täishinnaga toitu ostaks. See aga ei ole vett pidav argument. Kui ikka süüa tahad ja raha on, lähed ja ostad, mis sest, et soodukat pole. Ja alati leidub neid, kes lihtsalt põhimõtte pärast keelduvad allahinnatud kaupa ostmast.

Kuid toitu ei viska kergekäeliselt ära vaid toidupoed. Rohkem kui korra olen sünnipäevadel näinud, kuidas toitu ära visatakse. Mõni laps võtab koogitükist vaid ampsu-kaks ja ülejäänud tükk rändab prügikasti. Ja olen ka näinud, kuidas täiesti puutumata koogitükke ära visatakse. Minus tekitab see hämmingut.

Inimene on maksnud koogi eest kallist raha ja millegipärast on paari ampsu võrra väiksem koogitükk kuidagi mustem või räpsem sellest, mis koogialusele jäi.

Kui inimesed oma käitumisharjumusi ja mõttemustreid muudaks, ei ostaks toitu, mis endalgi külmkapist lõpuks prügikasti rändab, vaid seda, mis tõesti ära tarbitakse, viiks see lõpuks muutuseni. Nõudluse vähenemine viiks tootmise vähenemiseni ja enam poleks vaja ka nii suurel hulgal toidukraami ära visata.

Küsitlus

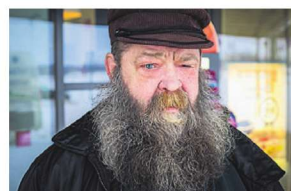
Mida võiks muuta ühistranspordikorralduses?

Annika, massöör: Ei kasuta ühistransporti, sõidan autoga. Maal ei saa ilma autota elada. Elan Kaius, vist tuleb paar bussi päeva jooksul. Väikesed bussid. Kui lapsega tahaksin minna, siis kuhu ma käru panen? Kui ma Tallinnasse tahan, pean mitme bussiga minema.

Reino, õpilane: Ühistransporti ma ei kasuta, sõidan autoga. Elan peamiselt Tallinnas praegu, aga seal ka ühistransporti ei kasuta.

Aivar, kütja: Elan Kuimetsas. Bussid liiguvad küll, aga ise ma neid ei kasuta, sõidan autoga.

Aleksander, ehitaja: Elan Uuskülas, mul on autoga mugavam liikuda ja Tallinnas käia.

Laine, pensionär: Elan Märjamaal, olen sealse ühistranspordi korraldusega rahul. Minu piirkonnas on bussiliiklus väga hästi korraldatud. Tallinnas ma ei käi.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto: SIIM SOLMAN

Hetk laupäevaselt korvpallilahingult. Kui sellised tegelased vabavõitsete ajal korvi alt vastu vaatavad, peavad viskajal olema raudsed närvid.

Kergliiklustee puudumise tõttu on sel maanteel viimase kümne aasta jooksul toimunud jalakäijate või jalgratturite elu kaotusega lõppenud liiklusõnnetusi.

Külaselts esitas avalduse Kuusiku kergliiklustee projekteerimiseks

Rapla linna ja Kuusiku vahele on kergliiklusteed lubatud üle kümne aasta, kuid teadaolevalt ei ole seda isegi projekteerima asutud.

Helerin Väronen

Kuusiku Kandi Külaselts esitas eelmisel neljapäeval Rapla vallavalitsusele elanike avalduse ja allkirjalehed algatamiseks eelnõud kergliiklustee projekteerimiseks. Avalduses tuuakse välja asjaolu, et kergliiklustee puudumise tõttu on viimase kümne aasta jooksul toimunud jalakäijate või jalgratturite elu kaotusega lõppenud liiklusõnnetusi. Seega ei oleks kergliiklustee mitte mugavus, vaid otsene vajadus.

Kuusiku ja Rapla vahelise kergliiklustee rajamist on valimiste eel lubanud toetada ka enamik kohaliku võimu

juurde saanud erakondade ja valimisliitude esindajaid. Sellest tulenevalt leiavad avalduse esitajad, et uus volikogu peaks nende avaldust toetama.

Rapla majandus-, arengu- ja planeeringuosakonna abivalvanem Meelis Mägi sõnas, et üldiselt ei toimu selline ehitusprojekti algatamine valitsuse või volikogu korralduse ja määrusega. "Kui investeringute objektid kinnitatakse valla investeringute kavas ja eelarves nähakse ette rahastamine, saab hakata eeltöödega pihta, näiteks tellida eskiisi, eelprojekti vms. Edasi tehti juba näiteks hange põhiprojektile ja lõpuks ehitamisele,

loomulikult rahaliste vahendite olemasolu korral.

Seda kergtee osa püüame muidugi ka riigi maanteeametilt uuesti küsida, viimati küsisime 2017. a kevadel, kui tuli eitav vastus. Aga küsime uuesti ja elanike toetusallkirjad on siin põhjenduse abiks," rääkis Mägi.

Seoses avaldusega tuli aga välja üks probleemkoht. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses on paragrahv 32 (õigusaktide algatamise õigus), mis ütleb, et vähemalt ühel protsendil hääleõiguslikel valla- või linnaelanikel, kuid mitte vähem kui viiel hääleõiguslikul valla- või linnaelanikul on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavalikogu või -valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis

võetakse arutusele hiljemalt kolme kuu jooksul. Vanade vallapiiride järgi andis kergliiklustee avaldusele allkirja andnute arv välja selle nõutud ühe protsendi. Nüüd suurvallas ei anna aga ka kõik Kuusiku ja Iira küla elanikud kokku seda ühte protsenti välja.

Mägi sõnas selle kohta, et Riigikogu poolt vastu võetud Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise kohta ei ole temal ega ilmselt ühelgi teisel valla töötajal infot. Riigikogu kodulehelt on leitav, et menetlusse on võetud eelnõud seaduse muutmiseks, kuid eelnõudega vaid täpsustatakse erakonna ja valimisliidu nimikirja esindajate määramise korda volikogu komisjonides ja korruptsiooniohu tõhusamat ennetamist.

Märjamaal lisandus kaasavasse eelarvesse veel üks projekt

Seoses vaide esitamisega oli Märjamaa valla kaasava eelarve menetlus mõneks ajaks peatatud. Tänapäevaks on vaie lahendatud ja selle tulemusena läheb rahvahääletusele veel üks projekt.

Stina Andok

Eelmise aasta oktoobrikuu jooksul sai esitada ettepanekuid Märjamaa valla kaasavasse eelarvesse. Kokku tehti kaksteist ettepanekut, millest üheksa tunnustati kehtestatud tingimustele vastavaks ja suunati edasi rahvahääletusele. Ühe projekti, mis ei pääsenud

rahvahääletusele, esitajad ei jäänud otsusega rahule ja esitasid vaide. Täiendava menetluse käigus jõuti järeldusele, et ka kõnealune projekt vastab siiski ettenähtud tingimustele. Projektiga „Sportlik kogukond, atraktiivne vald“ soovitakse soetada ja paigaldada kaks statsionaarset välikorvpallikonstruktsiooni

ja üks liigutatav tänavakorvpallikonstruktsioon Valgu põhikooli juurde.

Märjamaa abivallavanem Triin Matsalu selgitas, et esialgu hinnati projekt tingimustele mittevastavaks, kuna esitatud taotluses oli kirjeldatud alusplatsi, mille konstrueerimine oleks nõudnud täiendavaid investeringuid. Matsalu sõnul ei saanud heaks kiita projekti, mida pärast ei oleks saanud kasutada. Täiendava menetluse käigus selgitasid eksperdid ja taotluse esitaja, et alusplats ei ole tingimata vajalik korvpallikonstruktsioonide paigaldamiseks ja

korvpalli mängimiseks, seega loeti projekt siiski tingimustele vastavaks. Matsalu sõnul on Valgu põhikooli juures samas piirkonnas ka varem korvpalli kõvema murupinna peal mängitud.

Seega on hetkeseisuga rahvahääletusele saadetud kokku kümme ettepanekut. Rahvahääletus toimub ajavahemikus 5.-23. veebruar. Hääletada saab nii elektrooniliselt kui ka Märjamaa vallamajas ja raamatukogudes kohapeal. Kaasava eelarve ettepanekuid tutvustav infopäev on 29. jaanuaril Märjamaa valla raamatukogus.

RAEK saab uue nõukogu

Siim Jõgis

Neljapäeval, 18. jaanuaril toimunud Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) täiskogul arutati ühe teemana RAEK-i (Sihtasutus Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus) nõukogu moodustamist. Esialgu jäi kõik arutelu tasandile ning kedagi nimeliselt nõukogusse ei määratud.

Vajadus panna kokku uus nõukogu koosseis tuleb sellest, et alates 2018. aasta algusest kuulub RAEK ROL-i haldusalasse. Varem haldas RAEK-i Rapla maavalitsus. Vastav muudatus viidi ärireistris sisse 15. jaanuaril, kui kaks RAEK-i juriidilist keha (üks ROL-i ja teine maavalitsuse loodud) ühinesid.

Neljapäeval ROL-i

täiskogu koosolekul pandi põhimõtteliselt paika, et uus nimetatav nõukogu koosneb seitsmest liikmest.

Esmalt määravad sinna ühe esindaja kõik neli Raplamaa valda ehk Kehtna, Kohila, Märjamaa ja Rapla. Ühe esindaja saavad määrata maakonna ettevõtjad ning teise maakonna vabaühendused. Nõukogu seitsmes liige hakkab olema kas ROL-i tegev- või arendusjuht.

ROL-i juhatuse esimees Heiki Hepner ütles, et valdade määratavad nõukogu liikmed ei pea teoreetiliselt olema vallavalitsuse töötajad. Seda saab iga kohalik omavalitsus ise otsustada. Hepner lisas, et nõukogu täpne koosseis soovitakse paika saada hiljemalt veebruaris.

Märjamaa aukodanikuks nimetatakse Mare Ülemaante

Stina Andok

Eelmisel teisipäeval, 16. jaanuaril tegi Märjamaa vallavalikogu otsuse selle kohta, kellele antakse vabariigi aastapäeva aktusel üle valla kõrgeimad tunnustus-avaldused.

Volikogu otsustas, et Märjamaa valla aukodanikuks nimetatakse kauaaegne Vana-Vigala raamatukogu juhataja, kogukonna kultuuripärandi kogu ja talletaja Mare Ülemaante. Tunnustusega kaasneb Maarjaristi I klassi kuldrist.

Maarjaristi II klassi hõberistiga pärjatakse õpetaja, käsitöömeister, lõõtsamängija ja pärimuse edendaja Eve Burmeister ning pikaajaline tervishoiutöötaja, õendusjuht ja füsioterapeut Taimi Kamarik.

Märjamaa valla teenete-

Mare Ülemaante.

Foto: RAPLA KESKRAAMATUKOGU

plaat otsustati anda põlvest põlve peetud eestiaegsest talust välja kasvanud põllumajandusettevõttele OÜ Sarapiku Farm ja pikka aega Märjamaa inimeste tervise eest hoolitsenud OÜ-le Märjamaa Perearstikeskus.

Kehtna sai kaks abivallavanemat

Siim Jõgis

Kehtna valla uuteks abivallavanemateks said majandusvaldkonnas Neeme Mitt ning haridus-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonnas Katrin Velleste. Varasem kogemus kohalikus omavalitsuses töötamisest on mõlemal olemas. Mitt töötas Järva-kandi vallavalitsuses ehitusnõunikuna ning Velleste

oli Kehtna vallavalikogu esimees.

Mitt töötab uuel ametikohal juba praegu, kuid Velleste alustab tööd Kehtna abivallavanemana neljapäeval, 1. veebruaril. Sinnaani jätkab ta oma senisel ametipostil Kehtna lasteaia Siller direktorina. Kehtna vald on juba välja kuulutanud konkursi lasteaiale uue direktori leidmiseks.

Politseiteated

Kehtna vald

21. jaanuaril teatati politseile, et Lelle alevikus asuvas korteris lükkas 41-aastane mees tekkinud sõneluse käigus 19-aastase naise vastu seinu ning pigistas tema käsivart. Sellise tegevusega põhjustas mees naisele füüsilist valu.

Kohila vald

22. jaanuaril sai politsei teate, et Kohila alevis tekitas 54-aastane mees füüsilist valu 52-aastasele endisele abikaasale. Samuti hoidis 54-aastane mees kinni 25-aastase tütre õlavartest, mille tõttu tundis naine mõlemas õlavartes valu.

Märjamaa vald

20. jaanuaril kell 7.53 toimus liiklusõnnetus Tallinna-Pärnu-Ikla maantee 47. kilomeetril, kus alkoholi joobes 56-aastane mees sõitis sõiduautoga Honda Accord vasakule teelt välja kraavi. Juht ja sõidukis kaasreisivatena viibinud 47-aastane naine ning 9-aastane pois toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Rapla vald

20. jaanuaril alustati kriminaalmenetlus selles, et Vankse külas on ukseelukü lõhkumise teel tungitud vagunelamusse. Seal varastati kaks televiisorit ning kolm alkoholi pudelit. Vargusega tekitatud esialgne varaline kahju on 920 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Pöles elumaja

16. jaanuaril kell 9.10 teatati häirekeskusele tulekahjust Kohila vallas Urge külas. Teataja sõnul põles puidust elumaja. Päästjate saabudes põlesid majas laetala ja vahelagi. Tulekahju kustutati kell 10. Majas viibinud lapse ning vanema naise viis kiirabi tervise kontrolliks haiglasse. Esialgsetel andmetel võis tulekahju alguse saada laelambist.

Toit ununes pliidile

20. jaanuaril kell 17.13 sai häirekeskus teate tulekahjust Raplas Mahlamäe tänaval kortermajas. Teataja sõnul võis tegemist olla toidukõrbemise, maja trepikojas oli tunda tugevat suitsulõhna. Päästjad selgitasid sündmuskohal välja, et kolmanda korruse korteris oli toit unustatud pliidile ning korterielanik oli magama jäänud. Korteris puudus suitsuandur.

Lääne päästikeskus

Vallad ootavad PKT teise vooru tulemusi

Raplamaa omavalitsused on ootel, sest õhus on võimalus, et veel enne veebruari algust saab selgeks, millised projektid saavad toetust PKT meetme (Piirkondliku konkurentsivõime tugevdamine) teisest taotlusvoorust. Raplamaa projektidest on lootust toetust saada neljal.

Siim Jõgis

Neli projekti, mis ootavad EAS-i otsust rahastuse osas, on Orgita ettevõtlusala – logistika- ja tööstuspark (toetuse maht 1 487 500 eurot, taotleja Märjamaa vald), Järvakandi Tööstuspargi arendamine (1 360 000 eurot, Kehtna vald), Kõnnumaa külastuskeskus (979 390 eurot, Kehtna vald) ja ligipääsetavuse parandamine töökohtadele Kohila valla ettevõtlusaladel (1 111 250 eurot, Kohila vald). Esimesest taotlusvoorust juba said toetuse Rapla linna Koidu ja Kastani tänava ettevõtluspiirkond, Rapla linna keskosa ja ligipääsuteede rekonstrueerimine Kohila tööstusaladele ja töökohtadele.

On lootust, et toetust saavad kõik neli projekti, kuid see ei ole kaugelki kindel. Kahe taotlusvoorust peale kokku on

Rapla maakonnale ette nähtud ligikaudu kaheksa miljonit eurot.

Kui aga mõni esitatud projektidest ei osutu EAS-i hinnangul toetuskõlblikuks, läheb see summa edasi kolmandasse taotlusvoorust, mis on oma olemuselt üleriiklik. Seega on võimalik ja isegi tõenäoline, et see raha jääb meie maakonnale saamata ja läheb mujale.

Raplamaa Omavalitsuste Liidu täiskogu istungil 18. jaanuaril ütles ROL-i juhatuse esimees Heiki Hepner, et sellist olukorda tuleb püüda iga hinna eest vältida. ROL-i täiskogul oldi kriitilised Rapla maavalitsuse käitumise suhtes, kes PKT projekti mitu aastat vedas. Näiteks kerkis küsimus, miks ei olnud projektide nimekirjas Rapla lennuvälja väljaehitus Kuisikul, mis oleks olnud väga

Esimesest taotlusvoorust sai toetuse Rapla linna Koidu ja Kastani tänava ettevõtluspiirkond.

Foto: SIIM SOLMAN

suur investeering Raplamaale. Vastuolusid tekitas ka Varbola Muinas-Eesti teemapark, mida maavalitsus pidas väga prioriteetseks, kuid Märjamaa vald sellest vaimustuses ei olnud. Nii see jäigi justkui peremeheta ning ka EAS-ile esitamata.

Endine maavanem Tõnis Blank ütles, et suur pilt on maakonna jaoks ikkagi positiivne, sest varem ei ole meie maakonda nii suuri toetusi tulnud. Isegi kui üks või äärmisel juhul kaks projekti jäävad EAS-i toetuseta, saab üldist olukorda ikkagi vaadata posi-

tiivses valguses. Esimese PKT taotlusvoorust kaudu toetust saanud Raplamaa projektidest on ehitusega algust teinud Kohila-Hageri-Sutlema kergteel ning lõpusirgele on jõudnud Rapla linna Koidu ja Kastani tänava ettevõtluspiirkonna ehitus.

Märjamaa volikogu ei otsustanud veel ühistranspordikeskusega liitumist

Seoses muudatustega ühistranspordi korralduses tuleb vallavolikogudel otsustada, kas ja millise ühistranspordikeskusega liituda. 16. jaanuaril arutas seda Märjamaa volikogu, kuid otsust hääletusele veel ei pandud.

Stina Andok

Märjamaa volikogu arutas Harjumaa Ühistranspordikeskusega liitumist üle tunni aja ja volikogu liikmete küsimuste vastas ühistranspordikeskuse tegevusdirektor Vello Jõgisoo. Lõplik selgus jäi sellegipoolest saamata ja otsus tegemata. Selle asemel suunati teema uuesti volikogu majandus- ja eelarvekomisjoni menetlemiseks.

Märjamaa abivallavanema

Triin Matsalu sõnul oli tegemist esimese arutamisevooruga, millest jäi õhku veel küsimusi, muuhulgas ka see, millist kasu võiks vald ühistranspordikeskusega liitumisest saada. Seetõttu jäi majandus- ja eelarvekomisjoni ülesandeks nende küsimustega tegeleda.

Tuleb e-hääletus

Märjamaa vallavolikogu majandus- ja eelarvekomisjoni esimees Urmas Kristal ütles, et istungil jäi hääletamine ära, kuna volikogu liikmed küsisid enne otsuse langetamist võrreldavaid andmeid. Kristal kinnitas teisipäeval telefoni teel, et vallavanem Villu Karu saadab lisamaterjalid vallavolikogu liikmetele tutvumiseks veel samal päeval ning reedel toimub e-hääletus. Kristal oli optimistlik ja arvas, et 29. jaanuariks on otsus tehtud.

Märjamaa vallavanema Villu

Karu sõnul toimus esmaspäeva õhtul koalitsiooni koosolek, mille käigus jõuti ühisele arusaamisele, et tark oleks ühistranspordikeskusega liitumine ära teha. Miks eelmise nädala volikoguistungil otsus tegemata jäi, on Karu sõnul seotud sellega, et volikogu liikmed võib-olla ei taju kõiki nüansse. Karu selgitas, et riigilt on üle antud ülesanne, mille korraldamiseks on soovituslik liituda ühistranspordikeskusega. Selles suunas on liigutud juba eelmisest kevadest saati.

„Õpilasiinide korraldamise pealt oleks kokkuhoid, kui see anda ühistranspordikeskusele korraldada. See on ka argument, aga volikogu ei näinud kasu kohe. Arutasime nullist kõik läbi. Mitteliitumine ei ole parem,“ ütles Karu. Vallavanem kinnitas, et edastab volikogu liikmetele selle teema kohta seletuskirja ning reedel on planeeritud läbi viia e-hääletus.

Kohila keskele kerkib uus kortermaja

Helerin Väronen

Kohila keskele kerkib uus kortermaja, mis on nüüdseks jõudnud katuse peale saada. Planeeringu järgi tuleb hoonesse 11 korterit, mis on juba ka müügis.

Enne majanduslangust tehtud projektis oli Vabaduse tn 16 kinnistule planeeritud suurem kaubanduskeskus. Sellest plaanist on nii suures mahus loobutud, vallale kuulunud maa arvestati projektist välja ja seetõttu tuleb hoone mahult väiksem ning kaubanduspinda on samuti vähem.

Nii tellija kui ka peatöövõtja on Vabaduse tänava kortermajal Starelement OÜ. Omaniku-järelevalvet teostab AP Rete OÜ. Tänapäeva linnaehituse juures on üks olulisemaid küsimusi, kuidas on lahendatud parkimine. Kohilas on see tehtud nii, et osa parkimisalast läheb maja alla ja osa on krundil. Valla arhitekt Rein Ailt sõnas, et projektkohaselt oli määratud igale korterile poolteist parkimiskohta.

Korterid on erineva suurusega, 2-3-toalised. Ühe veel müügis oleva kahetoalise korteri suurus on näites 66,4 ruutmeetrit. Kinnisvara müügikuulutuse põhjal peaks korterid valmis olema selle aasta maikuuks.

Kohila vallavanem Heiki Hepner sõnas, et munitsipaalpinnaga nende korterite näol tegu ei ole. Ja ta pole ka kindel, kas vald just peabki munitsipaalaluruumide ehitamisega tegelema. Kuid samas ei tohi tema arvates vald uute kortermajade ehitamisele teha takistusi ega kitsendusi.

Töötukassa soojendas suhteid Kohila Vineeriga

Töötukassa Raplamaa osakond jätkas traditsiooniks kujunenud tava luua tutvust maakonna suuremate ettevõtetele. Seekord külastati terve kollektiiviga reedel, 19. jaanuaril Kohila Vineer OÜ-d.

Siim Jõgis

Töötukassa Raplamaa osakonna tööandjate konsultant Andrei Mitt selgitas, et külaskäigu mõte oli anda Töötukassa konsultantidele ülevaade ettevõtte pakutavatest töökohtadest. Seeläbi oskavad nad neid paremini soovitada oma klientidele, kes parajasti tööd otsivad.

Üks teema, mida Töötukassa inimesed Kohila Vineer OÜ juhtkonnaga arutasid, puudutas tööpraktikat. Tegemist on Töötukassa pakutava teenusega, mille käigus saavad nende kliendid ettevõtte juures praktiliselt viibida. Sellega seotud kulud aitab Töötukassa katada. Näiteks kompenseeritakse praktikandi juhendamise 23 euro ja 76 senti ulatuses iga päev. Samuti on praktikandile ette nähtud stipendium 3 eurot ja 84 senti päevas.

Andrei Mitt selgitas, et tegemist ei ole palgaga, sest praktikandi ülesanne on ikkagi enda võimekust tõestada ja jalg ukse vahele saada, mitte esialgu palka teenida. Mitt rääkis, et enamasti piisab ühe-kahe nädala pikkusest praktikast, et veenduda, kas see praktikandile ja võimalikele

külastajale sobib või mitte. Kui ei sobinud, saab töötaja vähemalt ühe kogemuse võrra rikkamaks, mida järgmisele võimalikule tööandjale näidata. Mitt sõnul on see kogemus eriti oluline just noorte puhul, kellel varasem töökäimise harjumus puudub.

Keskeltläbi sõlmib Töötukassa Raplamaa osakond igal aastal sada tööpraktikalepingut. Kohila Vineer OÜ juhatuse liige Ruth Grünthal rääkis, et viimasel ajal ei ole nad Töötukassa kaudu töötajaid otsinud, ent varem on koostöö olnud tihedam.

Mitt rääkis, et Töötukassa püüab selliste külaskäikudega hoida sidet maakonna suurimate ettevõtetele. Lisaks Kohila Vineer OÜ-le on varem külas käidud Järvakandi klaasitehastel, Saarioinen OÜ-l, Tallinna pesumajal Kohilas, Maxima toidukauplusel Märjamaal ja Allied Timber OÜ-l Purila külas. Mitt lisas, et sellised külaskäigud jätkuvad ning juba praegu on Töötukassa radaril mõned Raplamaa mõistes suured ettevõtted, kellega esialgne kontakt on loodud. Käesoleva nädala alguse seisuga on Rapla maakonnas registreeritud 700 töötut.

Töötukassa konsultantidele anti külaskäiguga ülevaade ettevõttes pakutavatest töökohtadest.

Foto: SIIM SOLMAN

Rapla sümbollikakonkursi tulemus on veel lahtine

Eelmisel aastal korraldas ühinenud Rapla vald sümbollikakonkursi leidmaks uuele vallale vapp ja lipp. Tööde esitamise tähtaeg oli 1. november. Kokku laekus 31 kavandit.

Katri Reinsalu

Neist õige väljavalmimiseks pandi kokku hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad Ülle Kiviste, Aili Normak, Ado Tuuga, Anne Kalf ja Cerly-Marko Järvela. Rahvahääletuse jaoks valis komisjon välja 15 kavandit. Oma arvamuse sai vallale edastada detsembrikuu jooksul valla kodulehe vahendusel, valla kantsleisese e-kirja saatmisega või helistades. Arvamust sai avaldada ka suhtlusportaali Facebook vahendusel ning Google vormi täites. Kokku laekus ligi 400

Töö „Juurte juurde“.

arvamust.

Enim hääli kogus rahvahääletusel kavand märgusõnaga „A333“. Teisele kohale tuli kavand „Sild“.

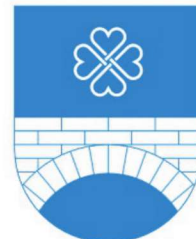
„Ülejäänud tööde hääletusaak jäi väiksemaks, kuid üle 10 poolthääle pälvisid veel kavandid märgusõnadega „Elav pärimus“, „Kuldne kesktee“, „Juurte juurde“ ja „Pihlapuu“,“ seisab protokollis.

Väljalititud kavandid saatis hindamiskomisjon ka Riigikantsleile heraldika eksperti komisjonile, kuhu kuuluvad Arno Mäger ja Ivo Manfred Rebane. Nende hinnangul vastas heraldikanõuetele täies mahus vaid kavand märgusõ-

naga „Juurte juurde“.

„Enamik kavandeid vastas heraldikanõuetele osaliselt ja ekspertkomisjon esitas ettepanekud kavandite täiendamiseks,“ selgub protokollis.

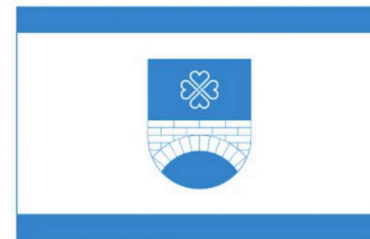
Pärast arvamuste kättesaamist otsustas hindamiskomisjon, et „Juurte juurde“ vastab kõige suuremas ulatuses konkursitööde hindamiskriteeriumitele ning kavandi saab muutmata kujul võtta valla sümbollikana kasutusele. Tööd kirjeldatakse järgmiselt: „Vapil on neljastatud rohelisel ja hõbedasel kilbil kujutatud vastasvärvides kaheksatipuline pügalrist, mis on taassünni märk ning muistne

Töö „A333“.

õnne- ja kaitsesümbol. Roheline värvus tähistab loodust ja lootust, elu võitu ning häid tegusid, hõbedane – tarkust, ustavust ning vaimuvalgust. Roheline ja hõbedane on ka uueks Rapla vallaks ühinenud Juuru, Kaiu, Raikküla ja Rapla valla senistel sümbolitel esindatud. Vapi ja lipu pinnajaotus märgib nelja ühinenud valla võrdväärset osapoolt.“

Rahvalemmik „A333“ pakkus hindamiskomisjoni hinnangul küll originaalse idee, ent mittevastavuse tõttu heraldikanõuetele tuleks kavandit muuta ulatuses, mis ei pruugi võimaldada alget säilitada.

Veel jäi komisjonile silma loodusest inspireeritud sümbolitega kavand „Rabamari“, mille vapikirjeldus ehk blasonering sisaldas huvitavaid seoseid piirkonna ajaloo.

Hindamiskomisjon otsustas seega anda esimese preemia ja 2000 eurot kavandile „Juurte juurde“. Teise preemia ja 1200 eurot sai rahvalemmik „A333“ ning kolmanda preemia koos 800 euroga kavand „Rabamari“.

Sellega ei saa aga konkursile joont alla tõmmata. Kuna hindamiskomisjoni poolt võidutööks kuulutatud kavand sai kõigest 7% rahvahääletuse poolthäälest, ütles

Cerly-Marko Järvela: „Võib tunduda ebaõiglane võtta valla sümbolina kasutusele küll heraldikanõuetele vastav, kuid sedavõrd vähepopulaarne lipu ja vapi kavand.“ Vallavalitsus ei ole konkursi tulemust kinnitanud ning seetõttu võivad nii preemiate jagunemine kui ka võidutöö veel muutuda.

Praegu on otsustatud korraldada uus rahvaküsitlus selgitamaks välja rahva eelistust kahe tugevama kavandi võrdluses. „Suhtleme parasjagu Riigikantsleile heraldika ekspertkomisjoniga ja uurime, kui suures ulatuses on kavandit „A333“ heraldika nõuetele vastavusse viimiseks kohendada tarvis. Kui tagasiside on laekunud, kuulutame rahvaküsitluse välja. Eeldatavasti jõuame rahvahääletuse sedasi korraldada, et tulemuste kinnitamine jõuab märtsikuisesse volikokku,“ ütles Järvela.

Kuni volikogu ei ole uut sümbolikat kinnitanud, kehtib ühinenud omavalitsuses senise Rapla valla sümbolika.

Projektinädal kasvatas laste teadmistejanu

Kohila gümnaasium kut- sus Raplamaa Sõnumeid eelmisel nädalal külla, et tutvustada, kuidas neil on muutunud õpikäsi- tust rakendatud.

Helerin Väronen

Sügisel külastasid algklasside õpetajad Eesti rahvusvahelist kooli ja seal nähtust sai alguse üldöppel põhinev projektinädal. Teise uue katsetusena olid õpetajad üksteisele töövarjuks. Kohila gümnaasiumi direktor Neeme Lumi rääkis lühidalt ka gümnaasiumiõpilaste projektöppest ja ettevõtlikkuse arendamisest.

Koolikülastusest sai alguse projektinädal

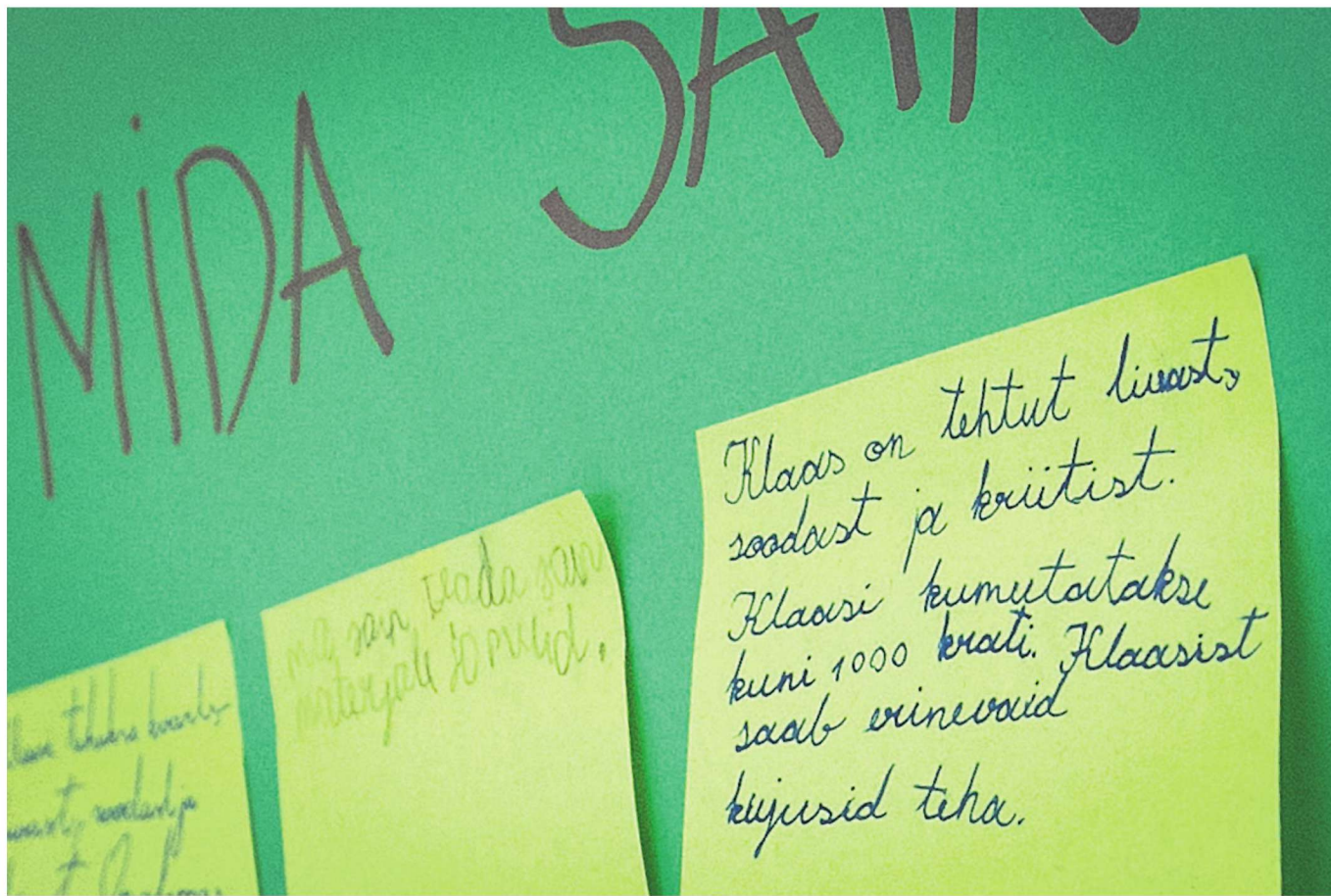
Esimesel korral käisid klassi- õpetajad Marianne Koitla (1.b), Tiina Kand (2.b), Siiri Barinov (2.d) ja Elerin Kaselt (3.d) Eesti rahvusvahelise kooliga lihtsalt tutvumas, aga teiseks külas- tuskorras oli idee üldõpetusel põhineva projektinädala jaoks juba idanema hakanud. Jälgiti õppetööd, et end üldõpetuse kont- septsiooniga veel rohkem kurssi viia. Eesti rahvusvahelise kooli õpetaja Terje Äkke juhendamisel formuleeriti eesmärgid ning valmis plaan projektinädalaks teemal „Materjalidel on erinevad omadused, millest sõltuvalt me neid kasutame“.

Üldõpetuse all mõistetakse õppetöö korraldust, mil õppema- terjal ei ole jaotatud üksikute õp- peainete kaupa, vaid on omavahel lõimitud teemast lähtuvalt. Projek- tinädala eesmärk oli katsetada üldõpetuse põhimõtteid. Erinevad ainetunnid lõimiti omavahel, lähtudes ühest kesksest teemast, mis seekord oli materjalid.

Koos lastega uuriti, millised on erinevate materjalide oma- dused ja kus ning kuidas neid kasutatakse. Iga päeva tegevustes lähtuti erinevast teemaga seotud alaküsimusest. Nii uuriti nädala jooksul, millised erinevad ma- terjalid (nt klaas, puit, metall) on üldse olemas, kus ja kuidas inimesed neid kasutavad, kuidas materjale töödeldakse ja mis saab neist pärast kasutamist.

Info kõikjal meie ümber

Teadmiste saamiseks kasutasid õpilased erinevaid meetodeid. In- fot otsiti internetist, raamatutest ja artiklitest. Viidi läbi erinevaid katseid ja arutelusid. Lisaks koostasid lapsed intervjuud ja viisid need läbi koolitöötajatega.

Erinevad ainetunnid lõimiti omavahel, lähtudes ühest kesksest teemast, mis seekord oli materjalid.

Foto: SIIM SOLMAN

Eesmärk oli teada saada, millised on erinevates töövaldkondades kasutatavad materjalid.

Intervjuusid tehes olid lapsed väga tublid: esmalt tutvustasid ennast, küsisid luba intervjuerimiseks ja selle salvestamiseks. Hiljem kirjutati oma nutitelefoniga tehtud salvestuse põhjal kokkuvõtte, mis klassis teistele ette kanti. Intervjuude eelistamine infokogumisele arvatist näitab, et see on õppimismeetod, mida tuleks edaspidi kasutada. IKT vahenditest olid veel kaasatud tahvelarvutid, dokumendikaame- rad ja nutitahvlid.

Elulised näited on olulised ja inspireerivad

Projektinädalal külastasid kooli Läti klaasipuhujad, mis sobis väga hästi nädala teemaga ja toetas õpet omalt poolt. Klaasi- puhujad selgitasid lastele väga põhjalikult, millest ja kuidas klaasi valmistatakse ning demonstreerisid klaasi puhumist.

Lapsed käisid ka Kohila Vineeris, olles esimene õpilasgrupp, kes seal vastu võeti. Tehases tutvustati lastele kõiki vineeri toot- mise etappe alates palgikoorma jõudmisest tehase territooriumile kuni toote valmimiseni. Võõrus- tajad olid lastele ette valmistanud väga huvitava ja meeldejääva õppekäigu.

Parim tagasiside, kuidas koolis

õpitu inspireeris lapsi iseseisvalt uurima, tuli õpetajatele aga kodu- dest. On ju tore, kui lapsevanem jagab kogemust, kuidas laps kodus arutleb, palju see tempe- ratuur peab olema, et klaas oleks siirup.

Veel ühe näitena laste uudis- himust toodi välja, kui koolis räägiti, et erinevaid metalle on üle 80 ning järgmine päev teatas õpilane, et ta uuris välja, et täpselt 83 on neid. Sellise uudis- himu tekitamine oligi nädala üks eesmäärke.

Tulevikuplaanid

Kuna nii õpetajad kui ka õpilased jäid pilootprojektina toimunud projektinädalaga rahule, on plaan jätkata ka tulevikus ning kaasata teisi kooli õpetajaid. Praegu on otsustatud, et sel õppe- aastal tehakse sellist nädalat veel kaks korda. Võrreldes sellega, et Eesti rahvusvahelises koolis käsitletakse ühte teemat kuus nädalat, on seda küll vähe. Ka Kohila õpetajad tundsid, et aeg oleks võinud pikem olla, niigi venis viis päeva lõpuks seitsme peale. Abiks oleks, kui kool aitaks projektinädala perioodil koolipäevad planeerida niimoodi, et klassijuhatajad saavad terve päeva enda klassiga tegeleda.

Kindlasti on soov tegevustesse planeerida õuevahetunnid. Õpe- tajate hinnangul meeldisid need

lastele väga. Paindlik tundide pikkuse planeerimine võimal- das teha pikemaid vahetunde ja lapsed said iga päev väljas lumes möllata. Õpetajad nägid, et 15-20 minutit värskes õhus aitab lastel paremini puhata ja seetõttu soovivad seda ka edaspidi rakendada.

Õppetöö sisulise poole pealt on soov rohkem lõimida matemaati- kat. Pilootprojekti puhul see väga ei õnnestunud ja üheskoos leiti, et lõimida ei ole mõtet ainult lõimimise enda pärast. Järgmise korra teema on vesi ja seda saab kindlasti matemaati- kas mõõtühikute ja mahtudega siduda.

Lasteaiast kooli ja vastupidi

Teine uus tegevus, mida Kohila gümnaasium proovis, oli olla tei- sele õpetajale töövarjuks. Pärast üht koolitust, kus teemaks oli sujuv üleminek lasteaiast kooli, tekkis idee lasta lasteaiakasvata- jatel ja esimese klassi õpetajatel üksteise tööd jälgida. Töövarju- deks olid Kohila Sipsiku laste- aiast Ingrid Herrmann ja Kohila gümnaasiumi 1.h klassiõpetaja Kristel Vald. Herrmanni üllatas, kui mänguline on esimese klassi õpetamine ja Vald sai teada, kui süsteemselt lasteaias õpe- tatakse. Lihtsate tegevuste abil tuleb lastel uusi oskusi juurde.

Niimoodi leiti, missugused on kokkupuutepunktid lasteaias ja esimese klassi vahel.

Töövarjuks käimise kogemuse üle arutledes leiti, et ka õpetajad, keda ootab ees esimese klassi õpetamine, võiks enne minna lasteaias tulevaste õpilastega tutvuma. Ja kuna lastel valmib lasteaias aabits, võiks sellest paar lehte jääda esimeses klassis teha.

Kohila gümnaasium korral- dab teist aastat järjest lahtiste uste päevi lasteaias viimasele rühmale. Lapsed saavad niimoodi tutvuda nii koolimaja kui ka personaliga. Selliselt on maja neile hiljem turvaline ja üleminek lasteaiast kooli tuleb sujuvamalt. Peale majaga tutvumise osalevad lapsed erinevates kooli õppeainetega seotud töötubades.

Uuenenud õpikäsitlus läbi kooliastmete

Põnevaid tegevusi ei jagu vaid väiksematele lastele. Güm- naasiumiõpilastes üritatakse ettevõtlikkust kasvatada ja see on õnnestunud edukalt. Näiteks viimasel Selveri õpilasfirmade laadal detsembris osales õpetaja Margot Sarve juhendamisel Kohila gümnaasiumist lausa seitse õpilasfirmat (kokku oli osalejaid 28).

Gümnaasiumiosas toimub teist aasta järjest 10. klassis projektöppekursus, kus õpilased töötavad kuni neljaliikmelistes rühmades, viies läbi ürituse või luues midagi praktilist, genereerides selleks ise ideid, otsides rahastust ja kajastades seda avalikkuse ees. Sel viisil saavad noored kogemusi ja julgust edasises elus oma ideede elluviimiseks.

Hea näide praktilise kogemu- se omandamisest oli kokanduse valikkursuse raames jõululõuna korraldamine koolitöötajatele. Toitlustusjuhi Kaire Pihlaka ja õpetaja Tiina Toompuu juhenda- misel olid enam kui sajale inime- sele ettekandjateks kokanduse valikkursuse õpilased. Eelmise aasta vabariigi aastapäeva ban- ketil õpilased mitte ainult ei serveerinud, vaid valmistasid ka ise tikuvõilevad. Sel aastal on plaan samamoodi teha.

Kohila gümnaasium võtab osa ka 7. veebruaril toimuvast EV 100 üritusest "Ajarännak". Ajarännakul taaselustatakse päev, mil erinevates Eestimaa paikades teadmise riiklikust iseseisvusest inimesteni jõudis. See on suur väljakutse ja tõetruu ajastu loomiseks tehakse palju ettevalmistusi.

Kohila gümnaasium saab õppelabori

Kohila gümnaasiumi peret rõõmustab möödunud nädalal saadud suurepärase teade, et nende projektitaotlus loodusainete õppelabori rajamiseks sai positiivse otsuse. Labori rajamist ja uue õpikäsitluse rakendamist loodusainete tunnis toetati 2017. aasta suvel avatud Euroopa Sotsiaalfondi taotlusvooru "Kaasaegse ja uuendusliku õppevara ühiskasutuskorralduse toetamine" kaudu.

Helerin Väronen

Projektitaotlus moodsa labori loomiseks saab täies mahus rahastuse, ehk summas 198 082 eurot. Maksimaalne taotletav summa oli 200 000 eurot.

Direktor Neeme Lumi sõnas, et projekt ületab isegi maakonnapiire, kuna peale meie maakonna põhikoolide - Hagudi põhikool, Juuru Eduard Vilde kool, Kaiu põhikool ja Kehtna põhikool, tehakse koostööd ka Saku vallas asuva Kurtna kooliga. Projekti eelduseks oligi vähemalt kolme kooli koostöö ja õppevara ühiskasutus.

Õppelabori valmimise tähtsusaeg on 1. september 2018. See hõlmaks endas nii laboriseadmeid, mööblit, kommunikatsioone kui ka õppevahendeid ja IKT baasi. Projekti eesmärk on populariseerida loodus- ja täppisteadusi noorte seas, samuti lasta neil tunda end uurijana, kelle kasutada on moodsad katsevahendid ja juhendmaterjalid, mis aitavad teadusliku uurimistöö põhimõtteid omandada ja rakendada.

Uue õpikäsitluse järgi peaksid õppeained omavahel olema rohkem lõimitud. Projekti õnnestumise eeldus

ongi õpetajate ja koolide väga tihe koostöö loodusaineid (geograafia, füüsika, bioloogia, keemia) lõimivate praktiliste tööde ja hästi läbimõeldud juhendmaterjalide väljatöötamisel. See nõuab õpetajatelt kahtlemata palju ühist pingutust, mis ühtlasi saab olema suur väljakutse.

Samas on see professionaalselt edasiviiv, uusi mõtteid ja võimalusi tekitav ning meisterlikkust kujundav protsess. Vajalikku tuge pakub õpetajatele koolituste kaudu Tallinna Ülikooli loodus- ja terviseteaduste instituut.

Projekt on eeskätt suunatud põhikooli III kooliastmele ja gümnaasiumi õpilastele. Selle tulemusena peab valmima kummiski kooliastmes 12 loodusaineid lõimivat tööjuhendit, mille järgi saavad õpilased oma katsetusi ja uurimusi läbi viia.

Kohila gümnaasium on viimastel aastatel piisavalt panustanud loodusainete ja keskkonnaalaste tegevuste arendusse. Kooli õpilased on osalenud loodusvaldkonna erinevates projektides, sealhulgas rahvusvahelises koostöös. Kohila Keskkonnahariduse Keskusega koostööd tehes

Kohila gümnaasiumi direktor Neeme Lumi.

Foto: SIIM SOLMAN

on Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) projektide kaudu saadud rahalisi vahendeid kõigi klasside loodusainete õppekava toetavate õppekäikude finantseerimiseks. Lisaks on toetanud KIK kooli projekti "Kohila gümnaasium - Roeline kool".

Tänu rahvusvaheliste ettevõtjatele "Green Class", "Baltic Care" ning Erasmus+ projektile "Environment in our everyday life: preserving

biodiversity for a greener future" (Igapäevane keskkonnaõpe rohelisema tuleviku nimel) on Kohila õpilased ja õpetajad saanud käia Lätis, Rootsis, Hispaanias, Portugalis, Belgias, Saksamaal.

Koolijuhil lootus on, et käivituv laboriprojekt annab täiendava impulsi õpilastele tegeleda loodus- ja täppisteadustega ning muuta seda valdkonda veelgi huvitavamaks.

Neeme Lumi mõnab, et

moodne labor ja tänapäevased katsevahendid peavad tooma uue kvaliteedi ka õpilaste uurimistööde koostamise protsessi. Viimane omakorda annab lootust, et Kohila gümnaasiumis jätkuvad sisukad ja põnevad uurimiskonverentsid, mis on kooli üks pikkadest traditsioonidest.

Tänavu 13. aprillil toimub konverents "Mõtelda on mõnus 2018" lausa kahes jaos. Põ-

hikooli III kooliastmes viiakse läbi koduloalane konverents, mis on pühendatud Hageri kihelkonnale ja laiemalt Eesti Vabariigi 100. juubeliaastale. Konverentsil osalevad Kurtna, Ruila ja Kernu kool ning Kohila mõisakool.

Päeva teine pool on gümnaasistide päralt ja teemavaldkonnaks just loodusained. Oma ettekannetega on esinema oodatud kõik Raplamaa gümnaasiumid.

Riigigümnaasiumi ehitus käib suure hooga

Helerin Väronen

Tulevase Rapla gümnaasiumi ehitusplatsil käib agar tegevus, ehitusfirma Ehitus5ECO OÜ töölisel lasevad kätel käia ka pimedatel öhtutundidel. Kõik ikka selleks, et tööd õigel ajal valmis saaks.

Töö on tellinud haridus- ja teadusministeerium, kelle esindaja Riigi Kinnisvara AS-i kommunikatsioonispetsialist Mariliis Sepper kinnitas, et ehitusega ollakse graafikus. Uue hooneosa nn betoonkarp on monteeritud, jätkuvad katuse- ja fassaaditööd. Alustatud on ka hoonesiseste kommunikatsioonide paigaldamisega.

Vanas algklasside majas on konstruktsioonide ehitustööd lõpetatud ja ehitatakse katuse

kandekonstruktsiooni. Hoones jätkuvad veevarustuse, kanalisatsiooni-, tugev- ja nõrkvoolutööd.

Teadu on, et algklasside maja põhihäda oli selles, et seal olid keldris probleemid niiskusega (vamm) ja see oli üks põhjus, miks seda maja enam Rapla vald kasutada ei soovinud. Probleemi lahendamist peeti liiga kulukaks. Sepper kinnitas, et nii kelder kui ka vana maja tervikuna saab käimasolevate ehitustööde tulemusena korda.

Tulevane koolihoone koosneb tinglikult kahest hooneosast: vana koolimaja võetakse täies mahus kasutusse ja sinna on planeeritud valdavalt klassiruumid (sh muusika- ja kunstiklass), koolile vajalikud pesuruumid ning ruumid õpi-

lasesindusele.

Juurdeehitisse ehk uude osasse tuleb peasissepääs koos garderoobiga, toitlustus, laiem rekreatsiooniala koos raamatukoguga, arvutiklassid ning kaldauditoorium. Lisaks asuvad uues osas koolipersonali tööruumid, samuti klassiruumid. Vana ja uue liitmisel moodustub terviklik nüüdisaegne koolihoone.

Hoone arhitektiks on Salto Arhitektuuribüroo OÜ (arhitektid Maarja Kask ja Andro Mänd). Hoone sisearhitektuurse lahenduse autor on Pille Lausmäe Sisearhitektuuribüroo OÜ (sisearhitektid Pille Lausmäe ja Kerli Lepp). Kogu koolihoone sisustus ja vajalik tehnika tuleb moodsale õpikeskkonnale kohane.

Rapla riigigümnaasiumi ehitusplatsil käib agar tegevus.

Foto: SIIM SOLMAN

Igal veebipoodnikul tasub mängureeglid endale selgeks teha

Kätlin Aren,
tarbijakaitseameti turujärelevalveosakonna jurist

E-kaubandus saab aasta-aastalt üha suuremaks osaks inimeste tavapärasest ostukogemusest ning see ajendab ettevõtteid looma aina rohkem veebikauplusi. Tehniliste lahenduste kõrval ei tohi kaupleja jätta tähelepanuta seadusandlust, sealhulgas e-kaubanduse eripärasid, ja hea tava, mis on heade kliendisuhete loomise alus.

Ligi 60 protsenti internetikasutajaid kogu maailmas on ostnud tooteid veebikauplustest. See arv tõuseb veelgi, prognoositakse, et aastaks 2019 suureneb see 63 protsendini. Ka eestis on möödunud kahe aasta jooksul e-kaubanduse tehingute maht kasvanud üle 30 protsendi. Kõik see loob eelduse edukaks e-kauplemiseks, mis on kliendile mugav ja tema suhtes aus. Usaldusväärsus on oluline märksõna, mida rikkudes ei pruugi tarbija sellesse veebikauplusesse enam tagasi pöörduda.

Tarbijale tuleb anda võimalus teha teadlik otsus

Aus kaupleja austab tarbija õigusi, mistõttu on määrava tähtsusega õigusliku regulatsiooni tundmine ning olukordade lahendamise vastavalt seadusele ning heale tavale. Veebipoe vahendusel sõlmitud müügilepingu puhul on tegemist nii sidevahendi abil sõlmitud

lepinguga kui ka arvutivõrgu abil sõlmitud lepinguga, mistõttu kohalduvad võlaõigusseaduse järgi täiendavad nõuded. Suurt tähelepanu tuleb pöörata lepingueelse teabe andmise kohustusele, võimaldamaks tarbijal teha teadlik ostuotsus.

Üks suurimaid erinevusi e-kaubanduse ja tavakaubanduse vahel on e-kaubanduses kehtiv 14-päevane taganemisõigus, mil tarbija võib toote tagastada ilma põhjust esitamata. Kauplejad välistavad tihti taganemisõiguse põhjendustega, mis seadusega ühte jalga ei käi, üritades vältida toodete tagastamist, mida ei ole võimalik enam uuena müüa. Näiteks lisatakse müügitingimustes punkt: „Toodet ei ole võimalik 14 päeva jooksul tagastada, kui toodet on kasutatud.“

Tegelikult on seaduses sätestatud kindlad erandid, mille puhul on võimalik taganemisõigus välistada, ning kui olukord erandi alla ei mahu, siis ei ole kauplusele õigust ka taganemist välistada. Klassikaliseim on

välistus juhtudel, kui toodet on kasutatud rohkem kui lihtsalt tutvumiseks ehk mitte nii, nagu tarbija saaks teha seda tavapoes. Näiteks on tarbija tellinud pluusi ja pole seda lihtsalt selga proovinud, vaid sel on kandmise jäljed, pluus on määrdunud või toote etiketid on eemaldatud. Sellistel puhkudel ei ole kauplusele õigust välistada taganemisõigust, kuid tarbija peab kauplusele hüvitama toote väärtuse vähenemise.

Toote väärtuse vähenemine

Kauplusele on võimalik arvestada toote väärtuse vähenemisel näiteks parandamis- või puhastamiskulusid. Tarbijale tuleb teatavaks teha objektiivselt põhjendatud kahju, mille tõttu pole kauplusele võimalik asja enam uuena müüa. Ei ole välistatud, et teatud juhtudel on kahju suuruseks ka toote koguhind.

Aus kaupleja teavitab lepingueelses teabes tarbijat, et juhul kui tarbija on kasutanud asja muul viisil, kui on vaja asja olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks ning asja väärtus on sellega vähenenud, tuleb tarbijal väärtuse vähenemine hüvitada. Selguse huvides on asjakohane tarbijale meenutada, et kaubaga tuleb tutvuda nii, nagu tal lubatakse seda teha tavapoes.

Kui tarbijat on teavitatud tema õigustest ebaselgelt ja mitmetähenduslikult ning viisil, mis ei

ole piisavalt arusaadav, ning tarbija teeb selle alusel tehinguotsuse, mida ta muul juhul ei oleks teinud, on kaupleja rikkunud ebaausa kauplemisvõtte keeldu.

Puudulik või ebaselge teave on kahjulik ka kauplusele

Puudulik või ebaselge teave ei ole kahjulik mitte ainult tarbijale, vaid ka kauplusele endale. Kui kaupleja ei ole tarbijat teavitanud 14-päevase taganemisõiguse olemasolust ja tingimustest, lõpeb taganemistähtaeg 12 kuu möödumisel asja kättesaamisest. Lisaks ei vastuta tarbija asja väärtuse vähenemise eest juhul, kui ettevõtja ei ole vastavalt võlaõigusseaduse nõuetele juhtinud tarbija tähelepanu taganemisõigusega seonduvatele asjaoludele. Seega võib teadlik tarbija, tõendades, et on kauplusele toote ostnud, tagastada toote pärast aastast kasutamist ning kauplusele ei ole õigust toote väärtuse vähenemise hüvitamist nõuda.

Usaldusväärsema veebipoe mulje loomiseks kasutavad kauplejad mõnikord ka keelatud eksitavaid võtteid, kus tarbijale õigusaktidega antud õigused esitatakse kaupleja pakkumise eripärana. Näiteks lubatakse 14-päevast taganemisõiguse garantiid või kaheaastast garantiid kui kauplusepoolset

erikohtlemist või eriti head lisatingimust.

Tarbijakaitseamete järgi võib toote lepingutingimuste vastavuse tagamisel sõna või sõnaühendit „garantii“ kasutada vaid juhtudel, kui selle tähendus vastab võlaõigusseaduses sätestatud müügigarantii mõistele. Müügigarantii on müüja või tootja lubadus müüdü asi garantiis või reklaamis ettenähtud tingimustel tasuta või tasu eest välja vahetada, parandada või tagada muul viisil asja vastavus garantiis või reklaamis ettenähtud tingimustele, millega antakse ostjale seaduses sätestatud soodsam seisund.

Kaheaastase garantii all esitleb kaupleja aga tihti hoopis kaheaastase pretensiooni esitamise õigust, mis on tarbijale seadusest tulenev õigus ja on kauplusele kohustuslik järgida. Kaheaastane pretensiooniõigus tähendab, et müüja vastutab tarbijale müüdü kauba lepingutingimuste mittevastavuse eest, mis ilmneb kahe aasta jooksul asja üleandmisest ostjale. Eeldatakse, et kuue kuu jooksul asja ostjale üleandmise päevast ilmnenu lepingutingimuste mittevastavus oli olemas asja üleandmise ajal.

Kaupluse ausa kauplemise edendamiseks on tarbijakaitseamet loonud juhendi e-kaubanduse tegevatele ettevõtjatele, millega soovime tutvuda ka tarbijatel.

Paluküla Hiiemäe Tõnniaugus murti talve selgroogu

Eha Metsallik

Taliharjapäeval saavad Hiiemäe Tõnniaugus kokku loodusliku inimesed lähedalt ja kaugel, et kõneleda maast ja ilmast ning laulda lõkke ümber regilaule. Saavad kokku, et austada Tõnni kui põlisrahva kodu- ja viljakusehoidjat!

Tõnniauk on teada Hiiemäe põlise ohverduspaigana ning ka kokku tulnud rahvas jagas oma teed ja leiba Tõnniga. Vanarahval olid tõnnivakad kodus pennipeal ning tõnnisepäeval on ikka maja taha kivi peale Tõnni jaoks meehead viidud ning aiateibaga talve selgroo kallal

nagistatud-ragistatud, kui just pakane ise ei paugu.

Paluküla Hiiemäega läks aastate eest nii, et Rapla ajalehes kirjutasin, et meie maa ja rahva kaitse on hiites varjul - meie kõige vanemates looduskaitse kohtades hoiul. Mõtlesin, kujutasin ette, et see kaitse on seal puude sahinas ja okstes ja rohukõrtes ja kastetilkades, kuid ajalehes oli saanud sõnast kaitse hoopis kaitsja! Nagu hiites elaks keegi kaitsja.

Sellest ajast siis valitaksegi Paluküla Hiiemäel Tõnni-Tõnni, n-õ maarahva Jonni (kui kohalik ajaleht juhuslikult hiies kedagi näha tahtis), kes hoiab siis silma peal meie väekohtadel. See Hiiemäe Tõnn on austamist vääriv tunnustus aastaks, millega käib kaasas ka rahadega pussnuga. Tunnustus inimesele, midagi Setomaa Peko taolist. Ainult lõunapool on Peko kõigile teadantud, meil siin teatab Hiiemäe

Tõnn ise oma tiitlist, kui on julge, kuna pühapaikade hoidjaid mõnedes ringkondades põlatakse.

Tuli jutuks Animäe hiiekoht Harjumaal, pärast Tõdvat Tallinna poole. Seal on Viljandi mnt pikk sirge, kus ometi palju õnnetusi juhtub ning rahvast surma saab, tuletas meelde sealkandis töötanud agronoom. Tee on tehtud üle hiiekoha ja kirjutan seda sellepärast, et seal sai 1969. jaanuaris surma ka minu 45-aastane ema, kel jäid lapselapsed nägemata. Seal Animäel on ka üks kohalik pulmaline end liiklusmärgi külge teeäärde üles poonud. Mu tütar on sealt läbi sõites kummalist nägemust näinud jne. Nii et hiiepaikadest peaks kõrvalt mööda sõitma, nagu tehakse seda lagedal Islandil, arutasid lõkke ääres loodus- ja maausku inimesed.

Kõige muu kõrval tuli lõkke paistel jutuks Valdur Mikita kohtumisõhtu Juurus. Kus oli ko-

haletulijate hulgas uskumatult palju unes lendajaid. Neid jagus ka taliharja tähistama tulnud Tõnniaugu rahva sekka, lõkke äärde, nii et oleme üks unes lendav rahvas. Teiste väga põnevaid lendamiskogemusi: koduõues on koht, kust üles saab ning kui keegi külatark alt näeb, siis toob kohe alla tagasi jne. Teiste elamusi ma ei edastaks. Mina üritan unes ka teisi lendama õpetada, et see nii lihtne - läheksite nagu ujuma, ainult selle tunde peab kätte saama, et jalad maha ei vajuks. Ja kui tunne käes, siis muudkui mine lenda kuhu süda igatseb. Vahel olen mõne kaaslaste isegi kaasa saanud meelitada, õnnelikuks teinud - ikka unes, lennates!

Valdur Mikita rääkis veel ka iseendaga ja loomadega ja loodusega rääkimisest. Et kui valge pearätikuga tädi ke kiviaga räägib, on see pärandkultuur.

Olen märganud, et ma nunnutan praegu kõige rohkem oma kaanidega (varem mesilastega). Kui ma mõnele inimesele ka nii palju ja „pehme häälega“, huuled torus, kullakesi ütlesin, hakataks vist imelikult vaatama. Kui ma umbes 20 aastat tagasi oma esimese kaani sain, nägin unes palju kauneid, paksude patside ja suurte pruunide silmadega tüdrukuid. Küll nad naersid ja kilkasid ja rõõmustasid ja kallistasid omavahel. Rääkisin oma unenäost Lilleste Helgile, kellega koos olen. Ta arvas, et need olid kindlasti mesilased minu unenäos, kuid ma teadsin, et EI, need olid mu kullakesed, õrnakesed verekaanid!

Ümber Tõnni lõkke sibasid seekord kelgutamise ja liulaskmise vahepeal ka seitse last. Tagasiteel küsis üks minu omadest, millal jälle minnakse, ning oli päris pettunud, kui kuulis, et alles aasta pärast!

Vastutus ehitiselt eralduvate osade, jääpurikate ja lume allalangemise korral

Margus Kingisepp, dr.iur.

Talve tulekuga kaasneb oht kahju tekkimiseks nii inimestele kui ka varale ehitiselt langevate jääpurikate või lume tagajärjel.

Tallinna Kaubamaja trollepeatuse juures sai 15-aastane neiu 2010. aastal katuselt kukkunud jäätüki tõttu eluohtliku vigastuse. Katuselt alla kukkuv lumi või jää on purustanud ehitise all seisnud autode esiklaase, kapotte, katuseid. Lume raskuse tõttu võib ehitise ka kokku kukkuda. 21. novembril 2013 toimus Riias Maxima kaupluse varing, kus hukkus 54 ja sai vigastada 39 inimest (seal avaldas katusele siiski survet mitte lumi, vaid katuseala rajamiseks katusele toodud muld ja ehitismaterjal).

Kes vastutab Eestis ehitise

kokkuvarisemise tõttu või ehitiselt selle osade, jääpurikate või muu eraldumise ja allalange-mise tõttu tekkinud kahju eest? Kehtiva õiguse järgi on sellisel juhul vastutav ehitisealuse maa omanik või isik, kellel on muu asjaõigus, mille alusel ehitise on püstitatud. Muu asjaõigus võib olla näiteks hoonestusõigus, millega kaasneb õigus ehitise püstitamiseks. Seega vastutab näiteks kaubanduskeskuse ees jääpurika allakukkumisest saadud tervisekahjustuse korral kannatanu ees keskuse aluse maa omanik, mitte aga samas paiknenud kaupluse omanik, kes keskuselt ruume rendib.

Kehtiv õigus näeb seejuures ette kannatanu tõendamiskohustuse kergendamiseks vastutava isiku kõrgendatud vastutuse, mis tuleneb sellest, et ehitise võib olla suurema ohu allikaks. Kõrgendatud vastutuse kohaldamise eelduseks on asja eraldumine just ehitise küljest.

Ühes kohtulahendis sai inimene tervisekahjustuse seetõttu, et kaubanduskeskuse parkla sissepääsu tõekeppu langes talle ootamatult peale. Kannatanu esitas parkla aluse maa omaniku vastu kahjunõude kõrgendatud vastutuse

regulatsioonile tuginedes. Kohus aga leidis, et omaniku suhtes ei rakendu kõrgendatud (st suurema ohu allika) vastutus, kuna kannatanu ei tõendanud, et allakukkunud tõkkepuu eraldus parklast kui ehitisest. Tõkkepuu oli selle juhtumil puhul küll alla langenud, kuid ei olnud tõstemehhanismi küljest lahti tulnud.

Kehtiva õiguse järgi vabaneb isik vastutusest üksnes juhul, kui ta suudab tõendada, et kahju põhjustas kas vääramatu jõud või kannatanu tegevus.

Vääramatuks jõuks loetakse üldreeglina loodusjõude või sündmust, mida ei saanud mõistlikult ette näha ega mõjutada. Selleks ei ole kahju tekkimise piirkonnas esinevad tavapärased loodusnähtused nagu jää, lumi, tihe udu, tugev tuul jms. Kohus ei lugenud ühes juhtumis vääramatuks jõuks elamu seina küljest vihmaveerenni allakukkumist. Kahju tekkimist oli kohtu seisukoha järgi võimalik ära hoida sellega, et vihmaveerenn kinnitatakse tugevamini elamu seina külge. Sarnaselt on allalangevast lumest või jääpurikatest lähtuvat ohtu võimalik vähendada eri hooldusvõtete kasutamise (sulatamine; lume ja jääpurikate eemaldamine katuselt).

Kannatanu tegevus välistab maaomaniku vastutuse ainult p iiratud juhtudel

Riigikohus on selgitanud, et kõrgendatud vastutust ei kohaldata üksnes juhul, kui tegu on kannatanu tahtliku enesekahjustamisega. Tahtlikust enesekahjustusest saab rääkida siis, kui isik paneb ennast teadlikult (tahtlikult) ohuolukorda. See viitab kannatanu süülisele käitumisele tahtluse vormis.

Eesti tsiviilõiguses eristatakse kolme süü vormi: tahtlus, raske hooletus ja hooletus. Ühes kohtukaasuses oli kortermaja ette lükatud lumevall ning välja pandud hoiatus lumevaringu ohu kohta, et autod ei pargiks ohtlikus kohas. Vaatamata sellele otsustas üks korteriomanik lumevalli teisaldada ja parkis auto otse katuse alla ohutsoonis. Öösel allasadanud lumi tekitas autole olulisi kahjustusi. Autoomanik esitas kahjunõude sama kortermaja teiste omanike vastu. Kuna ta osales aga ise maja kui suurema ohu allika valitsemises (elas samas majas), jättis kohus kahjunõude rahuldamata.

Kui kannatanu tegevuses

ilmneb küll süü, kuid kergemas vormis (raske hooletus või hooletus), on ehitisealuse maa omanik põhjustatud kahju eest vastutav. Küll võib aga kannatanu hooletus olla kohtus aluseks väljamõistetava kahjuhüvitise vähendamisele.

Hooletus võib näiteks esineda siis, kui isik pargib oma auto lund täis katuse alla kohas, kus puuduvad varingu eest hoiatavad tähisted ning samal ajal oli võimalik näha katusel esinevat olukorda.

Kortermaja elanikud peaksid silmas pidama, et kahjujuhtumil puhul vastutavad solidaarselt kõigi majas asuvate korterite omanikud, mitte aga korteriühistu, sest viimane ei ole maja omanik. Näiteks jalakäija, kes sai kehavigastuse kortermaja katuselt kukkunud jääpurika tõttu, võib kahjunõude esitada solidaarvastutusest lähtudes kõigi või siis enda valikul mõne kortermajas asuva korteri omaniku vastu. Korteriomanik ei vabane vastutusest ka siis, kui ta õnnetusjuhtumil toimumise ajal ise korteris ei elanud.

Ehitisega seonduvaid kahjuriske võib vastutav isik praktikas maandada vastutuskindlustuse lepingu sõlmimisega.

Sul on üks mõte?! Tule, räägime sellest!

Meie teenused:

- piletid, pääsmed, kutsed, kinke- ja õnnitluskaardid, e-kaardid
- skaneerimine, fototöötlus, vanade fotode taastamine, fotokapad, fotoluendid
- raamatute, brošüüride, voldikute kujundamine ja küljendamine
- bännerid, plakatid, kleebisid
- diplomid, tänukirjad, tunnistused, visiitkaardid
- erinevad kalendrid

E-post: reklamaa@sonumid.ee,
tel 4892 2130
Viljandi mnt 6, Rapla

RAPLAMAASõnumid

Marko sõnul tähendab arhitektiks olemine pidevat uurimist, rumalate küsimuste esitamist ja võimatuna näivate ülesannete püstitamist.

Vallaarhitekti töö on osutunud mitmekesiseks ja huvitavaks

Cerly-Marko Järvela on olnud kolm aastat Rapla vallaarhitekt. Hiljuti oli ta MTÜ Eesti Naabrivalve konkursi „Hea ametnik“ üks nominentidest. „Kui on olnud tõsisemid probleeme portaalidesse ehitiste kandmisega, siis selle ametniku jaoks ei ole raske öelda: „Saada mulle palun need ja need andmed, ma kannan ise ära“,“ seisis tema iseloomustuses.

Katri Reinsalu

Järvela on küll sündinud ja koolis käinud Tallinnas, aga suure osa lapsepõlvesuvedest veetnud maal Keava-vanaema juures. Ta ütleb, et sellest on ilmselt alguse saanud tema kiindumus siinse rahuliku lausksmaa, metsade ja rabade vastu.

Kuidas ja millal tekkis huvi

arhitektuuri vastu?

Koolis meeldis mulle joonistada ja meisterdada, kuid ka reaalinetes sujus õppimine probleemideta.

Tõsisem huvi mõistagi tekkis hiljem, võib-olla kusagil kolmandal kursusel alles, siis, kui päris arhitektuurbüroos sai nähtud, kuidas tohutusuuritel joonestuslaudadel projekte kribati, lauanurkadel laiutasid

uhked maketid ning arhitektid ja projekteerijad rääkisid omavahel mingis salakeeles, millest alles hakkasin aimama seoseid loengutes kuulduga ja raamatutest loetuga.

Lisaks Tallinna Kunstiülikoolile oled sa õppinud Rootsis KTH Arhitekturskolanis. Miks vaatasid piiri taha? Millistele teemadele sealsete õpingute käigus keskendusid?

Tänapäeval on välismaal õppimas või kogemust omandamas käimine tavapärane, ent üheksakümnendate alguses oli sellise võimaluse tekkimine suur õnnelik juhus, mis langes mulle osaks tänu toonase ERKI arhitektuurikateedri dekaani Veljo Kaasiku ja Rootsis elava Eesti juurtega arhitekti Ants

Endre toele.

Rootsi-õpingute peamine eesmärk oli mu diplomitöö teemaga seotud ökoarhitektuuri uurimine individuaalprogrammi alusel. See oli põnev ja maailmapilti avardav aeg. Rootsi arhitektuur tundus selline igav ja üdini pragmaatiline, ent pärast mõningat süüvimist selgus, et igal asjal on oma põhjus ja tagamaa. Teisel aastal õnnestus liituda Erasmus-grupiga, kus tutvusime Põhjamaade arhitektuurilooga ja olid mõnevõrra linnaehituslikuma ja analüütilisema suunitlusega kursusetööd kui kodus ERKIs.

Üheksakümnendate alguspoolel osalesin ka paaril Otaniemi Tehnikaülikooli korraldatud tudengite savimajaehitustalgul nii Soomes kui ka Rootsis. Norr-

köpingi lähedal Mauritzbergi lossi juurde püstitatud savimaja autor, kes korduvalt ka objekti üle vaatamas käis, oli nimekas norra arhitekt Sverre Fehn, puhaku ta rahu.

Millise ajastu arhitektuuri sa kõige enam naudid? Kas sul on mõni hoone, mis eriti meeldib?

Eks igas ajastus leidub nauditavat ja võib-olla kõige huvitavam on hoopis see, kuidas mõnikord uus ja vana kokku hakkavad kõlama. Meil Raplas moodustavad sellise mõnusa koosluse näiteks kunagise tollakuuri ümberehitus restoraniks ja äripindadeks Viljandi maantee alguses, Tallinnas võib-olla Rotermanni kvartal, kus see, mis mõju avaldab, on hoopis

hoonetevaheline ruum.

Meeldimisega on lood keerulisemad. Mõni asi lihtsalt sobib ja teine mitte ning alati ei ole põhjus ilmne... Võib-olla miskine väärkus peab hoonetel olema? Tunne, et majal on hoolas omanik, kes vajadusel ajast räsitud koha ära paikab ja lahtitunud äärepleki kinni lööb. On maju, mis olude ning gravitatsioonijõu kiuste ikkagi visalt püsti püsivad. Või siis arusaamine sellest, et näiliselt lihtsa taga peitub tegelikult tohtu keerukus, mis tekitab sooja tunde. Nagu inimestegagi, kas pole? On inimesi, kes sõltumata sellest, kui suurde mülkasse nad vajuvad, ajavad ennast taas üles, säätivad lipsu otseks või pärlid kaela ja lähevad, pea püsti, ikka edasi kuhugi. Selles on jõudu ja väärikut.

Milliste tööandjate juures oled oma haridust rakanud?

Arhitektuuriharidus annab kätte võib-olla esimesed niidiotsakesed maailmakõiksuse mõistmisel, edasi tuleb endal nuputada ja leiutada. Mulle meeldib see arhitekt Peeter Pere väljend, et arhitekti töö on leiutamine. Just nimelt! Maailmas, kus kõike on juba proovitud ja kõik on läbi katsetatud, kõlab see võib-olla veidralt, ent uut kvaliteeti ei sünni, kui ühtelugu vana korrata. Arhitektiks olemine tähendab pidevat uurimist, rumalate küsimuste esitamist, võimatuna näivate ülesannete püstitamist.

Minu esimene tööandja oli arhitekt Ago Pähn, kes Eestis tõenäoliselt kõige esimesena

alustas arvutil projekteerimisega. Ago on ise tohtu fanaatik ja oskas paljude masinprojekteerimise vastu huvi äratada. 1994. aastast kuni valda tulekuni töötasin Hirvesoo Arhitektibüroos koos arhitektide Eva Hirvesoo, Peeter Varraku ja Ivo-Ott Hirvesooga.

Koostööd olen aegade jooksul teinud päris mitme teisegegagi, Rapla juurtega inimestest näiteks arhitekt Mai Seiniga.

Milliste projektide üle oled kõige uhkem?

Projekteerinud olen üksjagu, kuid et projektist teostuseni on päris pikk tee käia, mis enamasti ei sõltu arhitektist, jääb hulk projekte paratamatult sahtlisse. Hirvesoo Arhitektibüroos osalesin Nõmme ujula, Tallinna keskraamatukogu, Raeköögi, Mulla tänava mööblimaja ning paljude üksikelamute projekteerimisel.

Kõige ägedamad on kahtlemata arhitektuurikonkurside tööd. Võistlustöö lubab lähteülesande piires suhteliselt vabalt fantaseerida ning konkursist osavõtmine on vabatahtlik, mis tähendab, et valitakse need konkursid, mille teema huvi pakub.

Huvitava ülesande lahendamise on mõnus ja teeb kogemuse võrra rikkamaks. 2009. aastal osalesin the Seasteading Institute'i korraldatud ujuvlinna arhitektuurivõistlusel, kus mu SESU Seastead pälvis kõige esteetilisema kavandi preemia, mis on vahest seni suurim rahvusvaheline tunnustus.

Rapla vallaarhitekti ametikohale asusid sa 2014. aasta lõpus. Millist selline otsus ajendatud oli?

Ka siin on juhusel oma osa. Maakodu oli aastate jooksul järjest lähedasemaks saanud ja Tallinn kaugemaks jäänud. Internetiühendus võimaldas kõik vajaliku soode ja metsade vahelt ära teha. Kui Rapla vallas arhitekti konkurss välja kuulutati, otsustasin katsetada.

Kuidas on töö vallas erinevad sinu senistest tööülesannetest? Kas on olnud ka midagi ootamatut?

Ametniku ja tegevarhitekti töö on loomulikult kaks täiesti erinevat asja. Vallaarhitekti ülesanne on projekteerimise ja planeerimisalase tegevuse juhtimine; pole eetilise oma haldusalasse ise projekteerida.

Reaalses projekteerimises õnnestub enamasti tegelda ühe projektiga süvitsi – selgitada välja probleemikohad, otsida lahendusi ja need siis koostöös teiste erialade spetsialistidega ka tehniliselt vettpidaval tasemel valmis projekteerida. Kui üks projekt läheb majast välja, võetakse ette järgmine. Vallaarhitekt seevastu peab suutma päeva jooksul hallata kümneid täiesti eri teemasid, mis paratamatult ei võimalda kuigi põhjalikult süveneda, küll aga nõuavad pidevat ümberhäälestamist.

Suurima ootatusena on

Arhitektuuriharidus annab kätte võib-olla esimesed niidiotsakesed maailmakõiksuse mõistmisel, edasi tuleb endal nuputada ja leiutada.

ehk vallaarhitekti töö osutunud oluliselt mitmekesisemaks ja huvitavamaks, kui eeldasin. Olen väga palju õppinud. Viimase asjaoluga kaasneb mõistagi äratundmine, et mida rohkem ma tean, seda rohkem tean ka neid asju, millest ma midagi ei tea...

Kui vabad on vallaarhitekti käed kohaliku elukeskkonna kujundamisel? Milliste projektide elluviimist sa Raplas kindlasti näha sooviksid?

Valla finantseeritav tegevus on tihedalt seotud arengukava ja eelarvega, mis paratamatult toob kõik ülemäära lennukad fantaasiad maa peale. Siin on jämeda pliiaisi asemel töövahendiks pigem tabelarvutusprogramm ja esitlustarkvara.

Valla ruumilise keskkonna kujundamisel on vallaarhitektil kindlasti oluline roll ja kõige tähtsam on ehk ära tunda head ideed ning julgustada ka eraarendajaid tegema avalikkusele suunatud investeeringuid.

Nagu igasugune projekteerimine ja planeerimine, eeldab projektide sujumine ladusat meeskonnatööd, kus kõik osapooled lepivad algatuseks ühised eesmärgid kokku ning seejärel hakkavad nende suunas tööle. Ei midagi keerulist. Päriselus paraku niisama lihtsalt alati ei lähe.

Kui Rapla linn keskväljaku valmis saab ja kultuurimaja samuti ümber ehitatakse, on järgmised suured väljakutsed Tammemäe laululava ümberehitus, hooldekodu rajamine Alu tee äärde haigla kõrvale, võib-olla vee- või konverentsikeskus, uue raudteetrassiga seonduv, kui olulisemaid Rapla linna objekte nimetada. Vallale kuulub üksjagu kinnisvara kogu suurel territooriumil, mida samuti ei saa unustada.

Kas vallas töötamise käigus on tekkinud igatsus ka natuke loomingulisema töö järele?

Valla töös on oma väljakutsed: muutuv seadusandlus, järjest uued projektid, peagi algav üldplaneeringu koostamine... pusimist jagub. Võib-olla mõtlen vallaametniku töö nüüd enda jaoks huvitavamaks, kui see tegelikult on, aga igasugune paljude muutujatega olukorra lahendamine on loominguline ülesanne, kuigi sutsu teistmoodi kui mahuline projekteerimine või planeeringu koostamine.

Sa olid konkursi „Hea ametnik“ üks nominente. Millised on olnud sinu põhimõtted vallas töötades ning elanikega suheldes?

Nominatsioon tuli meeldiva üllatusena, mis mõistagi ka kohustab. Arvan, et vallas töötab palju häid ametnikke, kes päev päeva kõrval aastakümneid kohusetundlikult oma tööd teevad. Küllap olen neilt õppinud, kuidas probleemidega tegelda ja inimestega suhelda.

Need, kes sinuga kokku puutuvad, ütlevad, et oled

alati rahulik ja positiivne inimene. Kuidas sa ise oma ellusuhtumist kirjeldad?

Ehk olen lihtsalt aeglase taibuga? Mõni teine jõuaks võib-olla mitu korda vihastada ja leebuda, kui mulle asi alles päralt jõuab. Siis on aga ka olukord enamasti juba lahenenud, mistõttu muretseda pole enam põhjust. Eks nähtud ja kogatud ole elus seda ja teist ning ajapikku olen enda ja maailmaga rahu sõlminud, mis muud. Igal inimesel on oma rõõmud ja oma mured. Igal rõõmul ja igal murel on oma põhjus. Elu on liiga lühike, et talle mitte vastu naeratada.

Sa oled ka MTÜ Ökoehituse Ühing juhatase liige. Millega see MTÜ tegeleb ja miks teema sulle südamelähedane on?

Ökoehituse Ühing sai alguse ühest keskkonnateadlikku ehitamist praktiseeriva seltskonna kokkusaamisest, kes kõik leidsid, et neil üksteiselt midagi õppida on. Oleme korraldanud õpitubasid ja seminare. Minu huvi alternatiivsete ehitusviiside vastu tekkis siis, kui mõistsin, et suurem jagu populaarseid peavoolu standardtehnooloogiaid pole jätkusuutlikud. Mineraalvillast, terasest ja plastidest, mille tootmiseks kulub arutul hulgal energiat, on kordades perspektiivikamad toorsavi, looduslikud kiud ja loodusvärvid. Loodusmaterjalidel on mõistagi ka tõsiseid puudusi: nendega ei saa ülepea kaela kiirustada ja tegijal peab natukene nutti olema. Enamasti on aga tagatud esmaklassiline sisekliima.

Millises mahus oled samu põhimõtteid oma vanavanemate talu renoveerimisel rakendanud?

Talus on mul tõesti siseviimistlus peaaegselt saavikrohuga tehtud, mis saja kümne aastaseid palke ehk natuke konserveerib ja ühtlasi õhku niisutab ja kuivatab, nagu parajasti tarvis. Mulle selline lahendus sobib. Olen katsetanud ka erinevate omatehtud õli- ja kaseiinvärvide ning õllelasuuriga.

Millised on sinu hovid? Mida naudid kõige enam väljaspool tööaega?

Mingeid erilisi hobisid vahest polegi, aga kodus vaikselt remondi või mõne kergema ehitustööga tegelemine on mõnus, sedasi parajas tempos, asju läbi mõeldes ja enamasti ka joonistades. Et toon ahjupuud oma metsast, tuleb paratamatult ka metsatööd teha, mis on kenal kuival vähese lumega talvapäeval, nagu viimati möödunud nädalavahetusel, igavesti tore ajaviide. Olen ka põldu ikka igal aastal püüdnud harida; tean küll, et see on kulukas ega turguta üldse köögiviljade importijate ega kaupmeeste majandustegevust, ent võrratult maitsvad on need omakasvatatud asjad, kartul iseäranis!

Vallaarhitektil tuleb päeva jooksul hallata kümneid erinevaid teemasid. Pildil annab Marko kohalikele ülevaate Alu hariduskeskuse rekonstrueerimise hetkeolukorrast. Pilt on tehtud 2015. aastal.

Fotod: SIIM SOLMAN

Valides Raplamaa aasta küla - igapäev on omamoodi armas ja huvitav

Täpselt nädal tagasi, eelmisel kolmapäeval tegi rühm külade hingeelu tundjaid tiiru maakonnas. Nimelt seisab juba sel nädalal ees maakonna ühe küla tunnustamine tiitliga "Raplamaa aasta küla".

Katri Reinsalu

Esmakordselt otsustas hindamiskomisjon lisaks paberile pandud tutvustuste lugemisele kõik nomineeritud külad ise üle vaadata. Komisjoni kuulusid Helle Rehepapp Teenuse külast, mis oli liikumise Kodukant aasta küla 2017 nominent, Raplamaa Sõnumite peatoimetaja Tõnis Tõnisson, Raplamaa Partnerluskogu tegevjuht Jaak Vitsur, Raplamaa Külade Liidu juhatuse esimees Urmas Kristal, MTÜ-de nõustaja Karin Ratas RAEK-ist, MTÜ Vahastu Küla Selts juhatuse liige Erika Reinumägi ja Raplamaa Külade Liidu juhatuse liige Ivi Sark.

RUSSALU - üle kümne aasta talgupäevi

Esimesena võtame ette üsna pika sõidu Russalu külla Märjamaa vallas. Russalus elab ametlikult 25 inimest, kuid suvel on neid kuni 70. Saabume oma bussiga vana koolimaja ette, kus meid tervitavad Pilvi Reose ja Raivi Laaser. Pilvi selgitab, et külavanem Ethel Espenberg on parasjagu reisil ning ta on sel päeval tema asetäitja.

Küla südameks ongi seesama vana koolimaja, mida kohalikud hellitavalt oma kultuurimajaks kutsuvad. MTÜ Russalu Külade Ühendus on majale aktiivsete külaelanike toel uue hingamise sisse puhunud. Pilvi küll tõdeb, et maja on meie külaskäigu ajal suletud, sest jaanuarist märtsini on seda üsna keeruline ja kulukas soojana hoida ja külatajaid eriti vastu ei võeta. Hindamiskomisjon saab aga majaga tutvuda. All saalis on fotosid erinevatest ajajärgudest. Nendelt on näha, kui suur areng on läbi tehtud ja millises seisus oli hoone siis, kui see MTÜ kätte tuli.

Maja teisel korrusel on toad, kus soojematel aegadel majutust pakutakse. Toad on saanud nime lähiümbruse paikkondade järgi. Nii on seal näiteks Hiitse, Lümandu, Vaimõisa, Purga ja Pajaka tuba. Mõistagi ei ole vana maja võrdväärne mõne euroremondi läbinud luksushotelliga, aga omanäoline, armas ja huvitav on ta kahtlemata.

Ringkäigu lõpetame vana koolimaja köögis, kus kohivilaua taga saame põhjaliku ülevaate küla tegevustest. Selgub, et eelmisel aastal tähistati MTÜ 15. sünnipäeva. Pilvi Reose meenutab, et 2002. aasta aprillikuus istus küla-

rahvas tema kodus ning arutas tulevikuvõimalusi. Maikuu esimesel päeval korraldati juba esimene hoogtööpäev. Sellele, et kõik nii kähku käis, aitas osalt kaasa tõsiasi, et külas oli palju noori uusasukaide, kes polnud varasemate külajuttudega kursis, aga olid hakkamist täis. „Kõik, mis me siin teinud oleme, on kodanikualgatus. Kõik on tehtud sedasi, et meil endal oleks tore,“ räägib Pilvi Reose.

Vanast koolimajast hakati oma külamaja tegema. „Tohtu entusiasm oli,“ meenutab ta. Sellest sai koht, millesse peaaegu iga külaelanik on omal viisil panustanud. Reose sõnul on see kõigile sealkandi inimestele teiseks koduks saanud. Seal käiakse tööd tegemas ja peetakse pidusid. Inimesed ise käivad ja ise toimetavad. Külarahva jaoks ei ole maja kunagi suletud.

Juba rohkem kui kümme aastat on maja ümber ja sees talgud korraldatud. Russalu rahvas ei ole jäänud ootama, kuni keegi neile appi tuleb. Nad on ise töökindad kätte tõmmanud ja asjaga peale hakanud. See omakorda on väikese küla tugevalt kokku liitnud.

Loomulikult katust vahe-tada ja kanalisatsiooni majja tuua oma jõududega ei õnnestunud. Selleks taotleti raha. Kõige viimase projekti toel korrastati vana koolimaja köök. Pilvi Reose usub, et kui MTÜ ei oleks maja oma hoole alla võtnud, oleks selle tulevik olnud tume. „Kui see maja oleks käinud käest kätte, poleks seda kauaks olnud,“ arvab ta.

Russalus on palju mõeldud oma järelkasvu peale. Pilvi Reose ütleb, et üheksaküm-nendate keskpaigaks oli külas kümmekond samaealist last. Neile korraldati palju erinevaid ettevõtmisi ja nad on alati ka kõikidest töödest osa

Russalu küla südameks on vana koolimaja, kus korraldatakse toidukoolitusi ning pakutakse majutust.

Fotod: SIIM SOLMAN

võtnud. Nüüd on need lapsed juba suureks kasvanud ja haridustee jätkamine on nad kodust eemale viinud. Sellest hoolimata on nad kindlalt küla traditsioonilistel üritustel kohal. Iga aasta peetakse suurel nii jaanipäeva kui ka jõule. Russalu noored tulevad selleks ajaks ka piiri tagant kohale ning kinnitavad kui ühest suust, et terves maailmas ei ole paremat kohta.

Lisaks pühadele on Russalus traditsiooniks saanud ka koolitustesari "Pliidiliisud". Pilvi meenutab, et kord korraldati külas noortelaager, mille läbiviija õõbis koos mõne kohaliku metsamehega vanas koolimajas. Pilvi öde tegi väga hästi süüa ning valmistis söögipoolist ka sel korral õõbijatele. Jutu käigus hakati unistama uuest köögist. Russalu küla tegusatele inimestele kohaselt tehti unistused teoks ja esimene toidukoolitus peeti 2012. aastal.

Ühelt poolt on jäänud truuks vanaemade pärandile ja õpitud üheskoos näiteks verivorsti, vanu torte ja kartulivorsti tegema. Selle kõrval saab aga maitsta ka tänapäeva ning kaugeid paikade toite. Pliidiliisudel on olnud näiteks sushi ja Aasia toitude koolitused. Enamasti küsitakse inimeste endi käest, mille vastu nad huvi tunnevad. Mõistagi on koolitused nii populaarsed, et

Külaelu vedajateks on (vasakult) Raivi Laaser ja Pilvi Reose. Oma tegemisi tutvustavad nad hindamiskomisjonile, kuhu kuulub ka Ivi Sark (paremal).

pärast esimeste kuulutuste ülespanemist on kohad kiiresti täis. Neist võtavad osa lisaks kohalikele ka kaugemate paikade inimesed.

Pliidiliisude toidukoolitustest kasvasid välja küla oma maitseainesegud. Ethel Espenberg segab neid kokku ja müüb Russalu Looduspoe nime alt. Sellega lahendati ka mure, mida piirkonna külalistele meenena kaasa anda – selleks on purk maitseaineseguga.

Poolteist tundi ongi ootamatult täis tiksunud ja asume teele Kohila valda.

Pliidiliisude koolitustesari kasvasid välja Russalu oma maitseainesegud.

ADILA ja PIHALI - ajaloo külakiik

Buss peatub Adila ja Pihali küla ühisel külaplatsil. Seal tervitavad meid Mariann Saar ja Kaisa Högren. Esimene neist esindab Adila ja teine Pihali küla. Külade hindamine toimub paraku päeval, mil õues üsna krõbedad külma-kraadid ja tugev tuul. Seetõttu teevad Mariann ja Kaisa hindamiskomisjonile ühe üsna kiire tiiru külaplatsil, mille loomisse on iga elanik veidi panustanud.

Külaplats asub täpselt kahe küla vahel – ühele poole jääb veidi vanem Adila ja teisele poole noorem Pihali küla. Hiljutise uuendusena on külaplatsil korralik laste mänguväljak. See on ilmselge märk, et külaelanike keskmine vanus on pigem madal ja lastest puudust ei ole. Mänguväljak on sedavõrd populaarne, et sinna tullakse mängima ka kaugematest paikadest. Oma vanemaid varrukast vedades lustivad seal ka need kohalikud lapsed, kelle tegelikult kodus oma mänguväljak olemas.

Samuti on külaplatsil sportimisvõimalus. Selgub, et võrkpall on elanike seas ammusest ajast populaarne olnud. Sellest kinni haarates rajatigi uus võrkpalliväljak, kus ehk kunagi võiks ka turniire pidada.

Üheltki korralikult külaplatsilt ei puudu külakiik. See on Adila ja Pihali puhul pika ajaloo. Algupäraselt on see pärit Adila mõisa juurest ning vahepeal ka mujal aega veetnud. Kui aga külad kahepeale uue külaplatsi said, toodi loomulikult vana külakiik sinna aukohale.

Uudistamist väärt on ka põnev puu, mille külge on enamik kohalikke talusid oma sildi riputanud. Talveks on osa oma sildi ära viinud, kuid suvel on puu silte täis. Idee sellise puu loomiseks tuli üht külapäeva korraldades. Mariann Saar ütles naerdes, et nimesildi järgi on hea näha, millises talus keevitada osatakse ja kus on puutöö au sees.

Külaplatsil korraldatakse mitmeid üritusi. Lisaks jaanitulele tähistatakse iga aasta ka vastlapäeva. Kaugemal paistab väike nõlv, kus lume korral saab liugu lasta. Vastlapäeva korraldatakse aga lume olemasolust hoolimata. Kui maa on must, leitakse muid tegevusi.

Selgub, et Adila ja Pihali külas on tervis ja liikumine au sees. Sealsetele inimestele meeldib aktiivselt aega veeta. Sellest tulenevalt planeeritakse sel aastal suuremat tervise-teemalist päeva. Lisaks erinevatele liikumisvõimalustele saab siis osaleda koolitustel ja töötubades. Kaisa Högren

Adila ja Pihali külad jagavad ühist külaplatsi, kus korraldatakse iga-aastase traditsioonina vastlapäeva.

ütleb selle kohta, et teooria ja praktika saavad kokku, on võimalus uusi teadmisi omandada ning ehk meelitaks see isegi kaugemalt tulijaid osalema.

Tulevikuplaanidest rääkides tahab külarahvas taaslustada varem laste seas väga populaarse volbriöö tähistamise. Kuidagi on see soiku jäänud, ent loodetavasti juba sel aastal saab viga parandatud.

Õues on aga näpistab külm ja seega võtame suuna ühe lahke külaelaniku sooja saunamaja poole. Teel teeme veel kiire peatuse küüditamise ohvritele pühendatud mälestuskivi juures. Mariann Saar räägib, et see on oluline osa küla ajaloo. Peaaegu kõik kohalikud on lapsepõlves platsi kivi ümber korastamas käinud ja kõik teavad, kus see asub.

Juhatuse noorenemine

Saunamaja on kosutavalt soe ja laud kookidest-pirukatest lookas. Just seal kogunevad aktiivsed külaelanikud külmematel aegadel.

Adila ja Pihali külas on kokku elanikke 132. Suvel see arv märkimisväärselt ei muutu, vaid mõned üksikud tulevad suvel oma eakamatele sugulastele külla. Samas ei ole kahe küla peale sisuliselt ühtegi tühja maja. Kui mõni peaks tühjaks jääma, tulevad sinna noored kiiresti asemele.

Kaisa Högren ja Mariann Saar selgitavad, et MTÜ juhatus on tänava lähimas noorenemiskuuri.

Juba 11 aastat on piirkonnas tegutsenud MTÜ Adila ja Pihali Küla Selts. Aktiivseid liikmeid on selles 30-40. Sel aastal läbib MTÜ juhatus noorenemiskuuri. Vanemad on veidi väsinud ning nooremad huvitatud kohaliku elu edendamiseks. Mariann Saar tõdeb, et seni ei ole kuigi palju projekte kirjutatud ja toetust taotletud. See kõik muutub käesoleval aastal. Nagu ikka muutuvad inimesed ja nende vajadused, on ka Adila ja Pihali külas kätte jõudnud uus etapp.

Väikestviisi unistatakse ka päris oma majast, kus külaüritusi korraldada. Naised tõdevad, et ühelt poolt muudaks see jahedamal ajal ürituste korraldamise ja koosviibimised mugavamaks.

Teiselt poolt tuleb arvestada maja ülalpidamise kuludega. Hageri koos oma rahvamajaga on kõigest kuue kilomeetri kaugusel ja näiteks eelmisel aastal korraldati Kohila valla külade tänuüritus just nimelt Hageri rahvamajas.

Ei ole kahtlustki, et Adila ja Pihali külade puhul on tegemist elujõulise piirkonnaga, kus sõnaõigust on ka noortele antud. Kaisa Högren räägib omast kogemusest, et noorel inimesel on pigem raske minna end ise appi pakkuma. Nüüd on aga jõutud niikaugemale, et noori kaasatakse ja kutsutakse ise ning see on vilja kandnud. Nii mõnigi noor on otsustanud kodukohta tagasi tulla ning soovib elu huvitavamaks muutmiseks käed külge panna.

Viimatise uuendusena on külaplats saanud mitmekülgse mänguväljaku lastele.

Nominendid

AASTA KÜLA:

**Kaerepere alevik, Kehtna vald
Adila ja Pihali küla, Kohila vald
Nõmme küla, Rapla vald
Russalu küla, Märjamaa vald**

KÜLA SÕBER:

Vallo Kruusberg, Kohila vald

Adila ja Pihali küla sõber on Vallo Kruusberg. Vallo on optimistlik, rõõmsameelne ning heasüdamlik noormees, kes tuleb alati kõikidele külaelanikele appi. Olgu selleks siis külaplatsile laululava ehitamine või naabrimehele katuse panek. Või hoopiski õe pulmas lapsehoidmine. Külas ei leidu vist ühtegi inimest, kes saaks öelda, et küsisin abi, aga öeldi ei.

Ene Raud, Märjamaa vald

Ene Raud on aastal 2017 paistnud silma Matthias Johann Eiseni pärandi tutvustamisega. Eiseni 160. sünniaastapäeva tähistamine on olnud tema südameasi aastaid. Samuti osaleb Ene aktiivselt külaliikumise seotud tegevustes - väljasõitudel, õpitubades. Alati teeb aktiivselt ettepanekuid kultuurielu paremaks korraldamiseks. Sel aastal tähistas Vigala vald hariduselu juubelit ning Ene osales ka selle ettevalmistamisel.

Kalev Tihkan, Märjamaa vald

Kalev Tihkani sõnavaras puuduvad väljendid: ei saa, pole vaja, milleks, mis ma sellest saan jne. Tullis välja mingi ideega, haakub tema mõtte kohe ja ta näeb plaanitavat laiemalt, samas realistlikult. Kalev on Velise Kultuuri ja Hariduse Seltsi juhatuse liige selle loomisest alates ja tema ideedest kannustatult on teoks saanud kümned ettevõtmised. Ka Sillaotsa talumuuseumi tegemistesse panustab ta järjepidevalt. Kalev on kultuuri armastav inimene ja tema algatusel on hulk vallaelanikke teatrisse ning kontsertidele jõudnud. Juba aastaid organiseerib ta inimesi Lennart Meri sünniaastapäeval süütama lõkkeit Kaali meteoriidi langemise trajektoril.

Taimo Seemer, Kehtna vald

Taimo on sõbralik, isetult abivalmis ja alati hea sõna ja mõttega toeks. Mõistab muheadat nalja ja teeb nalja isegi. Oma tegemistes põhjalik, nii planeerimisel kui ka teostuses, alati täpne ja tähtaegu arvestav. Innovatiivne ning töötavaid lahendusi leidev. Ta oli suureks toeks Kaerepere aleviku EV100 kingituseks loodud seinamaali juures. Samuti kuulus ta Kaerepere 605 kodukandipäeva vabatahtlike hulka.

Raikküla vallavalitsus

Endise Tamme küla elanikud pöördusid Raikküla vallavalitsuse poole sooviga taastada küla ajalooline nimi Kabala. Vaatamata sellele, et Kabala küla nimetati aastakümneid tagasi ümber Tamme külaks, ei ole nimi suhtlusest kunagi kadunud. Nimetus Tamme ei saanud kohaliku elanikule kunagi omaseks. Pärast elanike pöördumist korraldati küsitlus küla nime muutmise kohta, mis kogus üle 80 toetava allkirja. Seejärel tegi volikogu otsuse muuta Tamme küla taas Kabala külaks. Valimistulemuste väljakuulutamise päeval sai Tamme külast taas Kabala küla.

AASTA SÄDEINIMENE:

Aile Pajula, Märjamaa vald

Sulu ja Jõeääre küla külavanem ning Velise Kultuuri ja Hariduse Seltsi juhatuse liige jõuab palju. Sulu on küla, kus aasta ringi elab kümnekond inimest, aga ometi peetakse seal vastla- ja jaanipäeva, suvelõppupidu ning tähistatakse jõulusi. Aile suudab oma suure pere liikmed kõik ametisse rakendada ja küla kokkusaamised on nii mängude kui ka tema pillilugude saatel kaasahaaravad.

Järg 15. lk

KAEREPERE – rulaväljak

Järgmine peatus on Kehtna vallas Kaerepere piirkonnas, kus tegutseb MTÜ Arendusselts Koduaseme. MTÜ liikmed on võtnud oma südameasjaks luua sisu nii füüsilisele kui ka vaimsele keskkonnale. Piirkonna moodustavad Kaerepere alevik, Kumma, Saunaküla, Valtu-Nurme, Hertu, Kaerepere ja osaliselt ka Saksa küla. Piirkonnas elab umbes 800 inimest. Kõikidest tol päeval külastatud paikadest on Kaerepere piirkond kõige suurem ja rahvarohkem.

Buss peatub Valtu koolimaja kõrval, kus meid tervitab rõõmsameelne Helen Link. Naine asub kohe tutvustama vastloodud rula- ja mänguväljakut. Ta toonitab, et selle valmimise juures on olnud väga oluline protsess ise. Projekti on peaaesjalikult vedanud Helen Link ja Leaanyka Leisson. Nad on algusest peale püüdnud kaasata võimalikult palju kohalikke inimesi. Laste käest uuriti, mida nemad sooviksid näha, kavandeid ja gati lapsevanemate ja lasteaia ning kooliga.

Tegelikult tegi MTÜ vineerist rulaparki projekti juba kümme aastat tagasi. See jäi aga soiku ja kohalikel on selle üle vaid hea meel. Vineerist rulapark oleks tänaseks juba lagunema hakanud. Selle asemel said lapsed tugeva ja vastupidava betoonist väljaku.

Lapsi on kaasatud selle valmimise kõikidesse etappidesse. Talgud platsi puhastamiseks olid MTÜ ajaloo rahvarohkemad. Kohal oli üle saja täiskasvanu ning lapse.

Olulist rolli mängisid ka väljaku tulevased kasutajad. Helen Link toob välja, et see oli hea viis koolis nii-öelda pahade poiste kaasamiseks. Nemad julgevad esimesena käe külge panna. Rulaväljaku rajamise juures said nad eduelamuse ja tunde, et on väärtustatud. See omakorda tähendab, et lapsed on väljaku kiiresti omaks võtnud. Väljakut ei ole soditud ega lõhutud. Kuna lapsed said oma mänguväljaku ise valida, peavadki nad seda enda omaks ja seetõttu ka hoolitsevad selle eest. Helen meenutab, et kui lumi maha tuli, nägi ta lapsi väljakul lund lükkamas.

Teine projekt, mida koolimaja juures uudistada saab, on Eesti vabariigi juubelinigutuseks loodud seinamaal. Selle projekti tagamaade tundma õppimiseks kolime aga Valtu rahvamajja. Seal ootab meid ees terve hulk MTÜ inimesi.

Seinamaali idee peale tuli Teele Ojasalu. See on taas kord hea näide noorte kaasamisest. Kuna möödunud aasta oli laste ja noorte kultuuriaasta, oli see suurepärane aeg idee elluviimiseks. Teele töödeb, et kõige keerulisem oligi asja

juures tehniline teostus ehk kuidas maal kokku panna ja sein külge kinnitada, et seda hea vaadata oleks. Selles osas tuli appi kohalik mees Taimo Seemer.

Seejärel korraldati juba joonistuskonkurs leidmaks töid, millest seinamaal kokku panna. Samal ajal käidi ka kooliseinu uurimas ja võeti elemente seal ripponud tödest. Nii mõnigi laps avastas alles seinamaali avamise juures, et tema tööd oli selle loomisel kasutatud.

Kui valitud tööd olid kokku kogutud, skaneeriti need arvutisse ja hakati ühtset seinamaali kokku panema. Pärast seda kanti maal vineerist plaatidele. Kokku kulus seinamaali loomiseks 100 töötundi, 50 inimese abi ja 22 lapse töö. Seinamaal avati Kaerepere 605. aastapäeva tähistamise raames.

Seesama üritus oli samuti üks eelmise aasta märkimisväärsed ettevõtmised. Suure sünnipäeva tähistamine oli läbinisti kohalik sündmus, alustades esinejatest ja lõpetades müüjatega laadal. Rahalist toetust paluti lähedalasuvatelt ettevõtetelt. Nende toel ei tulnud planeeritud kava kärpida ja kõik soovitu sai ellu viidud. “Kaerepere 605” programm oli mahukas. Tegevuste hulka kuulusid erinevate konkurside ja näituste korraldamine, kodukohvikud, oma toodete loomine ja ristsõna koostamine ning MTÜ Facebooki lehel peetud ajalooühinguline viktoriin.

Korraldusmeeskond on ühel meelel, et aasta, mis kulus ürituse kavandamiseks, ühendas kogukonda ning tegi kõik üksteisega palju lähemalt tuttavaks. Kaerepere piirkonna inimestel oli möödunud aastal tööd mõistagi väga palju. Just eelpool nimetatud ettevõtmiste korraldamise eest sai MTÜ tunnustuse “Raplamaa aasta tegu 2017”.

MTÜ on läbi aastate väga püsiv olnud. Seda paljuski ka seetõttu, et jätkusuutlikkusele on palju mõeldud. Ühelt poolt on piisavalt uusi noori liikmeid, kes tulevad oma teotahetega ja neil võimaldatakse oma mõtted teoks teha. See aga ei tähenda, et vanemad olivad kõrvale lükkatakse. Näiteks Helgi Susi korraldab tänase päevani üritusi pensionäridele ning ühiseid teatriskäike. Uued ideed on kohtunud vanade traditsioonidega.

Külaülikool

Valtu-Nurme küla sai meile lähemalt tuttavaks umbes viis aastat tagasi, kui sealsel külaplatsil hakati iga esmaspäev koosviibimisi korraldama hoidmaks omakandi inimesi kursis Rail Balticu planeerimise detailidega.

Paljud piirkonna projektid viiakse ellu just Kaerepere alevikus, sest see on koht, kus kõik koos käivad.

EV100 kingituseks tegi piirkond kooliseinale maali, mis koosneb kohalike laste tööde elementidest.

Teine suur kordminek on kaasaegse rula- ja mänguväljaku loomine.

Lõbu jätkub mänguväljakul ka talvisel ajal. Võimalust ei jätnud kasutamata hindamiskomisjoni liige Urmas Kristal.

Kuna kohalikud ei soovinud isekeskis olla, hakati kutsuma külalisi, kes jagasid professionaalseid arvamusi ning teadmisi. Nii käisid esmaspäevastel koosolekutel näiteks tollane maavanem Tiit Leier, majandusgeograaf Hardo Aasmäe ja kunagine raudteeameti peadirektor Oleg Epner. Terve aasta käidi koos ja koguti tarkust.

Selle perioodi vältel kujunes korraldusmeeskond, kes ka hiljem end rakendada soovis. Rail Balticu koosolekutest

kasvas seega välja loengutegijad “Külaülikool”. Loengud salvestab koostööpartner ERR oma Ööülikooli raames. Esimene Külaülikooli loeng oli 2012. aasta sügisel. Kõige esimene loengupidaja oli Fred Jüssi, kes rääkis loodusest tehiskeskkonnas. Aastate jooksul on oma teadmisi ja mõtteid jaganud mitmed tuntud inimesed, näiteks Ülo Vooglaid, Siim Kallas ja Elmo Nüganen. Loengud põhinevad püsiväärtustel. „Neil on sügav sisu ja see on oluline kogu-

konnale,“ ütleb Helen Link. On juhtunud, et varasemad loengud tulevad järgmiste loenguid kuulama. Tekkinud diskussioonid on alati väga põnevad.

Helen Link toob välja, et loengute peamine korraldaja on olnud Vahur Tõnissoo, keda MTÜ on abistanud rahaliselt.

Jaanuari keskpäeval alustas uue hooajaga ka operikino. Selle idee algataja on samuti olnud Teele Ojasalu. Ta ütleb, et siingi on aidanud teda kü-

laülikool. Eelmise aasta lõpus toimus loeng „Ooperi igavikulised sõnumid“. Pärast jäi Teele pikemalt rääkima lektor Arne Mikuga, kes soovitas talte ooperit „La Traviata“ ning andis DVD, et seda seltsimajas näidata. Just selle lavastusega alustati tänavust hooaega.

Kaerepere on paik, kus tutvumiseks eraldatud pooleteisest tunnist jääb selgelt väheseks. Aktiivsed inimesed on sedavõrd palju jõudnud korda saata, et lõpuks tuleb lihtsalt otsad ise kokku tõmmata.

NÕMME KÜLA – tuntud kogu riigis

Ehkki õues on juba pimedaks läinud ja tööpäev lõpule jõudnud, on hindamiskomisjonil veel üks peatus ees. Viimane sihtkoht on Nõmme küla Rapla vallas. Sealne külarahvas võtab meid vastu kohaliku sireliaretaja Aavo Mägi talus. Sireleid on uudistatud erinevate ekskursioonide ja matkade käigus ning kingitud külalistele. Nii võib neid leida väga erinevates paikades kasvamas. Näiteks Rõa külaplatsil kasvab just nimelt Aavo aiast pärinev sirel.

Tuba on mõnusalt soojaks koetud ning nii mõnigi hindamiskomisjoni liige naudib elava tule soojust. Päeva jooksul on igal pool oodanud rikkalik kohvilaud, kuid mis seal salata - Nõmme küla ületab kõik teised, sest on külalistele katnud õhtusöögilaua taldrikutega ja nugade-kahvlitega. Siiski mahutavad külalised oma üsna punnis kõhud laua taha ning neile tuuakse muu hea ja parema kõrvale ka verivorsti ja põdrakonservi.

Peremees Aavo selgitab, et selles samas toas istusid kord Saksa ohvitserid, sest seal asus 1941. aastal Saksa staap. Hiljem oli seal ka Eesti korpuse staap. Tuba on pika ja huvitava ajalooaga. Põgusalt peatatakse ka küla enda ajalool. Nõmme kõrtsi on esimest korda mainitud aastal 1798. Tänapäev Nõmme kõrtsi hoone on ehitatud 19. sajandi esimesel poolel. Rahvapärime kohaselt peatus seal kord Eduard Vilde, kui ta „Mahtra sõda“ kirjutas.

Nõmme küla ise moodustati 1920-ndate aastate maareformi käigus samanimelise kõrtsi ümbrusesse koondunud kümnekonnast endiste mõisatöölise majapidamisest. Seda nime ei olegi küla alati kandnud. Kuna nimi oli väga levinud, otsustati 1977. aastal Nõmme küla kõrvalasuva Oola külaga liita. Külavanem Aivi Meister räägib, et ega see külarahvale meeldinud, aga keegi nende arvamust ei küsinud ka. Täpselt 20 aastat kandiski küla Oola nime. Aivi ema jaoks oli see aga südameasi ning ta tegi visalt tööd selle nimel, et küla oma algupärase nime tagasi saaks. 1997. aastal läks see korda ning sellest ajast saati teame küla ikka just Nõmme külana. Eks oleks ju veidi tobe küll, kui Nõmme kõrts ei asuiski Nõmme külas.

Aivi Meister näitab külalistele küla lippu. Sellel on kõik Nõmme küla jaoks olulised asjad. Nii võib lipult leida Nõmme kõrtsi ja hobuseraua, mis õnne toob. Veel on seal Aavo kuulsad sirelid, iga aasta külas pesitsevad kured ning küla kiviaed. Viimase kohta ütleb Aivi, et kuus pere asusid

Nõmme küla tervitas hindamiskomisjoni tuntud sireliaretaja Aavo Mägi (paremal) kodus.

endale teed tegema. Selle käigus tulid välja suured kivid, millest ehitati üllatavalt uhke kiviaed.

Juba uksest sisse astudes oli märgata, et kõik külaelajad oli riidetatud ühesugustesse helesinistesse särkidesse. Lisaks sellele on Nõmme küla lasknud endale oma märgi teha. Seesama märk on muide vabariigi presidendil ja peaministril. Aivi Meister meenutab, et eelmisel maapäeval alustas ta esimese hooga Urmas Vainost, kes ringi jalutas. Põgusa vestluse käigus sai selgeks, et mees oli päris hästi kursis, kus Nõmme küla asub.

Seejärel tegi Aivi proovi president Kersti Kaljulaidiga. Ka tema oli Nõmme kõrtsist kuulnud ning sai märgi omanikuks. Järgmisel päeval silmas Aivi peaminister Jüri Ratast. „Talle oli juba hoopis lihtne märki anda. Tema teadis väga hästi, sest ta on siin tihti söömas käinud,“ ütleb naine muheldes. Seega võib öelda, et Nõmme küla teatakse ka riigi tasandil.

Alates 2011. aastast toimetab

külas Nõmme küla seltsing Nõmme Naabritunne. Esimese ülesandena korraldati talgud küla jaanituleplatsi korrastamiseks, et seal ühiseid koosviibimisi korraldada. Muuhulgas tähistatakse külas pidulikult jõule. Selleks on kokkulepe Nõmme kõrtsiga, mille kiltrikambris kogunetakse.

Aastate jooksul on korraldatud mitmeid erinevaid üritusi. 2012. aastal, kui küla liitus Naabrivälvega, korraldati ohutuspäev, kus käisid esinemas nii päästeameti kui ka politsei esindajad. Samal aastal sai teoks veel üks oluline asi, kui kõik küla 12 majapidamist said ühesuguse stiilse talusildi. See on hea viis ühtekuuluvustunde tugevdamiseks.

Nagu mainitud, on külas 12 talu, kus elab kokku 25 inimest. Veel mõni aasta tagasi jäi paar maja tühjaks, sest endised omanikud läksid manalateed. Tänapäev on need aga uued elanikud leidnud. Nõmme külaga on peagi liitumas kaks perekonda, kes endale parasjagu uut maja

ehitavad.

Küla ise on pisike, kõigest 223 hektarit ning üsna ümarmargune. Varem oli terve küla kui peopeal näha. Nüüd on selle keskele korralik kaasik kasvanud.

Selle väikese küla üks suuremaid ettevõtmisi on külalaat, mis tänavu toimub juba seitsmendat korda. Idee pakkus välja Tiia Truu ning esimesel aastal oli kohal kõigest kolm müüjat. Ka nemad polnud kohalikud. Iga aastaga on see aga hoogu kogunud ning suuremaks kasvanud. Peaaegu igal aastal on ka ilma ga vedanud. Juurde on tulnud nii müüjaid kui ka meelelahutuse pakkujaid. Osta saab kõike taimedest vanavarani. Nõmme külalaadal on esinenud näiteks kõhu- ja flamenkotantsijad ja numeroloog Kai Tamm. Igal aastal saab nautida lõõtsameest, jälgida kohapeal sepistavat seppa ning teha lõbusõitu hobusega.

Omaette äramärkimist vajab loomulikult ka küla üks tunnusmärki ehk kurepaar. Aivi Meister räägib, et mõni

Nominendid

Algus 13. lk

AASTA SÄDEINIMENE:

Aivi Meister, Rapla vald

Nõmme külavanemale on oma isatalu ja lapsepõlvküla käekäik alati korda läinud. Raske oli tal vaadata, et külaelu hääbub. Selle aja jooksul, mis Aivi on aktiivselt külade ühenduse tegevustes kaasa löönud, on tal kujunenud välja oma väga kindlad rollid vastavalt tema loomupärastele annetele. Ta on kirjutanud ka mitmeid projekte. Viidaprojekti tulemusena on iga talu märgistatud kauni stiilse puudust viidaga. Mitu aastat esitati küla postkastide ja infostendi projekti, siis otsustati, et tehakse asi ise ära ja kogu lugu. Ja 2017. a aprillis tuligi külarahvas kokku, tegi enda muretsetud materjalist postkastide alused, külavanem tellis puudust postkastid, mis üheskoos õliga roheliseks tooniti. Kastid koos alustega annavad külale ühtse ilme, olles samas toonis varem paigaldatud taluviitadega.

Anne Ojasalu, Kehtna vald

Anne nägemus Keava Suvevia väljanägemisest on hoidnud väga palju kogukonnaliikmeid tegevuses. Tema tegevuse tulemusena on saanud Keava oma nn bioloogilise identiteedi. Temaga nõu pidamata pole saetud ühtegi ega ka istutatud ühtegi puud-põõsast. Suveaia talgutööd on toonud nähtavuse parkmetsa. On jalgrajad, on puhkepingid ja võimalus rahulikult nautida lillepeenraid ja kuulata linnulaulu. Endine Keava koolimaja on talle väga emotsionaalse väärtusega ning seepärast on ta oma hinge puistanud vanas kooli õunapuuaia, tehes seal õunapuude lõikamise ja kompostivalmistamise koolitusi.

Kaire Kivik, Kohila vald

Kaire Kivik on MTÜ Sutlema Küla Selts liikmena väga aktiivne ja kohusetundlik inimene. Ta osaleb alati koosolekutel ning hoiab MTÜ asjadel silma peal. Mõned aastad tagasi võttis Kaire kätte ning lõi külla päevahoiu. Tänu heale projekti kirjutamise oskusele on külas arenev laste mänguväljak ja liikluslinnak.

Tiia Sõber, Raikküla vald

Tiia Sõber töötab Kabala lasteaias-põhikoolis majandusjuhatajana, on MTÜ Kappeli Külade üks asutajaliige. Ta on inimene, kellel jätkub aega ja tahet oma koduküla elu huvitavamaks muuta ning seista kogukonna huvide eest. Tiia on hea organiseerija. Kui on vaja leida bänd või tore esineja, suudab tema need alati kohale saada. Kui ta viib üritust läbi, võib kindel olla, et kõik on hästi läbi mõeldud ning probleeme ei teki.

Anne Kalf, Raikküla vald

Anne Kalf töötab Raikküla Valla Vabaajakeskuse juhatajana ja nagu ta ise ütleb, on ta Lipa küla fänn. Anne eestvedamisel loodi 2017. aastal MTÜ Lipa Küla, mis hakkas kohe ka hoogsalt tegutsema. Organisatsioon tugevdab kohaliku kogukonna ühtekuuluvustunnet, elavdab omavahelist koostööd ja vastastikust abistamist, viib läbi meelelahutus- ja kultuuriüritusi, leiab uusi vaba aja veetmise võimalusi ning seeläbi kaasab külaellu lapsi ja noori.

Külavanem Aivi Meister (vasakul) näitab Ivi Sarki abil ette värvikireva ja uhke külalipu.

aeg tagasi pandi külla uued elektripostid. Need on aga sellised, et kured ei saanud sinna otsa enam pesa teha. Kümme suve Nõmme külas pesitsevad kurgede jaoks otsustati uus post püstitada. Selleks peeti aru ka ornitoloogia seltsiga, kust tuli info, et kümnest juhust ühel võtavad kured

uue posti omaks. Nõmme külas läks see aga korda ning kured ei ole nende juurest lahkunud.

Pikk päev ongi ootamatult lõpule jõudnud ning hindamiskomisjonil jääb üle teha raske otsus ning seada külad, sädeinimesed ja külasõbrad pingeritta.

20. jaanuaril toimus Tohisoo mõisas Raplamaa XI kandlepäev, mis tõi kokku peaaegu 90 suurt ja väikest kandlemängijat maakonnast ja mujalt Eestist. Päeva eesmärk on tuua kokku Raplamaa kandlemängijad, nii õpetajad kui ka õpilased, õppida ühist repertuaari ning luua tihedamat koostöövõrgustikku.

Helerin Värönen

Kandlepäeva korraldaja Margit Kuhi lisas: "Samas oleme avatud külalistele ja igal aastal ongi meie päevast tulnud osa saama kandlemängijad väljaspoolt maakonda. Raplamaal saab kandlemängu õppida 10 paigas ning on uhke ja eriline, et meil kandleõpetajaid ja mängijaid ikka nii palju leidub."

Seekordsel kandlepäeval olid õpilastele meeleolukad õpitoad - Annika Mändmaa tutvustas vanu laulumänge ning rahvamänge ja lapsed lustisid täiel rinnal ning tundsid suurt rõõmu vanu mänge mängides. Kuhi sõnas, et eriti jäid lastele meelde köievedu ja Kingsepp.

Tõnis Kirsipuga õpiti tundma erinevaid rütme ja

Kandlepäev tõi kokku peaaegu 90 kandlemängijat

XI kandlepäev Tohisoo mõisas.

Foto: HELERIN VÄRONEN

tunnetama rütmimaailma oma kehapillil.

Õpetajad said samal ajal

kuulata ja arutleda kandlemängu pedagoogilise poole üle kandlemängija Kadri Lepasso-

niga. "Ka kandleõpetuses on alguses väga oluline tunnetus ja asend oma pillil ning algu-

ses läheb päris palju aega, et õige asend ning tunnetus kätte saada. Kuna pillimeistreid on

palju ja pillid erinevad, ongi kõik väga individuaalne. Mängiti ja arutleti ka erinevate mänguvõimaluste üle ehk et ühte lugu saab päris mitmel eri moel ja sõrmestuses mängida," rääkis Kuhi.

Lisaks väiksematele õpitubadele toimus üheskoos RahvatantsuLabor, kus Lepasson rääkis, kuidas tantsuks mängida ning kuidas tantse õpetada. Suurem osa osalejatest õppis tema juhendamisel tantse ning teised mängisid tantsuks. Pillimängijad pidid kannatlikult ootama ja järgima täpselt tantsijate samme ning tempot.

"Sellises laboris said kõik päris kiiresti õiged tantsusammud selgeks ning mängijad kogemuse, kuidas tantsuks mängida. Järjest vahetati kohti ning kõik said tantsuks mängida ja tantsida. Kuna enamik lugusid, mis kandlel õpitakse, on tantsulood, ongi väga oluline osata neid peale pillil mängimise ka tantsida," selgitas Kuhi.

Pärast tantsulaborit said kõik üheksos mängida varem õpitud ühislugusid, mis andis ja lõi eriti võimsa ühistunde. Kandlepäev lõppes traditsioonilise kontserdiga, kus esinesid kõik osalejad ja õpetajad.

Kandlepäeva korraldab MTÜ Kandlekoda, mis tegeleb erinevate pärimusmuusika-alaste laagrite, kursuste, õppepäevade korraldamisega ja väikekannelde ning kromaatiliste kannelde valmistamisega.

Arvustus

Fännifilm

„Pilvede all. Neljas õde“

Ühe vaadatuima kodumaise seriaali „Pilvede all“ ainetel vändatud täispikk mängufilm „Neljas õde“ kutsub küll fänni kinosaali, kuid meeliülen-davaid filmielamusi ei paku.

Stina Andok

2010. aasta sügisel alustanud kodumaine seriaal „Pilvede all“ on võitnud meelelahutusaahindu ja vaatajate südameid ning on järjepidevalt positsioneerunud Eesti vaadatuimate seriaalide nimistus. Teleseriaalina on „Pilvede all“ end televaatajate huviorbiiti naelutanud ja peab tõdema, et see on üks vähestest kodumais- test nn seebiseriaalidest, mida olen ka ise jälginud, kuigi mitte väga pühendunult.

Siiani on kaameratöö, montaaž, sisu ülesehitus, tegelaste omavahelised dialoogid ja

seriaalis kasutatud muusika olnud alati pigem meeldivad. See tähendab, mitte miski ei ole riivanud otseselt silma ega kõrva. Minu ootused filmile „Pilvede all“ olid umbes sarnased nagu seriaali puhulgi, et saab kuulata ja näha head näitlejatööd ning tehniliste töötajate osavate näppude tööd, kuid sedapuhku pisut pikemalt.

Filmi läksin vaatama Märjamaa kinno Helk ning valisin kõige hilisema pakutud seansiaja. Kinosaal täitus ootuspäraselt kiiresti hulga inimestega. Saali oli toole juurdegi toodud, et olemasole-

vate kohtade täitumisel saaks iga soovija filmi vaadata. Kohale olid tulnud inimesed koos sõpradega ja perega, ka lapsed olid kaasas.

Juba filmi esimestest kaadritest tabasin, et midagi on pisut teisiti. Silm jäi jälgima heli ja pildi vahetada. Tahtmatult tekkis tunne, justkui heli jookseks eest ära ja inimesed maigutavad suud veel tagantjärele. Ma ei oska öelda, kas see oligi päriselt nii või mitte, sest üritasin lihtsalt sellele mitte nii väga keskenduda, et filmi sisust ikka pisutki osa saada.

Tehnilisi viperusi täheldasin aga veelgi. Dialoogid tundusid kohati hakitud, kaameravaated olid pisut seansi- ja kinosaal täitus ootuspäraselt kiiresti hulga inimestega. Saali oli toole juurdegi toodud, et olemasole-

filmi puhul ei olekski seda kõike tähele pannud, aga kuna seriaali puhul ma selliseid apsakaid ei olnud täheldanud, torkasid need silma.

Tabasin end mõttelt, et ehk on filmi valmimisega olnud kiire ja tavapärane meeskond haigestunud või mingil põhjusel välja vahetatud. Filmis kasutatud muusika oli kohatu. See süvendas veelgi tekkinud pettumust, kuna seriaali puhul on heli- ja muusikavalik olnud alati tabav.

Ideede puuduse osas etteheiteid teha ei saa. Kõigi tegelaste puhul oli huvitavaid edasiarendusi tehtud, olid mõned üllatused ja puändid. Seriaalis toimuva suhtes oli aeg edasi nihutatud ja põnev oli näha armsaks saanud lapstegelasi teismelistena. Küll aga peab tõdema, et ühe filmi jaoks oli minu hinnangul ootamatuid

edasiarendusi pisut liiga palju, justkui oleks kõike võimalikku püütud ühte lühikesse ajaraami ära mahutada. Tempo oli väga kiire ja võib-olla seetõttu kannatasid ka dialoogid, kuna sündmustest oli vaja pidevalt ette rutata.

Näitlejatöö oli ootuspäraselt meeldiv ning selle kallal norida ei saa. Elisabet Reinsalu ilmekas näitlejatöö paneb mind ikka ja jälle Mari Murakat armastama. Ka Indrek Sammul oskab oma keeruka ja vastuolulise Erik Laurandi tegelaskujuga endale kaasa elama panna. Rita Rätsepp ja Ain Lutsepp jätkasid oma tuntud headuses. Liis Haab ja Inga Lunge täitsid samuti oma rolle hästi, kuid jäid kaasnäitlejate kõrval pisut varju.

Kuskil filmi keskpaigas saab lõpupuänt juba ilmselgeks, kuigi selle väljaütlemisega

venitatakse pikemalt ja umbes siis hakkasin ka tasapisi kella vaatama ning haigutama. Pisut hakkasid lõpuks häirima ka kaadrid kõrvaltegelastega, näiteks lilleküüjate ja transsameestega, kelle abil püüti ettevõtetele reklaami teha. Terav silm märkas ka, kuidas ühest lilleküüjast sai hiljem filmitegelase sünnipäevapeo külaline. Küllap oleks saanud sedagi pisut teisiti sättida.

Üldiselt jättis film kiirustava, lohaka ja pooliku mulje. Minu hinnangul oleks saanud vähem sündmusi siduda suurema põnevusega. Teemaga tuttavate jaoks huvitavat avastamist igatahes jagub. Seriaaliga mitte nii tuttavale või nõudlikumale filmivaatajale ei paku „Neljas õde“ aga kuigi head filmielamusi ning kodumais- te väärtfilmidest jääb see teos küll väga kaugele.

Maakonna koguteose teine köide sai kaante vahele

Maakonna koguteose teine köide „RAPLAMA: Loodus. Aeg. Inimesed“ keskendub siinse piirkonna aja-loole.

Katri Reinsalu

Eelmisel teisipäeval esitleti uut raamatut Rapla keskraamatukogus. Sissejuhatareks ning esimese ja teise raamatu mõtteliseks kokkutoomiseks esitas Mari Tammar regilaulu, mis on üles kirjutatud sada aastat tagasi Märjamaal.

Maakonna koguteose esimehe köide jõudis lugejateni 2014. aastal. Idee käis välja tollane maavanem Tiit Leier. Nimelt oli ta kaheksa aastat tagasi värskelt Rapla maavanemaks valitud ning seisis silmitsi väljakutsega kirjutada vabariigi aastapäeva puhuks kõne. Kui ta asus infot otsima, millele oma kõnes toetuda, takerdus ta selle taha, et infot polnud kuskilt võtta. Puudus raamat, kuhu maakonna lugu oleks koondatud.

Samal ajal oli ametisse määratud uus Pärnu maavanem, kes Raplasse tulles kinkis oma kolleegile Pärnumaa koguteose. Samuti nägi Tiit Leier, et ka Järvamaal oli oma koguteos. Sellest läkski idanema mõte luua ka Raplamaa

Eelmisel teisipäeval esitleti uut raamatut Rapla keskraamatukogus.

Foto: SIIM SOLMAN

koguteos. Ta arutas mõtet Tiiu Susiga, kellest saigi hiljem projektijuht ja innustaja. Tiiu omakorda leidis Jaanus Kiili, kes on koguteose mõlemad köited koostanud.

Esialgu oldi üsna skeptilised ja naabrite koguteoste eelarved võtsid põlved nõrgaks, kuid Leier tõdes, et iga projekti puhul ei peagi teadma, kuidas see lõpule viiakse. „Selle projekti puhul oli täht-

sam alustada. Nagu näha, on meil esimene ja teine raamat valmis,“ ütles Leier.

Suure osa raamatus ilmunud artiklitest on kokku pannud Jaanus Kiili, kes toonitas, et tegemist on ikkagi kollektiivse loomingu, kuhu on panustanud väga paljud inimesed. Abiks oli ka see, kui teati suunata, kust vajalikku infot saab või kust seda kindlasti ei leia.

Kiili tõi välja, et koguteose köited on ilmunud alati siis, kui mingi aeg on otsa saanud. Esimene köide ilmus trükist siis, kui ametist lahkus Tiit Leier, teine köide aga nüüd, kui ametist lahkus Tõnis Blank ning maavalitsus oma töö lõpetas.

Raamatu kokkupanemine võttis aega 3-4 aastat. Teise köitesse on mahtunud muinasaeg, Liivi sõda, Rootsi aeg

ja nõiaprotsessid Raplamaal. Kaks kolmandikku raamatust keskendub eelmisele ja üle-eelmisele sajandile. Kajastatud on muuhulgas Mahtra sõda, Vabadussõda, metsavendlus ja küüditamine. Raamatu lõpus olev kroonika jõuab aga tänapäevani. Kuna kokku oli lepitud, et raamatu maht on 350 lehekülge, tuli teha raskeid valikuid ja osa kogutud materjalist pidi välja jääma. „Valisime need hetked, kus Raplamaal on olnud midagi öelda,“ ütles Kiili.

„Materjali kokku korjates toimetab kirjutaja justkui kullaotsija. Sa söelud liiva ja võtad sealt terasid välja ja võtad välja suuremad terad, mida su silm seletab, ja võib-olla väiksemad ja palju olulisemad jäävad sinna liiva sisse,“ rääkis Tõnis Tõnisson, kellelt on koguteoses mitu artiklit. „Tegelikult on mul mure,“ ütles Tõnisson. „Mure on sellepärast, et Raplamaa on üks natuke õnnetu piirkond, sest meil ei ole oma selget mäluksust.“ Tegemist on äärmiselt rikka ajaloo paigaga, kust on korjata ja kirjutada veel palju ja ehk on just see põhjuseks, miks selline raamat kaante vahele on saanud.

Projektijuht ja kirjutajate innustaja-utsitaja Tiiu Susi rääkis koguteose rahastamisest. Ta meenutas, et pärast esimese köite ilmumist tekkis

vaikusehetk. Kui aga hakkasid liikuma kuuldused, et maavalitsused lõpetavad oma töö, sai kiiresti selgeks, et järgmine köide tuleb kokku panna ja välja anda. Ta tänas kõiki, kes abiks olid ja neist viskas nii mõnigi õhku küsimuse, mis saab koguteose viimasest osast.

Susi sõnul hakkas ta suurest entusiasmist juba teise köite koostamise ajal ka põllumajanduse osa jaoks artikleid koguma (neist neli autorit ei ole enam meie seas) ja ta loodab optimistlikult, et ka kolmas raamat näeb kunagi ilmavalgust. „Me peame kiirustama, sest kes teab, kauaks Rapla maakonda on,“ ütles Susi. Seda mõtet väljendasid mitmedki tol õhtul sõna võtnud inimesed.

Teise köite valmimise ajal ametis olnud maavanem Tõnis Blank kordas mõtet, et raamat koosneb kildudest ja tervik moodustub alles kõikide osade valmimisel. „Ühtepidi ajalooramat, aga teistpidi on see monument neile inimestele ja tegudele, mis siinmail on nende aegade jooksul tehtud,“ iseloomustas Blank.

Peale Tõnis Blangi kuulusid teose toimetuskolleegiumisse Jaanus Kiili, Tõnu Mesila, Virve Öunapuu, Kalju Idvand, Rait Talvoja, Anne Kalf, Tõnis Tõnisson ja Tiiu Susi. Koguteose teist köidet on võimalik osta Rapla keskraamatukogust.

Elu armastav luuletaja esitles oma kuuendat luulekogu

Märjamaa kohalik sõnaseadja Milja Sale esitles eelmise nädala neljapäeval, 18. jaanuaril oma kuuendat luulekogu „Kuni aeg saab täis...“.

Stina Andok

Õhtut alustasid hoopis gümnaasiuminoored, kes esitasid Michal Snuniti kuulsaid ridu teosest „Hingelind“, misjärel Märjamaa raamatukogu direktor Ede Talistu tõdes oma sõnavõtus, et on suur anne, kui osatakse oma hingelind panna ka paberile, et teisedki saaks sellest osa. „Võib-olla ärgitab see kedagi ka enda hingelindu avama,“ sõnas ta.

Luulekogu autor Milja Sale ütles, et arvas oma eelmise luulekogu kohta, et see jääb viimaseks. „Aega jäi üle ja pingeid oli palju,“ põhjendas Sale, miks siiski nüüd järjekordse luulekogu esitlusel viibisime. Naine rääkis, kuidas ta isegi südaösel tõusis

üles ja pani mõtted paberile kirja. Tütar aga innustas kirja pandud mõtteid mitte üksnes paberilehtedele jätma, vaid ka raamatuks kokku köitma.

Oma inspiratsiooni andsid ka Eesti Vabariigi 100. sünnipäev ja meie president. „Mõtlesin, et mul on nii suur rõõm, et on naispresident, et ei saa jätta sellest luuletamata,“ kirjeldas Sale. Nii saigi valmis kirjutatud luuletus pühendusega presidendile, mille Sale riigipeale ka lugemiseks saatis. Vastust presidendilt veel saabunud ei ole ning luuletaja ootab veel, kuid tõdeb, et kui ei tulegi, siis pole ka midagi katki.

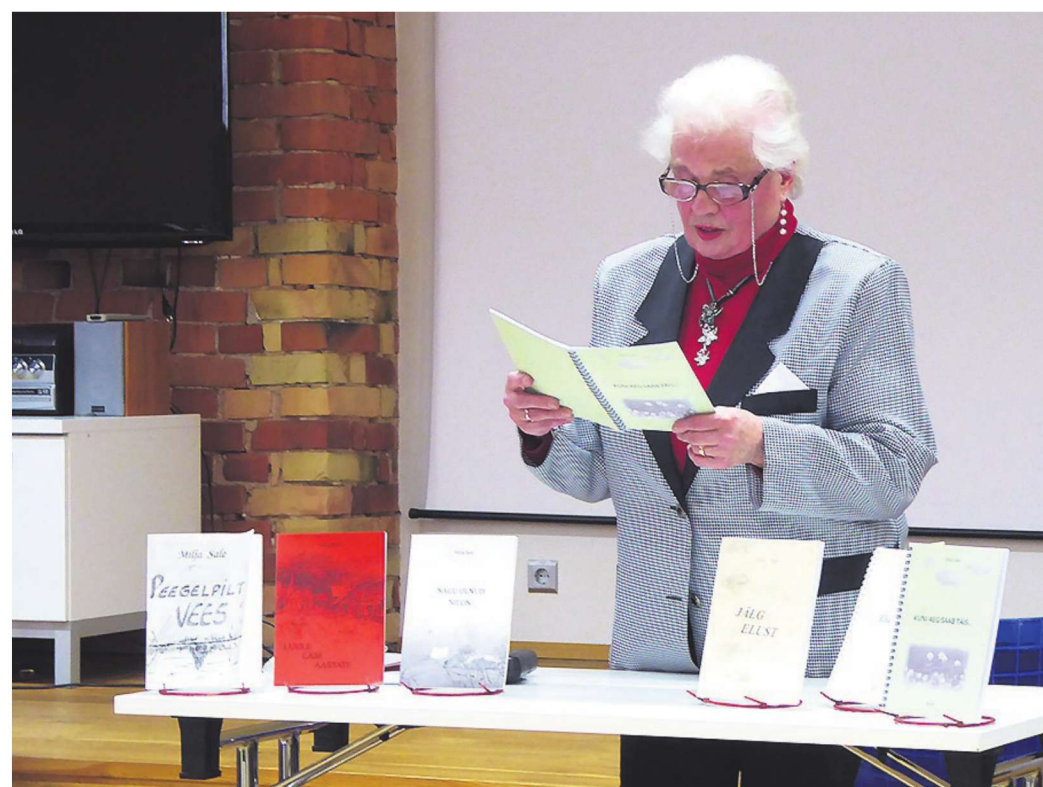
Seejärel luges Milja Sale ette mõned luuletused oma äsja avaldatud luulekogust.

„Kuni aeg saab täis...“ peidab endas mõtteid ja mälestusi möödunud aegadest ja inimestest, kuid ka märkmeid loodusahtustest. Selles on nii pühendusi lähedastele kui ka oma riigile ja riigipeale ning mõningaid mõtisklusi poliitilistel teemadel.

Lisaks oma luule ettelu- gemisele jutustas luuletaja kuulajatele oma keerulisest eluteest ning rääkis, kuidas on võimalik eluraskustele vaatamata nautida elu ja imetleda maailma. „Elu armastab mind ja mina armastan elu. Olen nii tänulik, et mulle on nii palju aastaid antud,“ rääkis Sale.

Milja Sale oma luulekogu „Kuni aeg saab täis...“ esitlusel.

Foto: STINA ANDOK

Juristi nõuanne

Tervisekontrollist keelduda ei saa

Lugeja küsib: Töötan klienditeeninduses ja mul on kehtiv tervisetõend perearstilt. Tööandja käsib mul minna tervisekontrolli, mida teostab nende poolt valitud firma. Kas sellest on õigus ka keelduda nii, et sellele ei järgneks tööandja sanktsioone? Minu tööandja tunneb liiga suurt huvi inimeste konfidentsiaalse info vastu ja seejuures ei oska konfidentsiaalsust pidada. Seega sooviksin tervisekontrollist keelduda.

Vastab Piret Kaljula, Tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant:

Töetervishoiu ja tööohutuse seadus ei näe ette töötajale võimalust keelduda talle ette nähtud tervisekontrollist. Seadus ütleb, et töötaja peab läbima tervisekontrolli vastavalt kehtestatud korrale ning töötaja peab täitma tööandja töetervishoiualast korraldust.

Tööandja peab korraldama tervisekontrolli töötajatele, kelle tervist võib tööprotsessi käigus mõjutada töökeskkonna ohutegur või töö laad, ning kandma sellega seotud kulusid. Seadus kehtestab seega kohustused mõlemale poolele ja pooled ei saa omavahel seaduse rikkumises kokku leppida.

Tervisekontrolli tegemisel hindab töetervishoiuarst töö-

taja tervise seisundit ja töökeskkonna või töökorralduse sobivust töötajale ning selgitab välja tööst põhjustatud haigestumise või võimaliku kutsehaigestumise. See tähendab, et töetervishoiuarst annab hinnangu, kas konkreetne töö või töökorraldus konkreetsele töötajale sobib. Samuti selgub tervisekontrolli käigus, kas töötajal on tööst põhjustatud tervisekahjustus. Kui töötaja käib näiteks regulaarselt mõne teise arsti juures, tähendab see seda, et arst on küll kursis töötaja tervisliku seisundiga, kuid ta ei ole kursis töötaja töökeskkonnaga (töetervishoiuarst on tutvunud töötaja ja tutvunud töökohal töötaja töökeskkonnaga ja töökorraldusega). Selle tõttu peabki töötaja läbima tervisekontrolli töetervishoiuarsti juures.

Töetervishoiuarstile, nagu ka teistele arstidele edastatud terviseandmed on konfidentsiaalsed ja neid ei edastata tööandjale. Tööandjale edastab töetervishoiuarst vormikohase tervisekontrolli otsuse, milles on märgitud otsus töökeskkonna või töökorralduse töötajale sobivuse kohta. Samuti edastab ta ettepanekud töökeskkonna või töökorralduse muutmiseks ning järgmise tervisekontrolli aja. Tervisekontrolli otsuse vorm on nähtav siit <https://www.riigiteataja.ee/akti/1100/4201/5003/4.pdf#>

Juhul, kui töötaja ei täida tööandja korraldusi (korraldust minna tervisekontrolli töetervishoiuarsti juurde), võib tööandja töötajat hoiatada. Hoiatus on üks võimalus, kuidas tööandja oma ettevõttes tööd korraldab ning töötaja tööalasele käitumisele ja töökohustuste rikkumisele reageerib. Hoiatus võib olla nii suuline kui ka kirjalik, kuid tööandja peab olema hiljem võimeline hoiatuse tegemist tõendama. Kui hoiatamine ei aita ja töötaja rikub endiselt oma kohustusi, võib tööandja töösuhte üles öelda töölepingu seaduse alusel, kui töötaja on hoiatusest hoolimata eiranud tööandja mõistlikke korraldusi või rikkunud töökohustusi.

Hinnavõrdlus

Iiri kohv ehk mõrumagus kuum jook täiskasvanud kohvisõpradele

Stina Andok

Iiri kohv on rahvusvaheliselt kuulus kuum kohvijook, mida pakuvad ka paljud meie kodumaised tootlustuskohad. Vähesed aga teavad, kuidas see populaarne alkoholne kohvijook sündis.

Kes veel ei teadnud, siis Iiri kohv sündis tõepoolest, nagu nimigi viitab, Iirimaa. Täpsemalt oli sünnipaigaks sõjaväe õhubaas nimega Foyne Lääne-Iirimaa. Ajalugu teab rääkida, et 1940ndateks aastateks oli tegemist väga tiheda liiklusega baasiga, kus maandusid ka näiteks lennukid, mis kandsid tähtsaid poliitiku ja tuntud filmistaare.

Kuna Iirimaa läänepiirkond on tuntud oma muutliku ja sageli kehva lennuilma poolest, sai Foyne'st paik, kus reisijad pidid tihti peale ootama ilmastikuolude paranemist. Seega oli asjakohane seal avada restoran ja 1942. aastal just nii tehti. Veel samal aastal juhtus selline lugu, et pärast Foyne'st väljumist otsustas piloot lennuki tormi tõttu siiski tagasi baasi tuua, mistõttu suur hulk reisist kurnatud inimesi restorani saabus. Tolleaegse peakoka Joe Sheridan'i ülesandeks jäi neid inimesi turgutada.

Meie kõigi õnnistuseks oli Sheridan väga innovaatiline kokk, kes otsustas kostitada väsinud lennulasi millegi uuega. Ta valmistas igasse tassi musta kohvi, lisas sellele Iiri viskit, pisut pruuni suhkrut ja tõstis peale kergelt vahustatud vahukoort. Räägitakse, et ruumis valitses vaikus, kui inimesed võtsid

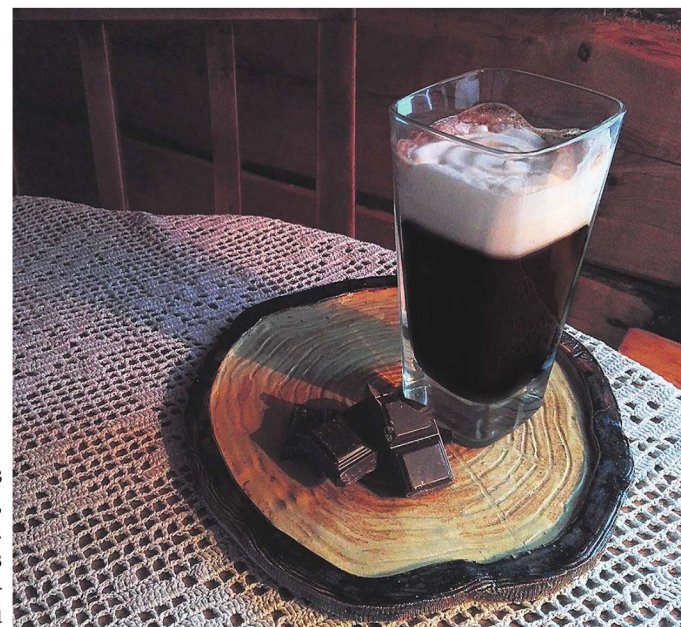

Foto: STINA ANDOK

oma esimesi söömuseid. „Hei, sõber,“ ütles seejärel üks üllatunud ameeriklasest reisisija ning küsis: „Kas see on Brasiilia kohv?“ - „Ei,“ vastas Sheridan. „See on Iiri kohv.“ Ja nii ta sündiski.

Kuna Iiri kohv hakkas inimestele kiirelt meeldima, lisas Sheridan selle restorani tuntuks kogus see omapärane jook aga tänu reisikirjanikule Stanton Delplane'ile, kes viis retsepti endaga kaasa Ameerikasse. Sealt või ehk muul moel jõudis kuum täisealiste kohvisõprade rõõm ka meieni.

Kuna ka meie kodumaine kliima on kohati heitlik, tuuline ja külm tahab põue pugeda, võime meigi vahel endale vaba õhtu lubada ning hea raamatu või kaaslaste seltsis mõrumagusat jooki nautida.

Iiri kohvi jaoks läheb vaja: musta kohvi, pruuni suhkrut, 35% rõõska koort, Iiri viskit.

Tee nii: Eelsoojenda kuumat veega klaas, milles soo-

vid kohvi serveerida. Vala kuum vesi klaasist välja ja seejärel puista klaasi kaks teelusikatäit pruuni suhkrut. Nüüd vala klaasi värskelt valmistatud must kohv ja sega. Niipea, kui suhkur on ära sulanud, lisa umbkaudu 2,5 cl Iiri viskit. Sega veel. Nüüd võta kuum teelusikas ja vala lusika tagumise osa abil kergelt vahustatud vahukoort joogile peale. Rõõsk koor peaks olema pooleldi vahustatud ehk mitte liiga tugev ega liiga vedel. Õige Iiri kohv peaks välja nägema nagu üks teine tõeline Iiri jook – Guinness'i õlu. Ajalugu ja retsept: <http://www.irelandwhiskeytrail.com> Nautida ettevaatusega! Iiri kohv on sobilik üksnes täisealistele. Ole teadlik, et alkohol võib kahjustada sinu tervist. Soovituslikult piirduda üksnes ühe klaasitäiega.

Rapla Talupoest leiab mahetoodetud Pajumäe 35% rõõska koort hinnaga 1,60 eurot 250 ml.

NIPINURK

Vanade teksapükste taaskasutus

Ulvi Blande

Teksad on üks hea vastupidav materjal, kui aga pükse-seelikuid enam kanda ei saa, on võimalus neid kodus majapidamises ära kasutada. Ideid on lõputult. Mina lõikasin oma pere teksad kõik lappideks ja tegin lastele voodikatted. Laatadel olen näinud müüdavat fantaasiarikkaid lapiseelikuid. Märjamaa Lapibutiik teeb teksast vahvaid kott-toole jne. Täna anname nipi, kuidas teha praktiline ruumikaunistus laste- või töötuppa.

Vaja läheb: vanu teksapükse või-seelikuid, tugevamat kangast, vineer- või korkplaati, klambripüstolit.

Tee nii: Võta endale sobiva suurusega korkplaat. Mõõda plaadist natukene suurem kangatükk. Haruta vanadel teksadel taskud küljest ära ja õmble kangale. Kui on soovi veel midagi lisada, siis on viimane aeg. Nüüd kinnita õmblustöö klambripüstoliga plaadile nii, et kanga servad pööravad tahvli taha. Riputa valmis töö seinale.

Taskutesse on hea panna igasugu vajalikke tarvikuid: joonistus-tarbeid, teleripult, käsitöötarbeid jne.

Klammerdatud kangas.

Taskutesse on hea panna igasugu vajalikke tarvikuid.

	Kohv, Paulig Classic, 500 g	Rõõsk koor, 35%, Alma, 400 ml	Rafineerimata roosuhkur, Dan Sukker, 750 g	Viski, 40%, Jameson, 50 cl
Konsum	3,19**/4,99	1,55	1,89	18,80
Meie Toidukaubad	3,69	1,79	1,99	14,50
Selver	4,69	1,79	1,89	13,59
Maxima	4,51	-	1,89	13,99
Mini-Rimi	4,69	1,79	1,89	-

**Soodushind kliendikaardiga/ tavahind
Hinnad on seisuga 23.01.18

DAILY

BLUE POWER

AASTA KAUBIK 2018

DAILY ELECTRIC

Null emissiooni kaubik, kuni 200 km sõiduulatust ja 2 tunni kiirlaadimine

DAILY HI-MATIC NATURAL POWER

Esimene 8-käiguline automaatkäigukast koos 3 liitrise gaasi mootoriga (CNG)

DAILY EURO 6 RDE 2020 READY

Valmis 2020 aastal jõustuvate heitgaaside regulatsiooniks, kuni 7% kütuse säästu linnasõidul

Iv Pluss AS Pärnu mnt 556, Laagri
677 9060 myyk@ivpluss.ee www.ivpluss.ee

Iv Pluss AS
Iveco esindaja aastast 1993

MK Juhan maadleja sai Soome- Eesti meistrivõistlustel esikoha

Raplamaa Sõnumid

Soomes Tuusulas toimusid Soome ja Eesti ühised juunioride meistrivõistlused naiste- ja vabamaadluses. Klubi arvestuses olid naistemaadluses kolm parimat SK Tapa, Korrus3 ja Janakkalan Paini-Ilves (Soome), vabamaadluses Helsingin Paini-Miehet (Soome), Viljandi MK Tulevik ja Põltsamaa SK Nipi.

Naistemaadluses võitsid esikoha Eesti sportlastest Maarja Plaser (-50 kg, Korrus3), Marta Pajula (-68 kg, SK Tapa) ja Greeta Staal (-76 kg, SK Tapa).

Vabamaadluses võitsid esikoha Eesti sportlastest Marek Kütt (-65 kg, SK Nipi), Erik Reinbok (-74 kg, SK Kuldkaru), Hannes Välis (-92 kg, MK Juhan) ja Roland Laipaik (-97 kg, J.Kotkase SK).

Raul Kivilo õpilane võitis hõbemedali

Vibuklubi Ilves

Sel nädalal peeti Prantsusmaal Nimesis vibuspordi sisemaailmakarika kolmas etapp. Kokku osales võistlusel ligi 1200 sportlast ning Eesti oli esindatud 13 sportlase ja 3 treeneriga. Järvakandi vibuklubist Ilves oli võistlustules Karl Kivilo.

Esimesel poolal lastud tulemus 269 punkti andis talle 69. koha, aga teisel poolal lastud 285 punkti, mis oli 15. koha tulemus, andis kokkuvõttes 42. koha. Raul Kivilo õpilane **Alexandra Põllumäe** võitles end sportvibu juunioride neidude kullamatši. Eelringis lastud tubli tulemus 569 punkti andis Põllumäele 89

neiu hulgas 6. asetuse. Hea laskmine olümpiaringses viis pärast nelja duellivõitu kullamatši, kus Põllumäe pidi üsna tasavägises duellis tunnistama esimese asetusega itaallanna Tanya Giaccheri paremust ning võitis seisuga 3:7 hõbemedali.

Tegemist on märkimisväärse saavutusega, kuna varem pole ükski Eesti sportvibulaskur sisemaailmakarikaetapil kullamatši jõudnud. Põllumäe treenib alates 2014. aastast treener Raul Kivilo (Järvakandi Ilves) käe all Tartu Vibuklubi/Tartu Valla Spordikoolis ning võistleb esimest aastat juunioride klassis.

Alexandra Põllumäe ja Karl Kivilo.

Foto: ERAKOGU

Lauatennise seeriavõistlusel selgusid neljanda etapi võitjad

Siim Jõgis

Laupäeval, 20. jaanuaril peeti lauatennise seeriavõistluse Rapla etapp, mis käimasoleval hooajal oli neljas. Võisteldi Valtu spordimajas ning läbiviija oli Aavo Bollverk. Meeste ja naiste koondarvestuses saavutas esikoha Anatoli Lans, kellele järgnesid teisena Liisi Koit ja kolmandana Valeria Sarõtseva. Sealjuures jäi finaalmatš Lans ja Koidu vahel pidamata, sest Koit ei saanud vigastuse tõttu mängida.

Meeste arvestuses järg-

nesid Lansile Krister Erik Etulaid teise ning Aksel Laks kolmandana. Naiste konkurents oli kolmas Ketrin Salumaa. Kokku osales seeriavõistluse neljandal etapil 56 võistlejat. Senise hooaja kokkuvõttes moodustavad meeste esikolmiku Aksel Laks (235 punkti), Imre Korsen (222) ja Kalju Kalda (216). Naistest on esikohal Marika Kotka (160), kellele järgnevad Ene Laur (128) ja Ketrin Salumaa (110).

Hooaja lõpuni jääb kolm etappi. Järgmine neist toimub pühapäeval, 11. veebruaril Kohila spordihoones.

Avis Utilitas Rapla üks resultatiivsem mängija oli Dominique Hawkins.

Foto: SIIM SOLMAN

Avis Utilitas Raplal tuli tunnistada Tartu Ülikooli paremust

Laupäeval, 20. jaanuaril kohtus Sadolini spordihoones eelmise hooaja poolfinaalipaar Avis Utilitas Rapla ja Tartu Ülikool. Kuigi varem on võistkonnad mänginud küllaltki võrdselt ning omavahelistes mängudes on mõlemad ühe võidu kirja saanud, haaras Tartu sel korral väga kiirelt initsiatiivi ning Raplal tuli tunnistada vastaste paremust 89:73.

Rapla korvpallikool

Mängust: Avis Utilitas Rapla algeviisikus jooksid väljakule Devonte Upson, Gert Dorbek, Indrek Kajupank, Nolan Cress-

ler ja Dominique Hawkins. Mäng algas väga pingeliselt ning Tartul õnnestus vaikselt hakata edumaad kasvatama. Esimese veerandaja lõppedes oli Tartu edu 13 punkti,

27:14. Teise veerandi esimestel minutitel õnnestus Tartul kasvatada vahe juba 18 punktile, kuid Kajupanga kaks järjestikust kolmest ning Upsoni kaks järjestikust kahest ja vabavise tõid Rapla kiiresti mängu tagasi. Veerandaja keskel oli Tartu edu vähenenud kuuele punktile 35:29. Kuigi teise veerandi võitis kodumeeskond 23:19, oli Rapla esimese poolaja lõppedes siiski 9 punktiga taga 37:46. Teise poolaja algul tõid Kajupanga järjekordsed kaks kolmepunktilist Rapla mängu tagasi ning vahe oli vaid 3 punkti 45:48. Kahjuks tabasid

hästi ka vastaste kolmesed ning veerandaja lõpuks oli Tartu edu kasvanud taas 12 punktile 69:57. Viimasel veerandil ei õnnestunud Tartut enam kordagi kinni püüda ning sel korral tuli kodusaalis võtta vastu kaotus 73:89.

Avis Utilitas Rapla resultatiivsemad olid Indrek Kajupank (20 p), Devonte Upson (15 p, 10 lp), Nolan Cressler (14 p, 6 rs). Järgmine mäng toimub juba neljapäeval, 25. jaanuaril, kui Balti liigas läheb Avis Utilitas Rapla vastamisi Tsmoki-Minskiga.

Pyeongchangi avatseremoonia töötab tulla külm

Siim Jõgis

Kõikidel olümpiamängudel on üks suurimaid vaatamisväärsusi avatseremoonia. Seal saab korraldajariik tutvustada oma ajalugu ja kultuuri ning näidata ennast võimalikult heas valguses.

Täna seisuga jääb Pyeongchangi taliolümpia avatseremooniani pisut rohkem kui kaks nädalat. See leiab aset reedel, 9. veebruaril ning avalööki tehakse Eesti aja järgi kell 13. Ja seejärel kestavad mängud kaks nädalat kuni 25. veebruarini.

Ometi on Pyeongchangi taliolümpia avatseremoonia juba praeguseks piisavalt kõneainet pakkunud. Väga palju me selle sisu ega programmi kohta ei tea. Seda hoitakse alati viimase hetkeni kiivalt saladuses. Samamoodi nagu

sesta, kes lõpuks olümpiatule süütab.

Aga mida me praeguse seisuga teame? Pyeongchangi olümpiaa stadion ehitati spetsiaalselt peagi algavateks mängudeks. Sinna mahub istuma 35 000 pealtvaatajat, kuid ühtegi spordisündmust sellel areenil ei toimu. Staadionil toimuvad ainult ava- ja lõputseremoonia.

Nagu igal olümpial, töötab mõlemast sündmusest kujuneda tõeline vaatamäng, millest spordi- ja kultuurisõber ilma jääda ei taha. See kõik on ootamist väärt, kuid avatseremooniat võib varjutada ka üks varjupool. Isegi kui venelaste dopinguskandaal ja kehvad piletimüüginumbrid kõrvale jätta, kerkib üks probleem ikkagi esile. Staadionil võib tseremoonia ajal olla lihtsalt liiga külm. Prognooside

kohaselt võib see kujuneda viimaste kümnendite kõige külmemaks avatseremooniaks. Staadionil puudub katus, seal sees puhuvad jäised tuuled ning võib eeldada, et külmakraade võib tulla lausa 14. Näiteks Lillehammeri olümpia avatseremoonial 1994. aastal valitses staadionil 11-kraadine pakane.

Pyeongchangi mängude korraldajad on kõige selle peale mõelnud ning võtavad tarvitusele vastavad meetmed. Turvakontroll loodetakse läbi viia võimalikult kiiresti ning pealtvaatajatele jagatakse sooje tekke. Raskem on miinuskraadide eest kaitsta aga staadionile marssivaid sportlasi. Praeguse seisuga on ette nähtud, et mängudel osaleb 94 riiki. Nende seas ka eksootilised taliolümpiarriigid nagu Boliivia, Eritrea ja

Madagaskar. Positiivne teadaanne viimasest nädalast on muidugi see, et Põhja- ja Lõuna-Korea sportlased marsivad avatseremoonial üheskoos. See on tervitatav leevendus pingetele, mis viimase aasta jooksul Korea poolsaarel on valitsenud.

Tähelepanuväärne on see, et võistlused saavad alguse tegelikult juba enne avatseremooniat. Näiteks meeste suusahüpete kvalifikatsioonivõistlus leiab aset neljapäeval, 8. veebruaril ja samal ajal tehakse algust ka curlingu ehk jääkeegli turniiriga.

9. veebruaril asuvad võistlustulle juba iluuisutajad ja vigursuusatajad. Küll aga ei jagata siis veel medaleid ega lange keegi võistlustelt välja. Esimene tõeline võistluspäev on ikkagi laupäev, 10. veebruar.

Veteranid on platsil kohe jaanuarist

Tiiu Luht

Veteranide talvine spordipäev Valtus algas nii-öelda teiselt, sportimise tähe all. Tegutsesi algusest peale kõikidel kavas olnud aladel korraga, kuna Valtu spordimajas on selle tarvis ka võimalused olemas. Suurde saali kogunesid nooleviskajad, korvpalli vabaviskajad ja teisel pool eraldatult boccia-mängijad.

Võistlejad jagunesid kahte rühma: nooremaks 35-64 ja vanemaks 65+ vanusegrupiks. Korvpalli vabavisket oli paremusjärjestus vanemas grupis: 1. Maie Enni, 2. Asta Satsi, 3.-4. Leili Kaas ja Helle Prints; meestest 1. Heino

Maiste, 2. Mati Tiidre, 3. Olev Kalmus. Nooremaks grupis: 1. Kait Kaeval, 2.-4. kohta jagasid Hille Kand, Ritve Reinumäe, Tiina Koskinen; meestest 1.-2. Kalju Kalda ja Heiki Sassian, 3. Vallo Sillamaa.

Noolevise on meelisalana veteranide võistlustel alati osavõturohkem. Paremus: 1. Helle Prints, 2. Asta Satsi, 3. Heljo Klaas, noorematest 1. Ene Sulg, 2. Hille Kand, 3. Kait Kaeval; meestest 1. Olev Kalmus, 2. Enno Pütt, 3. Ants Lindre ning teises grupis 1. Kalju Kalda, 2. Vallo Sillamaa, 3. Heiki Sassian. Tublid olid Ene 82 ja Olev 81 punktiga.

Boccias, mis sarnaneb pe-tankiga, pidi mängija kesken-

duma täpsusele, et lennutada oma pallid märkepallile võimalikult lähedale. Kaugused märkepallist mõõdetakse ja liidetakse. Mida väiksem summa, seda parem. Paremus: 1. Maie Enni, 2. Asta Satsi, 3. Helle Prints ning nooremaks grupis 1. Tiina Koskinen, 2. Anne Sillamaa, 3. Liia Tartov; meestest 1. Mati Tiidre, 2. Olev Kalmus, 3. Mihkel Laurits, noorematest 1. Kalju Kalda, 2. Vallo Sillamaa, 3. Erik Tõntson.

Koroonalaud olid üles pandud tõstesaali tagaruumis. Osavõtjate arvust olenevalt lepiti kokku ajalimiit. Mängiti kaks geimi seisuga 2:0 või 1:1. Kui ettenähtud ajaga ei jõutud

kahte geimi läbi mängida, siis kontrollaja kümne minuti lõppedes loeti, mitu nuppu kellelgi peale jäi. Kellel jäi vähem nuppe, see oli geimi võitja. Punktid loeti turniiri arvestuses kokku – võit andis kaks ja viik ühe punkti. Vanusegrupe ei arvestatud.

Naistest oli parim Kait Kaeval 8, 2. Maie Enni 6, 3. Ritve Reinumäe 4,5 punktiga, meeste paremiku punktijagunemine oli tihedam: 1. Valter Viisut 10, Jaan Lepp 9, Heiki Sassian 8 punkti. Võistluses osalejatele oli autasuks diplom. Välja jagati ka tänavuste võistluste aastakava.

Läheb 36. aasta

Tiiu Luht

Pikka aega koondise juhatuses tegutsenud Leili Kaasi ülevaadet 2017. aasta tegevusest koguneti kuulama Valtu seltsimajja. Rapla koondis on traditsiooni hoidnud: iga aasta tulla kokku jaanuarikuu esimeses pooles. 30. aastapäev peeti Raplas Vesiroosi gümnaasiumis, 35. aastapäev Alus, seekord Valtus on siis 36. aastapäev.

Koondist juhib 11-liikmeline juhatus, info tegevusest peaks jõudma igapäev kohapealsete esindajate kaudu. Ants Lindre edastab olnud ja tulekul üritusi interneti kaudu ning suhtleb vallavalitsustega. Rapla spordiliiduga peab sidet selle volikogu juht Aivo Sildvee. Sekretäritöö on enda kanda

võtnud Ene Sulg, muud kirjatööd Eha Tolm. Kalju Kalda korraldab spordiüritusi Valtu spordimajas ja transpordi võistlustele. Sirje Viisut hoiab korras raamatupidamise, Liia Tartov jälgib võistkondade komplekteerimist. Vigalas tegutseb Aarne Maiste, Kohilas Aavo Kergand.

Juhatuses koosseis on püsitud stabiilsena, aeg-ajalt on tehtud siiski ka muudatusi. "Näiteks ei taha võrkpall meil kuidagi edeneda ja seega kutsusime juhatusse Maldur Roki," ütles Leili Kaas. Tema kaudu on lootus veteranide võrkpallielule taas hing sisse puhuda.

Rahvusvahelisele areenile pääsesid veteransportlased juba 1990. aastal - Budapesti EM-ile. Raplast kergejõustik-

lased Rein Priks, Asta Satsi, Leili Kaas. Saadi ka esimesed medalid. Asta ja Leili jäid rahvusvahelisteks sportlasteks rohkem kui paarikümneks aastaks. Hiljem tegijate nimekiri täienes: Aavo Kergand, Mati Tiidre, jõutõstjad Mihkel Laurits, Heino Maiste, edukad on olnud orienteerujad Ene Sulg, Tiina Talisoo, lauatenisemängijad Aili Kuldkepp, Malle Miilmann, korvpallur Tiiu Kosk. ESVL tunnustas medalivõitjaid aasta lõpul mälestusplaadiga, aasta kokkuvõtete tegemisel saavad autasu ainult kuldmedali võitjad.

Meie hindame oma koondise liikmeid ka selle järgi, kuidas nad on osa võtnud kohalikest võistlustest, olnud aktiivsed maakonna tasandil, esinenud rahvusvahelistel võistlustel,

kuigi pole medalit võitnud.

Leili Kaas kiidab seenior-sportlasi, kes panevad kokku oma võistkonna, treenivad, lähevad võistlema ja võidavad. "See on meie lauamängude mitmevõistluse võistkond: Valter Viisut, Tarmo Lukk, Üllo Laasner, Talvi Ainsar, Jaan Sulg, Enn Viitkar," ütles Leili Kaas ja soovitas teistel neist eeskujuga võtta.

Rapla koondise 2018. aasta suvespordipäev on 21. juulil Kohilas. Muu kõrval plaanitakse teha ka võrkpalli MV, mis oleks ühtlasi ettevalmistus ESV seeniorspordi 51. mängudele 4. ja 5. augustil Kurressaare. Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva auks kutsutakse inimesi liikuma, vähemalt 100 päeva aastas. Autasuks erimeal. Olgem valmis osalema!

Valtu spordimaja võõrustab maailma parimaid novuse mängijaid

Siim Jõgis

Pyeongchangi taliolümpia avanädalavahetusel, 10. ja 11. veebruaril toimub Valtu spordimajas novuse maailmakarikavõistluste teine etapp.

Novus sarnaneb väga koroonaga, väike vahe on vaid mänguvahendites. Mängulaud on 8 sentimeetrit väiksem kui koroonalaud. Koroonalaud on 1,08 x 1,08 meetrit, novuse laud 1,0 x 1,0 meetrit. Samuti on nurkades asuvate aukude diameeter kahe sentimeetri võrra suurem.

Turniiri korraldaja Kalju Kalda ei osanud praegu veel öelda, kui palju võistlejaid kokku tuleb. Venemaa sportlased ei olnud tehispäevaks end registreerinud. Küll aga on selge, et Valtu spordimajas saab näha maailma tippasemel mängijaid. Tegelikult leiab aset lausa kaks võistlust, sest teisel päeval ehk 11. veebruaril asuvad võistlustule ka invasportlased. Ettevalmistustega turniiri sujuvaks läbiviimiseks on Valtu spordimajas juba algust tehtud.

Kohila naiskond sõlmis lepingu kahe välismängijaga

Ingrid Kangur, treener

Kohila võrkpalliklubil õnnestus saada teiseks ringiks väga head täiendused uute välismängijate näol. Leidsime toetajad, kes olid nõus sihtotstarbeliselt toetama ja maksma kinni mängijate üleminekumaksud, et Kohila võrkpalliklubi naiskond saaks jätkata nii, nagu sügisel eesmärgid said püstitatud.

Üks mängija – Polina Litvinenko, on väga kogunud, tehniliselt hea ja pikk (197 cm), kellest loodame võistkonnale suurt kasu. Teine mängija on Julija Liutikova, kelle pikkust 188 cm ning ukrainlannadele omaselt samuti tehniliselt väga hästi õpetatud. Laupäeval mängisid nad oma esimese mängu Kohila eest, Polina oli teinud naiskonnaga koos

ühe trenni, Julija nägi väljakul võistkonnakaaslasest esimest korda. Sellest hoolimata olime võidule väga lähedal, esimene geim läks puhtalt kohanemisele (16-25), teise kaotasime napilt (23-25) ja kolmanda 21-25.

Kuna Tartu on Balti liiga tabeli liider ja pole siiani kaotanud ühtegi mängu, näitas see mäng selgelt, et Kohilal on võimalusi ja variante küll, et tõusta Balti liiga tabelis esialgu kaheksa sekka ning siis juba mängida medalile. Järgmised mängud on eeloleval nädalavahetusel Lätis, kus naiskond kohtub Jelgavaga, kes on tabelis kohe Kohila ees 9. kohal, ning RSU-ga, kes on 6. kohal. Jelgavaga mängis naiskond oma verinoore koosseisuga viis geimi (2-3) ja RSU-ga küll 0-3, kuid kõik geimid minimaalse vahega.

Koolisport

Malevõistlusel oli üle poolesaja osavõtja

Laine Rokk

Koolinoorte male individuaalvõistlus toimus Alus 19. jaanuaril. Osales kuus kooli kokku 54 koolinoorega. Kõige rohkem oli osalejaid Kohila gümnaasiumist, juhendaja Talvi Ainsar, Rapla VG-st, juhendaja Liia Tartov, ja Märjamaa gümnaasiumist, juhendaja Koidula Elmik. Võistluse sujuva ja hea korralduse eest kandis hoolt peakohtunik Jaan Sulg. Vanuseklasside paremad:

E-klass (2008 ja hiljem sündinud)

Tüdrukud (mängiti 3 vahel kaks korda turniiri)

- 1.-3. Grete Orro, Kohila G
- Britta Liis Uueni, Kohila G
- Kreet Kändler, Kohila G

Poisid (mängiti turniiri)

1. Han Oscar Sündema, Rapla VG
2. Kristo Kern, Kohila mõisakool
3. Paul Türk, Rapla VG

D-klass (2006-2007)

Tüdrukud (mängiti Šveitsi süsteemis 5 vooru)

1. Sille Sillamaa, Rapla VG
2. Maarja Vahi, Kohila G
3. Evelin Lehtsalu, Märjamaa G

Poisid (mängiti Šveitsi süsteemis 5 vooru)

1. Karl Suuroja, Kohila G
2. Mikk Kaspar Ojala, Kohila G
3. Erki Ütsmüts, Rapla VG

C-klass (2004-2005)

Tüdrukud (mängiti turniiri koos BT+AT)

1. Helen Haljasorg, Kohila G
2. Pillery Ehtmaa, Kohila G

Poisid (mängiti turniiri)

1. Deco Erm, Märjamaa G
2. Kristen Kangur, Kohila G
3. Markus Poomann, Kohila G

B-klass (2002-2003)

Tüdrukud (mängiti turniiri koos CT, AT)

1. Kadri Maarja Peep, Kohila G
2. Keity Kruusmann, Kohila G
3. Emily Tilga, Märjamaa G

Poisid (mängiti turniiri)

1. Sten Martin Lääne, Kohila G
2. Karel Meerbach, Kohila G
3. Tuudur Tilk, Rapla ÜG

A-klass (2001 ja varem sündinud 19-aastased)

Neiud (mängiti turniiri koos CT+BT)

1. Birgit Visnap, Kohila G

Noormehed (mängiti turniiri)

1. Hendrik Kuhu, Märjamaa G
2. Kristo Kurvits, Rapla ÜG
3. Jan Veeret, Rapla ÜG

100 PÕHJUST VÄLJA SÕITA!

Octavia STYLE alates 14 500 €

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

Eesti juubeliaastal kutsume kõiki eestimaalasi tegema kogu-pere-väljasõite meie ilusa maa kaunimatesse paikadesse. Põhjuseid väljasõiduks pole vaja kaugelt otsida – vahemaad on Eestis lühikesed, vaatamisväärsed leidub igas Eesti nurgas ning väike seiklus liidab noori ja vanu! Türisalu pangalt saab imetleda kaunist vaadet ka autost väljumata, kuid merele lähemale pääsed mööda pangaastangust alla laskuvat rada.

Pilt on illustreeriv

ŠKODA Tallinn • Tallinn, Paldiski mnt 73 / Piri 1 • Telefon: 6808 222 • auto@skoda.ee
ŠKODA Laagri • Pärnu mnt. 543, Laagri • Telefon: 6837 070 • auto.laagri@skoda.ee
Aasta Auto AS • Tartu, Sepa 24 A • Telefon: 7308 000 • info@aastaauto.ee
Moller Auto Pärnu OÜ • Pärnu, Välja tn. 3 • Telefon: 4476 140 • parnu@skoda.ee
Moller Auto Viru OÜ • Jõhvi, Narva mnt 143 • Telefon: 6808 200 • viru@skoda.ee
Folk Auto OÜ • Viljandi, Tallinna 45 • Telefon: 4355 340 • viljandi@skoda.ee
Warma Auto OÜ • Kuressaare, Tallinna 82a • Telefon: 4530 120 • info@warmaauto.ee

www.skoda.ee

facebook.com/skodaestli

Alu Rahvaõpistus toimuvad 2018. aasta I poolaastal järgmised kursused:

Lapsehoidja	240 h	1.03.–12.04	1200 €
Lapse tugisiku koolitus	180 h	12.03.–12.04	1080 €
Sotsiaalhooldaja	320 h	27.02.–20.04	1280 €
Raamatupidamine algajatele	60 h	19.02. – 2.03	360 €
Raamatupidamine edasijõudnutele	60 h	5.03.–16.03	360 €
Arvutikursus algajatele	40 h	14.03. –23.03	400 €

Koolituste sisuga saate tutvuda kodulehel:
www.alurahvaopistu.ee
Registreerimine tel 5374 7905;
e-post: alu.rahvaopistu@mail.ee

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikku toorest ja kuiva lepa-, kasepuud ning sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm (ka võrgus). Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toorest lehtpuud, hind al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

otse tootjalt pakitud kase puitbrikett, turbabrikett al 140 €, pellet al 175 €, kivisüsi 25 kg kotis, klotid võrgus. Vedu. Tel 506 8501

eeskujulikult kuivi kasepuud 40 L võrkkotis. Tel 5199 0506

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

Lõhutud küttepuid müük. Tellimuse varakult ja võidada hinnas! Küsi pakumist tel 5192 2723 või 600 5323 Holmes&Meyers

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

üle aasta munenud munakanasid. Hind 2 €/tk. Transpordivõimalus. Tel 513 4768

Kaiu alevikus 3-toaline 67,5 m² korter, II korrus. Tel 512 1674

väga heas seisukorras JEEP COMPASS 2007, sinine, bensiin, nelikvedu, nahkistmed, istmesoojendused. Küsi hinda tel 5333 3886

ANNAN ÜÜRILE

2-toalise korteri Raplas. Tel 514 2920

TEENUS

OÜ KÜLMALINE
Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinate ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720
www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaauto2007@gmail.com

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektil tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

Raplamaa Takso. Tellimuse tel 5811 5904. Sõidu alustamine 2 €. Ootetund 15 €. Kilomeetri hind 0,8 €.

Pakume trimmeriga võsaraie teenust. Tel 5347 5279

Vannitubade renoveerimine, plaatimistööd. Tel 5341 9932

Kaani- ja kuputeraapia Raplas. Tel 5689 1193, peep73@hotmail.ee

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

krunt Rapla linnas või linna piiril. Tel 5553 7154

vanaaegseid jalgrattaid, sääriväristajaid, nende raame ja muid osi. Võib pakkuda ka muud vanatehnikat. Tel 5102 349

TÖÖPAKKUMISED

Kauplus Vallep võtab tööle
MÜÜJA-MEHAANIKU.
Lisainfo telefonil 511 7278

AS SOLBRITT pakub tööd
SEADISTAJALE ja TRANSPORDITÖÖLISELE
(väljaõpe kohapeal).
Tel 524 8998, 489 0412, 489 0400 või tulla kohale aadressil: Rapla, Viljandi mnt 91e (piimatööstus).

OÜ Expolio otsib seoses töömahu suurenemisega oma kollektiivi **MAALREID.**

Täpsema info saamiseks võtta ühendust telefonil 5333 8575 või expolio@expolio.ee

garaaz Raplas Mahlamäe piirkonnas. Tel 514 2920

Timberstock OÜ ostab lehtpuuenamuseid metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

MITMESUGUST

Hispaania keel. Kutsume Teid hispaania keele kursustele esmaspäeviti Loomeruumis (Tallinna mnt 5, Rapla). Info ja registreerimine a.s.wesman@gmail.com

Iga lahkumine on raske, iga teesaatmine kurb ...

Südamlik kaastunne
Viljele perega kalli

ISA

kaotuse puhul.

Jaanika, Margus,
Merle, Tanel,
Kerli, Hillar,
Ulvi, Maldur,
Kaire, Sven
ja Vivika

Avaldame kaastunnet
Luulele perega

ARVI VIIRONI

kaotuse puhul.

Kaare 7 KÜ

Südamlik kaastunne Aare
Heinveele kalli ema
MEERI HEINVEE
kaotuse puhul.

Perekonnad
Riidak ja Lamp

Avaldame kaastunnet
Rein Ailtile ema

LIVIA AILTI

surma puhul.

Kohila vallavalitsus

Avaldame kaastunnet
Aare Heinveele
kalli

EMA

kaotuse puhul.

Rapla Täiskasvanute
Gümnaasium

Südamlik kaastunne
Hans ja Kalev Hatto
peredele
ja teistele lähedastele

VIIVE HATTO

kaotuse puhul.

Vaarika ja Raili peredega
ning Thomas

Avaldame sügavat
kaastunnet Aare Heinveele
armsa ema
MEERI HEINVEE
kaotuse puhul.

Maarja koor

Mälestame kauaaegset
naabrit
ja avaldame kaastunnet
lastele peredega
kalli ema, vanaema
ja vanavanaema

MEERI HEINVEE

kaotuse puhul.

Milvi, Sirje ja Arvo

Mälestame klassiõde

MAI MEISALU.

Sügav kaastunne omastele.

Rapla Keskkooli XIX lend

Säravat isiksust ja parimat
saksa keele õpetajat

MAI MEISALU

mälestavad Raikküla 8-kl
kooli 1968. a lõpetanud

Meie anderikast
saksa keele õpetajat

MAI MEISALU

mälestavad Raikküla 8-kl
Kooli 1963. a lõpetanud

*Kustus elu, vaikis valu.
Puhkama jääd töökad
käed...*

Teatame kurbusega,
et on lahkunud meie
kallis

ARVI VIIRON
6. VII 1934 – 16. I 2018

Leinavad abikaasa,
lapsed, lapselaps ja
lapselapselaps

*Mis tulema peab, Aare,
see tuleb.
Kellel otsa saab aeg –
see läheb.
Minnes võtab ta lambist
tule
ja süütab taevasse tähe...*

Avaldame kaastunnet
Aarele ja tema lähedastele

EMA

kaotuse puhul.

Rapla Keskkooli 33. lend
XI a klass

*Tunde tasa
lõõb aega kell,
mälestus õpetajast
meelde jääb hea ja hell...*

Mälestame endist
saksa keele õpetajat ja
klassijuhatajat

MAI MEISALU.

Avaldame kaastunnet
omastele.

Raikküla Põhikooli
1993. aasta lõpetajad ja
nende vanemad

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Kahandamine“ (USA)
24. jaanuar kl 16.45 19.10
25. jaanuar kl 21
30. jaanuar kl 19, 21.20
„Mees rongis“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
24. jaanuar kl 21.30
25. jaanuar kl 17, 19
26. jaanuar kl 21
„Stalini surm“ (UK-Prantsusmaa, alla 14aastastele keelatud)
26. jaanuar kl 17, 19
31. jaanuar kl 21.20
„Džungliässad. Film“ (USA joonisfilm, eesti keeles)
28. jaanuar kl 15, 17
„Tosin tugevat“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
28. jaanuar kl 19, 21.20
29. jaanuar kl 19.10
30. jaanuar kl 16.40
„Pilvede all: Neljas öde“ (Eesti)
27. jaanuar kl 15, 17.15, 19.30
29. jaanuar kl 17, 21.30
„Labürindijooksja: Surma ravim“ (USA)
31. jaanuar kl 16.40, 19.10
JÄRVAKANDI KULTUURIHALL
„Härra ja proua Adelman“
26. jaanuar kl 18
RAPLA KULTUURIKESKUS
„Rohelised kassid“
25. jaanuar kl 19.30

MUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUSEUM

Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992“
Püsväljapanek „136 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuseumi kogudest“
Muuseum avatud etteteatamisel (kuni 1. mai), tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUSEUM

Näitus „Mahtra tegijad“
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUSEUM

Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“
„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal“
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Näitus „Üheksa korda mööda, üks kord lõika“ (mõned mõõteriistad)
Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

KONTSERT

„Aeg annab kõik...“: Alu tantsurühm Kuremari 40
Rapla kultuurikeskus, 26. jaanuar kl 18

TEATER

„Väike merineitsi“. Viljandi laste- ja noorteteater Reky
Märjamaa rahvamaja, 25. jaanuar kl 11

„Savann“. Teater KELM ja Kuressaare Linnateater
Juuru rahvamaja, 25. jaanuar kl 19

„Hollywoodi filmitähed“. Komöödiateater Järvakandi kultuurihall, 30. jaanuar kl 19

„Emadepäev“. Ugala teater
Märjamaa rahvamaja, 31. jaanuar kl 19

KOOLITUS/LOENG

„Ettevõtjana rutiinist välja“. Koolitab näitleja ja psühholoog Rita Rätsepp
Märjamaa raamatukogu, 24. jaanuar kl 17.30

Suguvõsaaurimise lühikursus
Vana-Vigala TTK, 27. jaanuar kl 11

Ajalooklubi: Ene Hiio ettekanne „Päris ja prii. Talurahva vabastamine Eesti- ja Liivimaal“
Lihula mõis, 28. jaanuar kl 12

Külaülikool: Meestearst Margus Punabi loeng „Meeste tervis“
Valtu seltsimaja (Kaerepere, Männiku 4), 29. jaanuar kl 19

MITMESUGUST

Eeterliku lõhnaõli valmistamise töötuba
Elujõu keskus (Rapla, Viljandi mnt 72G), 24. jaanuar kl 18

Lahtiste uste päev
Vana-Vigala TTK, 25. jaanuar kl 10

Kohtumisõhtu Tõnu Raadiku ja Tiia-Tea Antoniga
Purku koolimaja, 26. jaanuar kl 19

Raamatuklubi I koosolek
Rapla kultuurikeskus, 26. jaanuar kl 19
Ansambel Toomus 5-aastane
Kuimetsa rahvamaja, 26. jaanuar kl 20

Loe ja meisterda!
Rapla keskraamatukogu, 27. jaanuar kl 12

Noortekeskuse matk Jalasele
Märjamaa noortekeskus, 28. jaanuar kl 11

Pärastlõuna lastele
Haimre rahvamaja, 28. jaanuar kl 15

Pühapäeva pärastlõuna: Kohtumine Eesti selgeltnägijate tuleproovi finalistide Antonina Kersna (2016) ja Helve Huttuneniga (2017)
Raikküla kultuurikeskus, 28. jaanuar kl 15

NÄITUS

Näitus „Mahtra tegijad“
Mahtra talurahvamuseum

Kehtna kunstide kooli õpilastööde näitus
Järvakandi kultuurihall

Pilt ja raamat. Made Balbati lasteraamatuillustratsioonide näitus
Kehtna raamatukogu

Kohila Koolituskeskuse kunstikooli õpilaste ja täiskasvanute keraamikanäitus „Sinimustvalge RAKU“ (fuajees, kuni 31. jaanuar)
Janika Valdmani fotonäitus „Kauis Kohila“ (näitusesaalis, kuni 31. jaanuar)
Kohila gümnaasiumi õpilastööde näitus „Graafilised maastikud“ (lasteosakond)
Kohila raamatukogu

Rapla kunstiklubi näitus
Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1).
Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741.

„Meie kasvamine kunstikoolis. Maarja Paalamaa, Anni Paisu ja Martin Toometi näitus (lastekogus)
Kellassepp Mihhail Karpenko laua- ja seinakellade näitus (kodulootoos)
Märjamaa valla raamatukogu

Eesti Kunstikoolide Liidu õpetajate näitus „Suvised elamused kuivnõela ja monotüüpiaga“
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Anu Altmetsa maalinäitus
Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Lemmi Kuulbergi fotonäitus „Unihobu“
Lembe Maria Sihvre näitus „Peenike pere“
Aileen Umala näitus „Rännak“
Talveaknad: Tarvo Aro Meti vitraazinäitus
Õpilaste fotokonkursi „Liikumine“ parimad tööd
Rapla keskraamatukogu

„Voog“. Ave Macphaili maalide näitusmüük
Pargi resto

Lilian Mosolainen maalid
Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

SPORT

Koolinoorte 6.-9. klasside korvpalli MV
Rapla, Sadolini spordihoone, 24. jaanuar algusega kl 9.20

BBL: Avis Utilitas Rapla vs Tsmoki-Minsk
Rapla, Sadolini spordihoone, 25. jaanuar kl 18.30

Koolinoorte 4.-5. klassi saali jalgpall (poisid)
Sadolini spordihoone, 26. jaanuar algusega kl 9.20

Maakonna MV bowlingus
GoBowling (Rapla, Tallinna mnt 22/24), 28. jaanuar algusega kl 9.30

KoMo KV IV etapp ja maakonna MV suusatamise, klassikatehnika pikk distants
Paluküla, 28. jaanuar kl 12

Saali hoki naiste meistriliiga kohtumine: KL Rapla Malev vs Sparta SS
Rapla, Sadolini spordihoone, 28. jaanuar kl 12

Rapla maakonna MV saali hokis
Rapla, Sadolini spordihoone, 28. jaanuar kl 14.30

Saali jalgpalli esiliiga: JK Kohila vs Narva SK Ganza
Kohila spordikompleks, 28. jaanuar kl 19

Saku II liiga korvpallis: BC Rapla vs Tallinna Kalev/ TLÜ II
Rapla, Sadolini spordihoone, 30. jaanuar kl 20.15

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK
Armulauaga jumalateenistus
28. jaanuar kl 12

Leerikool alustab pühapäeval, 4.veebbruaril, kogunemine kirikus pärast jumalateenistust kl 13.30

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutus@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 31. jaanuari lehes.

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 24.01.2018

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	ASUKOHT	TÖÖANDJA	K ANDID.TÄHTAEG
Veoautojuht-ekspediitor	Rapla maakond	Odien OÜ	05.02.2018
Katuseehitaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	09.02.2018
Ekskavaatorijuht	Rapla maakond	Orgita Dolomiiditooted OÜ	31.01.2018
Laadurijuht	Rapla maakond	Orgita Dolomiiditooted OÜ	31.01.2018
Abitöölaine	Järlepa küla	Allen Marine OÜ	10.02.2018
Müüja (puhkuste asendaja)	Järvakandi alev	Rapla Tarbijate Ühistu	10.02.2018
Müüja (lapsehoolduspuhkuse asendaja)	Järvakandi alev	Rapla Tarbijate Ühistu	10.02.2018
Puhastusteenindaja	Järvakandi alev	SOL Baltics OÜ	02.02.2018
Klaasivormimismasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	16.02.2018
Administraator	Kaerepere alevik	Valtu Spordimaja	31.01.2018
Tootmistöölaine	Keava alevik	Vindor OÜ	31.01.2018
Tootmise planeerija. Hõövliini operaator	Keava alevik	Vindor OÜ	16.02.2018
Välitööde elektrik	Kehtna alevik	TRIGGER-E OÜ	31.01.2018
Müüja (puhkuse asendaja)	Kehtna alevik	Rapla Tarbijate Ühistu	31.01.2018
Majaelementide valmistaja	Hageri alevik	KMT Prefab OÜ	06.02.2018
Katelseadme operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	09.02.2018
Tootmise planeerija	Kohila alev	KP Factory OÜ	09.02.2018
Ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	31.01.2018
Töstukijuht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	11.02.2018
Rataslaaduri juht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	06.02.2018
Administraator-klienditeenindaja	Kohila alev	Fleur OÜ	03.02.2018
Müüja (puhkuse asendaja)	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.01.2018
Müüja	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.01.2018
Transporditöölaine	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.01.2018
Noorsootöötaja	Kohila alev	Kohila Avatud Noortekeskus	29.01.2018
Klienditeenindaja-baaridaam	Loone küla	Loone Baar OÜ	19.02.2018
Kokk	Loone küla	Loone Baar OÜ	31.01.2018

Kivisae operaator	Märjamaa vald	Orgita Dolomiiditooted OÜ	31.01.2018
Abitöölaine	Märjamaa vald	Orgita Dolomiiditooted OÜ	31.01.2018
Klienditeenindaja-baaridaam	Märjamaa alev	Viasstop Toitlustus OÜ	19.02.2018
Teenindaja	Märjamaa alev	Rimi Eesti Food AS	31.01.2018
Hotelli administraator	Pajaka küla	Ruunawere Hotelli OÜ	02.02.2018
Noorsootöötaja	Sipa küla	Märjamaa Valla Noortekeskus	31.01.2018
Koristaja	Tolli küla	Kuuda Hooldekodu OÜ	31.01.2018
Lõikaja-freesija	Varbola küla	Wellspa OÜ	31.01.2018
Tootmistöölaine	Tamme küla	Violante Mööbel OÜ	31.01.2018
Tootmistöölaine	Rapla vald	Brightway OÜ	05.02.2018
Puidupingi operaator	Rapla vald	Brightway OÜ	05.02.2018
Töölaine	Alu alevik	Eesti Horisontaalpuur OÜ	31.01.2018
Autojuht	Purila küla	Combitrans OÜ	18.02.2018
Maaparanduse peaspetsialist	Rapla linn	Põllumajandusamet	04.02.2018
Testklint	Rapla linn	Dive Eesti OÜ	09.02.2018
Bioanalüütik	Rapla linn	Raplamaa Haigla SA	17.02.2018
Õde	Rapla linn	Raplamaa Haigla SA	14.02.2018
Müüja-klienditeenindaja	Rapla linn	Antra OÜ	01.02.2018
Värvitootmisseedmete operaator	Rapla linn	Kemet RV OÜ	31.01.2018
Müüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	10.02.2018
Kokk	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	31.01.2018
Müüja-mehaanik	Rapla linn	Vallep Invest OÜ	31.01.2018
Transporttöölaine	Rapla linn	Solbritt AS	10.02.2018
Lukksepp-seadistaja	Rapla linn	Solbritt AS	09.02.2018
Laotöölaine	Uusküla	Pal Plast OÜ	04.02.2018
Tööstusseedmete mehaanik-lukksepp	Kivi-Vigala küla	Peltoc OÜ	31.01.2018
Abitöölaine	Vana-Vigala küla	Exclusive Stone OÜ	31.01.2018
Viimistleja	Vana-Vigala küla	Exclusive Stone OÜ	31.01.2018

Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee. Töötukassa Raplamaa osakond
Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

NELJAPÄEV 25.01	REEDE 26.01	LAUPÄEV 27.01	PÜHAPÄEV 28.01	ESMASPÄEV 29.01	TEISIPÄEV 30.01	KOLMAPÄEV 31.01
ETV 06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Surm paradisiis (Death In Paradise, Inglise 2011)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Pealtnägija* 13.10 Komöödiastaru Minu pere 13.45 Tööröökud* 14.15 Suud puhtaks* 15.40 Elu nagu filmis? Subjektive objektiv (Eesti 2014) 16.10 Ballykissangel. Tähetolm su silmis (Inglise 1998) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 ENSV. Kana neljale (Eesti 2015) 17.35 Surm paradisiis. Mõrvamuusika 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 4x4. Kaukaasia (Eesti 2016) 20.30 Komöödiastaru ENSV. Sein on ees 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Ehitades Eestit. Parunid ja kommunistid 22.40 Simon Reeve'iga Venemaal 23.40 Komöödiastaru Jah, härra peaminister. Ametlikud saladused 00.10 Ringvaade* 01.13 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Surm paradisiis. Mõrvamuusika (Inglise 2011)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Eesti film Suvi (Eesti 1976)* 13.35 Komöödiastaru Jah, härra peaminister. Ametlikud saladused 14.05 Foorum (s)* 15.10 OP* 15.35 Üks koorilaul. Maga, maga Matsikene* 15.45 Reisistari Reisile minuga. Vürtsisaar Sansibar* 16.10 Draamasari Surm paradisiis. Varandus meeste silmis (Inglise 1998) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Komöödiastaru ENSV. Meie aja kangelane (Eesti 2015) 17.35 Draamasari Surm paradisiis. Üks meie seast 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Värvimuusika. Miljardid ja Terminaator 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Krimireede Vera. Varesepüüdis 23.10 Pealtnägija* 00.00 Ringvaade* 01.02 ERR.ee uudised	07.30 Niimuudu om. Mõisad 07.50 EV100. Leiutades Eestit 07.55 Ringvaade* 08.55 Üks koorilaul 09.05 Oma kodu 09.35 Meie inimesed. Margit 10.00 Maahommik 10.45 Öhne 13 11.15 Pealtnägija (s) 12.05 Ehitades Eestit. Parunid ja kommunistid* 13.05 EV100. Hetk ajaloos. Pallase loomine* 13.10 4x4. Kaukaasia 13.45 Tormi vennad 14.40 Taeva pärast! Pahandused retseptiga 15.30 Hommik Anuga* 16.45 Tuulepealne maa. Sõda on sõda 17.40 Doktor Martin. Aerud vette 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Loodusdokk Spioonid looduses. Arukus 19.35 Rakett 69 20.05 Reisile minuga. Kivilinn ehk Stone Town 20.30 Öhne 13 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Koduigatsus. Ja pimedad saavad nägijaiks 22.30 Eesti film Sügis 23.55 Broadchurch 00.46 ERR.ee uudised	07.30 Osoon (s)* 08.00 Metsis 08.05 Koduigatsus. Ja pimedad saavad nägijaiks 09.00 Tähendamis 09.05 Prillitoos 10.00 Hommik Anuga 11.15 Tööröökud 11.45 Simon Reeve'iga Venemaal 12.40 Eesti lood 13.10 Doktor Foster 14.10 Spioonid looduses. Arukus 15.05 Vera. Varesepüüdis 16.35 Iga pink räägib loo 17.05 Rakett 69 17.35 Reisile minuga. Kivilinn ehk Stone Town 18.00 Öhne 13 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 MI. Silver Sepp 19.10 ENSV 19.40 Uue aja asjad. Autod ja teed 19.55 Tuulepealne maa 20.55 EV100. Leiutades Eestit 21.00 AK. Ilm. Nädal 21.40 Sport. Sport 21.55 EV100. Hetk ajaloos 22.00 Broadchurch 22.45 Värvimuusika. Miljardid ja Terminaator* 23.45 Ööülikooli rännakud. Kirjanik Kristiina Ehin ja bioloog Fred Jüssi 00.48 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Surm paradisiis. Üks meie seast 10.00 Terevisioon* 12.15 Maahommik* 12.55 Draamasari Doktor Martin. Aerud vette 13.45 Oma kodu (ETV 2016)* 14.10 TV 10 olümpiaartati. 2. etapp* 14.40 Hakkab jälle pihta. Smells Like Teen Spirit 15.10 Värvimuusika. Miljardid ja Terminaator* 16.10 Ballykissangel. Ma mõistan, kui mind ei taheta (1998) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Komöödiastaru ENSV 17.35 Draamasari Surm paradisiis. Mõrv istanduses 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Osoon (s) 20.30 Eesti lood. Katk (Eesti 2017) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.15 Välisilma dokk Superkindlus Euroopa 23.05 Draamasari Saksamaa '83. Atlandi lövi 23.50 Ringvaade* 00.52 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Surm paradisiis. Mõrv istanduses (Death In Paradise, Inglise 2013)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Hommik Anuga* 13.35 EV100. Leiutades Eestit. Eliise linnupeletaja* 13.40 Rakett 69 14.10 Osoon (s)* 14.40 Mängufilm Körboja peremees (Eesti 1979) 16.10 Draamasari Ballykissangel. Isiklik kõne (Inglise 1998) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Komöödiastaru Surm paradisiis (Inglise 2013) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Foorum 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kirjandusministeerium 22.10 Draamasari Doktor Foster (Doctor Foster, Inglise 2017) 23.05 Plekktrumm* 23.50 MI. Silver Sepp (ETV 2015)* 00.20 Ringvaade* 01.21 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Surm paradisiis (Death In Paradise, Inglise 2013)* 10.00 Terevisioon* 12.15 EV100. Hetk ajaloos. Esimene Eesti saatkond* 12.25 Välisilm* 13.00 Tormi vennad (ETV 2012)* 13.50 Animafilm Vennad Karusüdamed (Eesti 2005) 14.15 Ehitades Eestit. Parunid ja kommunistid* 15.15 Prillitoos (s)* 16.10 Draamasari Ballykissangel. Eksinud lambuke (1998) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Komöödiastaru ENSV. Tallinn-Tartu-Calgary (2015) 17.35 Draamasari Surm paradisiis (Death In Paradise, Inglise 2013) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Pealtnägija 20.45 Suud puhtaks 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Suud puhtaks 23.00 Tööröökud* 23.30 Komöödiastaru Minu pere 00.00 Ringvaade* 01.01 ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Lastesaated 08.50 Päev, kui Henri kohtas 08.55 Lola Pikk-kõrv 09.00 Ringvaade* 10.00 Ballykissangel 10.50 Polaartrip 11.10 Doominoefekt 12.10 Vössotski 1972 12.56 ERR.ee uudised 15.30 Rambipalavik 15.50 Lola Pikk-kõrv 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Tuutu ja Potsu 16.35 Karusmarjad metsikus looduses 17.00 Väike prints 17.25 Beni ja Holly väike kuningriik 17.35 Robin Hood 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.20 Wissper 18.30 Lastetuba 18.40 Põrsas Peppa 18.45 Lammas Shaun 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Siiditeel 20.00 AegRuum 20.50 Aju-mängud 21.20 Kõlab hästi! 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Kaardimaja 22.25 Maestro 23.20 Relvade smugeldamine 00.24 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.15 Lastetuba 08.30 Peeter Pikk-kõrv 08.40 Wissper 08.45 Tuutu ja Potsu 09.00 Ringvaade* 10.00 Ballykissangel 10.50 Püramiidi tipus 11.20 Eesti TOP 7* 12.13 ERR.ee uudised 15.30 Rambipalavik 15.50 Hiir Hops 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Tuutu ja Potsu 16.35 Karusmarjad metsikus looduses 17.00 Zorro seiklused 17.25 Beni ja Holly väike kuningriik 17.35 Robin Hood 17.45 Kasper ja Emma lood 18.00 Geronimo Stiltoni lood 18.25 Saara ja part 18.30 Lastetuba 18.45 Nämm nämm 18.50 Miriami rohelised täpid 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ajavaod 20.00 Koduseinte saladused 21.00 Eesti lood. Heldur 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Teatriõhtu Söögituba 00.05 Belglaste kuningas 01.40 ERR.ee uudised	07.30 Mukk ja Tšavapa 07.40 Lastesarjad 09.25 Zorro seiklused 09.45 Beni ja Holly väike kuningriik 09.55 Robin Hood 10.10 Naerupallid murravad koode 10.20 Tuutu ja Potsu 10.35 Kolmik Odini kulla jahil 11.00 Scott Amundseni vastu 11.55 Tšellolood 13.05 Mõeldes Valdo Pandile 13.40 Päev keemiatia 14.00 Autoralli MM/WRC 2018. Monte-Carlo ralli 15.00 Öhtu Valdo Pandiga* 15.30 Siiditeel 16.00 Öhtlik lend 17.00 Kolm sulge 18.00 Lammas Shaun 18.05 Väikelinna detektiivid 18.35 Saara ja part 18.40 Džungliässad 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 AegRuum 21.05 Kaitseinglid 21.35 Heureka 22.05 Polaartrip 22.25 Uute sihtide poole 23.20 Kaardimaja 00.10 Viimane Romeo 00.52 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 09.00 Kolmsulge 10.00 Autoralli MM/WRC 2018. Monte-Carlo ralli 11.00 Vietnam - tuhaast tõusnud fööniks 11.55 Eestlaste reik Nepali 12.45 Monte-Carlo ralli 13.30 Sokolaad 16.25 Eesti looduslikud pühapaigad 16.35 Tantsuakadeemia 17.00 Kosmo 17.25 EV100 17.30 Buratino tegutseb jälle 18.00 Lammas Shaun 18.05 Röömutirts 18.10 Karu tuleb! 18.30 Robin Hood 18.40 Džungliässad 18.55 Kolmik Odini kulla jahil 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 TV 10 olümpiaartati 20.00 Teemaõhtu. Kihnu Virve 90. Kõlab hästi! Kihnu Virve targa laulud 20.05 Tulled akendes 2014: Kihnu Virve 20.30 Täheleav. Kihnu Virve 21.45 Täna õhtul... Kihnu Virve 22.40 Virve on Virve jääb 23.10 Iga pink räägib loo 23.35 Manija väike laulupidu (ETV 1986) 00.39 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.10 Papist poisid 08.15 Lastetuba 08.30 Buratino tegutseb jälle 09.00 Ringvaade* 10.00 Ballykissangel 10.50 Sõida, ta ütles 12.20 ERR.ee uudised 15.30 Rambipalavik 15.50 Papist poisid 16.00 Lastetuba 16.10 Prit ja Prääks ja Prääks 16.20 Rütüel Rooste 16.35 Väike kummitus Laban 16.40 Lola Pikk-kõrv 16.45 Džungliraamat 17.00 Mina ja Miia 17.25 Beni ja Holly kuningriik 17.35 Poiss ja liblikas 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.20 Wissper 18.30 Lastetuba 18.40 Lola Pikk-kõrv 18.45 Lammas Shaun 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (vk) 19.30 Ajumängud 19.55 Taevaskoda 20.00 Hiina sala- 20.55 EV100. Hetk ajaloos 21.00 Kapital 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Polaartrip 22.00 DocPoint. Ukraina serifid 22.55 Eesti TOP 7 23.45 Fargo 00.37 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.00 Ringvaade* 10.00 Ballykissangel 10.50 Plekktrumm* 11.35 DocPoint. La Chana 12.35 ERR.ee uudised 15.00 TV 10 olümpiaartati 15.30 Rambipalavik 15.55 Papist poisid 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Kosmoselendurid 16.35 Oktonaudid 16.45 Džungliraamat 17.00 Mina ja Miia 17.25 Beni ja Holly kuningriik 17.35 Poiss ja liblikas 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.20 Wissper 18.30 Lastetuba 18.40 Lola Pikk-kõrv 18.45 Lammas Shaun 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (vk) 19.30 Ajumängud 19.55 Taevaskoda 20.00 Hiina sala- 20.55 EV100. Hetk ajaloos 21.00 Kapital 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Polaartrip 22.00 DocPoint. Ukraina serifid 22.55 Eesti TOP 7 23.45 Fargo 00.37 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.00 Ringvaade* 10.00 Ballykissangel 10.50 Heureka 11.20 Uute sihtide poole 12.15 ERR.ee uudised 13.09 ERR.ee uudised 15.30 Rambipalavik 15.50 Papist poisid 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.20 Lola Pikk-kõrv 16.30 Kõige suurem söber 17.00 Mina ja Miia 17.25 Beni ja Holly kuningriik 17.35 Robin Hood 17.50 Vahva Roos 18.00 Džungliässad 18.10 Kiisu Miisu seiklused 18.20 Saara ja part 18.30 Lastetuba 18.40 Nämm nämm 18.45 Päev, kui Henri kohtas 18.50 Papist poisid 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (vk) 19.30 8 mm ELU 20.00 Tashi Delek 20.50 Leiutades Eestit 21.00 Püramiidi tipus 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Inimese mõõt 23.05 Öhtlik lend 00.05 Plekktrumm* 00.54 ERR.ee uudised
---	--	---	---	--	--	--

KANAL 2

06.15 Küladetektiivid. Tappev lõhn 07.05 Daltonid 07.30 Alvin ja koopaoravad 07.45 Super 4 08.00 Reporter 09.00 Minu kodu on parim 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Marilyn kutsub Raffy oma koju elama 11.30 Kodutunne 12.30 Heeringas Veenuse öäl 13.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Armastuse maitse 16.00 Tuvikesed. Naiste pidu 16.30 Osake minust 17.30 Minu kodu on parim 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Animafilm Smurfid 2 22.00 MFVäike mees 00.00 Mf Dante mäetipp 02.00 Reporter 02.45 Aastahitid 2017 01.05 Suured väiksed valed. Tõuka ja tõmba 02.00 Reporter 02.50 Kahtluse all. Roberto keelab Emil tätt rääkida 04.00 Vahelevõtja. Järelevaataja 04.40 Langenud naised 05.30 Tuvikesed. Naiste pidu 05.55 Kaks ja pool meest	06.15 Küladetektiivid. Kuningas Ludwigi uus ohver 07.05 Daltonid 07.30 Alvin ja koopaoravad 07.45 Super 4 08.00 Reporter 09.00 Minu kodu on parim 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kodutunne 12.30 Suur komöödiatõhtu 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Armastuse maitse 16.00 Tuvikesed. Naiste pidu 16.30 Osake minust 17.30 Minu kodu on parim 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Animafilm Smurfid 2 22.00 MFVäike mees 00.00 Mf Dante mäetipp 02.00 Reporter 02.45 Aastahitid 2017 01.05 Suured väiksed valed. Tõuka ja tõmba 02.00 Reporter 02.50 Kahtluse all. Roberto keelab Emil tätt rääkida 04.00 Vahelevõtja. Järelevaataja 04.40 Langenud naised 05.30 Tuvikesed. Naiste pidu 05.55 Kaks ja pool meest	06.15 Kuum jälg. Laip rästikupesas 07.45 Alvin ja koopaoravad* 08.00 Top Shop 08.15 Mr Bean 08.40 Alvin ja koopaoravad 09.15 Saage tuttavaks. Juss Haasma 09.45 Kodutunne 10.40 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Radar 13.00 Eestlane igas sadamas 14.00 A ja B 14.30 Marie püüab tuld. Isaks olemise raskus 16.30 Eesti tippmodell. Modell, kes nägi peeglist tühjust 17.30 Suur komöödiatõhtu 19.00 Reporter+ 19.35 Galileo 21.05 Teel olümpiale 21.35 Briti talent 22.55 Mf Notting Hill. William elab Londonis. Tal on oma raamatukauplus. Ühel päeval tutvub ta aga kuulsaima filmistaariga 01.20 MfVäike mees 03.00 Mf Dante mäetipp 04.45 Eestlane igas sadamas 05.30 Reporter boonus 05.50 Reporter+	06.15 Edevad beebid 07.05 Radar 07.55 Mr Bean* 08.20 Eesti tippmodell. Modell, kes nägi peeglist tühjust 09.15 Galileo 10.45 Briti talent 12.05 Animafilm Smurfid 2 14.00 Eesti Muusikaauhinnad 2018 16.30 Kalevipojad. Pendeldajad 17.30 Minu mees suudab! 19.00 Reporter+ 19.35 KMD Klubi 21.05 Mängufilm Johnny English: taassünd. Aastaid on möödunud hetkest, mil MI-7 tippagent jäljetult kadus. Kui aga tema agentuur saab teada plaanist Hiina riigipea kõrvaldamiseks, otsitakse üles just Johnny English, kes võib olla taas kord ainus mees, kes suudaks oma ebaharilike meetoditega olukorra päästa 23.10 Mängufilm Kick-Ass 2 01.10 Mängufilm Notting Hill 03.15 Suur komöödiatõhtu 04.25 Galileo 05.40 Eetriapsud 2015 05.50 Reporter+	06.15 Küladetektiivid. Viimane vorst 07.05 Daltonid 07.30 Alvin ja koopaoravad 07.45 Super 4 08.00 Reporter 09.00 Minu kodu on parim 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Roo otsib oma elule mõtet 11.30 Kodutunne 12.30 Minu mees suudab! 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Armastuse maitse 16.00 Tuvikesed. Kellele lüüakse kella? 16.30 Osake minust 17.30 Minu kodu on parim 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Kuum jälg. Kadunud tüdruk. Keisri hull 21.55 Mf Lahingulaev. Kassahit USA ja Jaapani ühisest laevastikust 00.25 Mf Johnny English: taassünd 02.15 Reporter 03.00 Reporter boonus 03.25 Mf Kick-Ass 2 05.00 Teel olümpiale 05.25 Tuvikesed. Kellele lüüakse kella? 05.50 Kaks ja pool meest. Armeenia linnaosa sööklaad	06.15 Küladetektiivid. Uppunud omavahel. Werner Barner leitakse oma paadist maha lastuna 07.05 Daltonid 07.30 Alvin ja koopaoravad 07.45 Super 4 08.00 Reporter 09.00 Minu kodu on parim 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Scarletti minevik saab ta lõpuks kätte 11.30 Kodutunne 12.30 KMD Klubi 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Armastuse maitse 16.00 Tuvikesed. Keegliõhtu 16.30 Osake minust 17.30 Minu kodu on parim 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Radar 21.00 Krimi 21.30 MacGyver 2.0 01.20 Mf Lahingulaev 03.25 Reporter 04.15 Kuum jälg. Keisri hull* 05.00 Krimi* 05.25 Tuvikesed. Kelly tahab endale autojuhiluba. Samal päeval käib Al oma luba pikendamas. Kumb eksamil läbi võib kukkuda? 05.50 Kaks ja pool meest	06.15 Küladetektiivid. Ronsenheimi võmm 07.05 Tom ja Jerry 07.30 Alvin ja koopaoravad 07.45 Super 4 08.00 Reporter 09.00 Minu kodu on parim 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kodutunne 12.30 Radar 13.30 Krimi 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Armastuse maitse 16.00 Tuvikesed. Keegliõhtu 16.30 Osake minust 17.30 Minu kodu on parim 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 21.00 Heeringas Veenuse öäl 21.30 Suured väiksed valed. Kui oled kord haiget saanud 22.35 Lange- 20.00 naised 23.35 Kahtluse all 01.05 MacGyver 2.0 01.55 Reporter 02.45 Reporter boonus 03.05 Vice. Vene häkkerid ja ahvardavad pandeemia 03.35 Mf Raharong 05.25 Rooli võim 05.50 Kaks ja pool meest
---	--	--	--	---	---	---

TV3

06.15 McStuffins 06.40 Grizzly ja lemmingud 07.05 Tasujate võitlused 07.35 McStuffins* 08.05 Minu köök on parim: Jessie ja Biswa 09.25 Võimalik vaid Venemaal 09.55 Kirgedes torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.35 Top Shop 11.50 Eesti parim pagar 13.00 Võimalik vaid Venemaal* 14.00 Meisterkook juunior: 2015. aasta lend 14.55 Metskass 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kirgedes torm 17.30 Minu köök on parim: Jake ja Elle: Costa Del Sol 18.45 Seitsmesed: Uudised 19.25 Seitsmesed 20.00 Kätemakuskontor: Kurjad klounid 22.00 Selgelnälgijate tuleproov 23.35 Mf Raamatukoguhoidja 3: Juuda karika needus 01.35 Saladused ja valed: Ema 02.30 Saatanlikud koduabillid 03.20 Võimalik vaid Venemaal 04.25 Seitsmesed: Uudised 05.05 Seitsmesed 05.30 Maitse	06.15 McStuffins 06.40 Grizzly ja lemmingud 07.05 Tasujate võitlused 07.35 McStuffins* 08.05 Minu köök on parim: Jake ja Elle: Costa Del Sol* 09.25 Võimalik vaid Venemaal* 09.55 Kirgedes torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.35 Top Shop 11.50 Eesti parim pagar 13.00 Võimalik vaid Venemaal* 14.00 Meisterkook juunior: Lihne pirukas 14.55 Metskass 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kirgedes torm 17.30 Minu köök on parim: Lisa ja Stefano 18.45 Seitsmesed: Uudised 19.25 Seitsmesed 19.55 Me armastame Eestit 21.30 Mf Takso 23.35 Mf Laegas 02.00 Politseipere: Dannyt süüdistatakse liigse jõu kasutamises. Eddie ei suuda armukadedust varjata 02.50 Me armastame Eestit 04
--	--

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415,
517 9866, 489 4055.
www.landeker.ee

PRIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepaku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Jalg ja Tald OÜ

Jalg ja Tald OÜ tegeleb proteeside, tallatugede ja ortopeediliste jalatsite valmistamisega.

Vastuvõtt toimub Rapla Haiglas 25. jaanuaril (edaspidi iga kuu viimane neljapäev).

Info ja registreerimine telefonil 5563 3169

KESKKONNAAMET

Teade Frank Kutter Farmid OÜ keskkonnakompleksloa nr L.KKL.RA-164416 muutmise taotluse menetluse võtmisest

Keskkonnaamet teatab vastavalt tööstusheite seaduse § 33, et Frank Kutter Farmid OÜ (registrikood 14010924, aadress Kehtna-Nurme küla, Kehtna vald, Rapla maakond) on esitanud vastavalt tööstusheite seaduse § 51 lg 2 keskkonnakompleksloa nr L.KKL.RA-164416 muutmise taotluse ning Keskkonnaamet on võtnud nimetatud taotluse menetluse.

Käesolevaga taotletakse keskkonnakompleksloa muutmist, kuna käitise osa ei ole enam Kumma seafarm (asukohaga Kumma küla, Kehtna vald, Rapla maakond) ja Kehtna-Nurme seafarmis soovatakse pidada vöördepörsaid 2400 kohal ja nuumsigu 3880 kohal. Käitises plaanitakse kasvatada 10000 siga aastas.

Keskkonnakompleksloa muutmise taotlusega saab tutvuda Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Rapla kontoris, aadressil Tallinna mnt 14, Rapla või keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS (kättesaadav aadressil kotkas.envir.ee). Ettepanekuid ja vastuväiteid taotluse kohta saab esitada Keskkonnaametile teate avaldamise päevast ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Täiendav info tel 5346 8050 või e-posti aadressil elar.vulla@keskkonnaamet.ee. Avalikkust teavitatakse maakonnalehes Raplamaa Sõnumid, ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja Kehtna valla veebilehel. Frank Kutter Farmid OÜ taotletav tegevus ei põhjusta riigipiiri ülest ülesõudatsat mõju ning seega ei peeta konsultatsioone ühegi teise Euroopa Liidu liikmesriigiga.

www.lumbar.ee
Reigo Madi, reigo@lumbar.ee
Tel 53 420 379

Ostame:

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

**TEIE
LEPIKULE
PARIM
HIND!**

Metsakinnistute ja raide ost (sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud). Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

violante

THE SCANDINAVIAN WAY

Violante Mööbel OÜ on 2001. aastal alustanud pehme mööbli valmistamise tehas, kelle toodang eksporditakse klientidele Skandinaavias.

Seoses tootmismahutude suurenemisega otsime tootmisüksusesse juurde

Väljaõpe toimub kohapeal.

Palume oma CV saata aadressile info@violante.ee või postiaadressile Kabala küla, Rapla vald, Rapla maakond. Avaldusi ootame kuni 31. jaanuarini. Kontakttelefon: 5343 1848 Väino Väljaots

Kehtna Vallavalitsus kuulutab välja konkursi Kehtna Lasteaia Siller DIREKTORI vaba töökoha täitmiseks

Sinu tööülesandeks on:

- lasteaia tulemusliku töö tagamine ja selle tegevuse juhtimine;
- vastutamine lasteasutuse arengu ning rahaliste vahendite sihhipärase ja otstarbeka kasutamise eest.

Nõudmised kandidaadile:

Lasteasutuse direktori kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid.

Eeldame, et juhiomadustega kandidaadil on tööeesmärkide tulemuslikuks saavutamiseks vajalikud eeldused teadmistes, oskustes ja kogemustes. sh:

- eesti keele oskus kõrgtasemel (suuline ja kirjalik), ühe võõrkeele oskus kesktasemel koos ametialase sõnavara valdamisega ja arvuti kasutamise oskused;
- alushariduse valdkonna tundmine koos seostega ühiskonnaelus, kultuuris ja majanduselus;
- lasteaia kollektiivi tulemuspõhise juhtimise oskused koos võimekusega keskenduda innovaatsiliselt ning nutikalt uuenevale õpikäsitusel ja õpikeskkonna arendamisele;
- suutlikkus analüüsida (tekste, juhtumeid, protsesse, iseenast) koos oskusega näha võimalusi ja süsteemselt tegutseda probleemide lahendamiseks;
- avalikkusega suhtlemise ning erinevate huvirühmade vajadustega arvestamise oskused.

Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel.

Sinu CV-d, motivatsioonikirja ja omal valikul vajalike dokumentide koopiaid ootame hiljemalt 2. veebruariks aadressile Kehtna@kehtna.ee.

tre Raadio

RAPLA
HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised,
raplamaal toimuvad sündmused,
põnevad saatekülalised,
ilm, horoskoop,
muusikat retropärlitest
- tänapäeva hittideni

91,3

MHZ

www.treeradio.ee

TMA GRAPHIC DESIGN ADDICT

PALJU ÕNNE, ULVI!
Sõnumid

AEGA VÕTAB, ASJA SAAB

Kus pagan sa jokitad ja millal ükskord koju jõuad?!?

TEMAATILINE ASUTUS
...TOLL

MIHKEL
KALLE
AJA-JÄRK

JAAN
MAAKOND (Soomes, Rootsis)

LEONID
SÕJAVABA SEIS
OSUTIL

ESTER
1051.
HAKKAB SILMADELE

...-KIRI
PÕRISEV TÄHT

SINU ÄRI
PISI-E
ORJUS
...TOLL

MEEST
MAGUSAM
ANSAMBEL
ELEKTRON-
SAADETIS

TEADUSTE
AKADEEMIA
...TOLL

RASKE
VÄLJA-
HINGAMINE
SIDE

MAAILM
(vene k)
JA NII ON
JUUT

LIITER
SAKSA-
MAA

OLEMAS
TOLLE
TOLLIPUNKTI
ASUKOHT

ARENE-
MINE
SÜD-OST
SIDESÕNA

LUKSUS-
LIKKU
TEMAATILINE
TASU

LÄTI ALO
METS-
ANDE
USA
OSARIK

HÕBE-
MEDALIGA
PROG-
RESSIITA
D

RAIVO
TRASS
URMAS
KAI NOOR

VOKAALITU
"SOKAL"
RAADIUM
LEIBURI
LEIB

AJA-
KIRJANIK
SILVI
VRAIT

...MAKS
(pole mõist-
lik tolli-
ametnikule
pakkuda)

MOES
JALUS
KIRE-
SEISAK

ALKOVABA
...MANNUS
(Pentuse
2. nimi)

PETER
OJA
UIŠUD
ROHKEM
VALI

...TOLL
KANGELANE
(vene k)
ÄRNI

JÕGI EUR-s
(saksa k)
ANU KAAL
ENDINE
NIINA

...TOLL
NB!
VASTUS

RUDOLF
ALLABERT
KAKS
(vene k)

MÕISTE
HIINA KUL-
TUURIS
ESKIMO
ERAMU

PARTEI
REIBAS
TERVITUS

...SADAS
SAIA
N-PÄEVAD
...ŽEE (nais-
tekas)

ARSEEN
DMITRI
SIDOROV
JALAD
(vene k)

...TOLL
EESTI
MEISTER
PISISÖRM

Rahune maha,
musike, varsti
jõuan Poola, siis
on veel Leedu ja
Läti, ühesõnaga
.....!!!!

KODUSE
KOLLEKTIIVI
PÕLVNE-
MISE JADA
ANNE-MAI

KRAI
VENEMAAL
ARTUR
KAELA ÜMAR
JÄTK

VÄLJA
(ingl k)
...TOLL
SOKIBRÄND
TATT

RANGEMA
TOLLIKONT-
ROLLIGA
RIIK
KAVAL-...

VALULIKULT
HÄÄLITSE-
MA
IMESTUS

KOKKU
KAAREL
IRD

SAKSA
TEMAKE
ISLAMIRIIK
EKSPEA-
MINISTER
(In+n)

KODUSE
KOLLEKTIIVI
PÕLVNE-
MISE JADA
ANNE-MAI

ALBERT
EINSTEIN
2,54 cm
VESINIK

...TOLL
PÄRIS
ALLA
VÄLJA

EESTI KEELE
INSTITUUT
...TOLL
NEEME

*26. jaanuar on rahvusvaheline tollipäev

Koostas: Aivi Meister

LASTELE

LAHENDUS VÄRVILISTES RUUTUDES

1. NINAST TULEV VEDELIK
2. MITTE SILE
3. MUSTA VÄRVI MAIUSTUS
4. TALVEL SPORTIMISE VAHEND
5. JOON, VÖÖT
6. PUNASTE JUUSTEGA RAAMATUTEGELANE
7. "EMA" SETU KEELES
8. MÖTE
9. SEDA ON PALJU RANNAS

KOMMIPOE KINKEKAARDI VÕITIS TRIINE TOMINGAS EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „JUUSTUPÄEV“

AUHINNAKS

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja 2 piletit Avis Utilitas Rapla kodumängule

Saada ristsõna vastus hiljemalt 29. jaanuariks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhiinad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

17. jaanuaril ilmunud suure ristsõna vastus on „**MAKSA OLLA ÜLEARU NINAKAS**“. 2 piletit Avis Utilitas Rapla kodumängule võitis **JAANIKA RÜÜTMAA**.

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus .....

Nimi .....

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS .....

NIMI .....

Eesti Filmimuuseum – Ajaloomuuseumi filiaal Maarjamäe lossipargis Tallinnas. Tegemist on üdini romantilise keskkonnaga, kus ajaloolise lossi kõrval lookleb punase vaibaga tee, mis viib külastaja filmimuuseumi ukseni. Alieed ilmestavad Jass Kaselaane skulptuurid, mis on inspireeritud Eesti filmiloost.

Siim Jõgis

Jalutasin mööda seda teed kolmapäeva, 17. jaanuari õhtul. Pime õhtu, vaikselt puhuv tuul ja tihe lumesadu – peaaegu maagiline tunne oli sellistes oludes mööda punast vaipa jalutada. Filmimuuseumis toimus sel õhtul Tallinna Lastehaigla Toetusfondi 25. sünnipäeva pidu. Raplamaa Sõnumid on olnud juba aastaid fondi hõbesponsor ning seetõttu olime ka sünnipäevale kutsutud. Ühe osana sünnipäevapeost tehti ringkäik filmimuuseumi ruumides, et külastajad saaksid sellest paigast ülevaate.

Väga võimalik, et lisaks minule oli veel inimesi, kes polnud sellesse hoonesse varem sattunud. Filmimuuseumi uus maja tegi oma ukseid lahti alles eelmise aasta oktoobri alguses ning ametlik avamispidu oli 27. oktoobril.

Alates muuseumi avamisest on seal üleval olnud näitus “Duubel ÜKS”. See võtab pulkadeks lahti filmi valmimise protsessi ja jagab külastajatele filmi tegemise ning tegijate saladusi. Näitusel liigutakse läbi erinevate filmitegemise etappide alates stsenaariumist kuni esilinastuse ja esimesel nädalavahetusel teenitava kasumini. Muidugi tuleb kasum ainult siis, kui vaatajad filmi kiiresti omaks võtavad.

Kvartalipurustaja

Üks asi, mis näitusel “Duubel ÜKS” selgeks saab, on ingliskeelse termini *blockbuster* tähendus. Sisuliselt sain ka varem aru, mida see tähendab, kuid ei teadnud, kust pärineb selline termin, mida kasutatakse erakordselt edukate filmide kohta, enamasti Ameerika Ühendriikides. Tuleb välja, et see pärineb New York City kesksest linnaosast Manhattanilt, mis koosneb kvartalitest. Ingliskeelne sõna *block* tähistabki siin kvartalit. Filmitööstuse algusaegadel nimetati *blockbuster* iteks neid filme, mille järjekord kino ukse taga ulatus järgmise kvartalini. Sellest siis “kvartalipurustaja”.

Näitus “Duubel ÜKS” keskendub iseenesest rohkem muidugi Eesti filmi ajaloole. Ja põhjusega. Näitusel läbi jalutades on mõnus meenuta-

da vanemaid ja uuemaid Eesti filme, mis tekitasid mingi emotsiooni. Olen täheldanud, et isegi kui ma ei mäleta enam ammu vaadatud filmi sisu ja tegelaste nimesid täpselt, on mul jätkuvalt meeles, mis emotsiooni see film tekitas. Nii on mõnus filmimuuseumis ringi jalutada ja tuletada meelde kasvõi komöödiafilmi “Malev”. Seda aitavad teha filmis kasutusel olnud rekvisiidid, näiteks mõök, millega Märt Avandi ringi vehkis.

Salapärane filmimaailm

Filmihuvilised saavad mõnusa meenutada ka episoode teistest tuntud filmidest. Mõne näitena võib ehk välja tuua filmid “Varastati Vana Toomas” ja “Nukitsamees”. Üks põnev väljapanek on see, et ekraanilt saab jälgida, kui kaua võttis aega ühe tavalise talupoja grimeerimine järgmisel aastal esilinastuva filmi “Tõde ja õigus” jaoks. Tulemus – ligikaudu poolteist tundi.

Aga põhiline kogemus, millega külastaja muuseumist lahkub, on ikkagi teadmine neist etappidest, mis tuleb enne filmi valmimist läbi teha. Võib-olla “teadmine” on isegi palju öeldud. Täpsem oleks vahest mainida, et külastaja saab sellest aimu. Näiteks

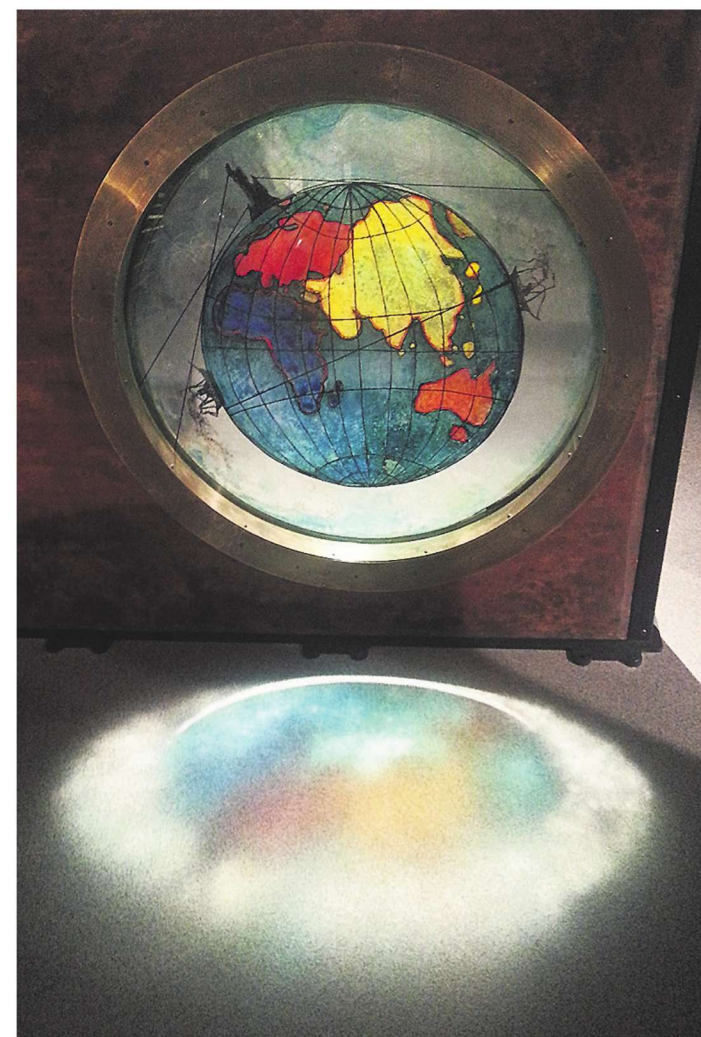
Plakat filmimuuseumi seinal. Filmi loomine tähendab terve universumi organiseerimist.

raha taotlemine – enne stsenaariumi kirjutamist tuleb ju veenduda, et finantsiliselt kõik klappib. Ei ole üldse lihtne ülesanne. Eriti Eestis, kus lootus hiljem filmile kulunud raha tagasi teenida on väike. Võimatu muidugi mitte.

Isegi väga filmikauge inimene saab selle muuseumi seinte vahelt väärt kogemuse. Kas või aimduse, mis kaamera taga tegelikult toimub ja kui mahukas töö on ühe filmi valmimine. Ja see on paeluv ning salapärane maailm.

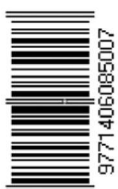
Tavaline kalts? Ei. Kostüüm Nukitsamehe filmist.

Värvikas maailm filmimuuseumi eksponaatide seas.

Fotod: SIIM JÕGIS

ISSN 2228-1886

SÕRAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekül: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegetoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Väronen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130)
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363